Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
JASSI GILL Broker/Owner
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969 CA DRE# 00966763

Ad Space Available
Please call:
847-359-0746

Global Green INSURANCE AGENCY of the Bay Area, CA
Auto, Home, Business, Life, Workers Comp.
ਵਧੀਆ ਭਾਅ, ਚੰਗੀ ਕਵਰੇਜ ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587
Ph: 510-487-1000
Lic.# 0F34231 MANN@GGIAUSA.COM

Eighteenth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 18, Issue 39, September 30, 2017 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਡੋਲਣ ਲੱਗਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਧੁਰੰਤਰ ਆਗੂ ਹਾਰੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਮਨੀ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਡੇ ਫਿਕਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰੇ। ਕੁੱਲ 35 ਵਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਜਪਾ ਸਿਰਫ 13 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤਾ ਸਕੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ 30 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 21 ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੀਟ ਆਈ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਇਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਧਿਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਨਿਗਮ ਜਾਂ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਵਾਨਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਪ-ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਦਲ ਬਦਲੀ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਚੋਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਬਵਾਨਾ ਵਿਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਥੇ ਹਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਾਮ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋਏ ਕਾਫੂਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਉਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਰੋਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਈ ਖਲੋਤੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਚਾਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ, 28 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਕਾਮੀਆਂ ਗਿਣਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੱਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੜਕਾਂ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਕ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੁਟਕਾ ਫੜ ਕੇ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਸੀ ਕਿ 40 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਰ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਜੀਅ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲੀਕ ਵੱਜੇਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲੇ ਲਾਏ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪੱਲੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਈ ਜਦ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਉਹ ਵੀ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਉਤੇ।

ਨਸ਼ਾ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਧੜਾ ਧੜਾ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸਾ ਹੀ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਵੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਧਾਇਕ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਕੈਪਟਨ, ਬਾਦਲਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

We Do Real Estate in
Bay Area & Central Valley
We do loans anywhere
in California

Cell: 408-816-0408
Tel: 209-918-6464
Fax: 866-594-4680
email:
realtoramanhundal@gmail.com
AMAN S. HUNDAL
Broker/Realtor/MBA
BRE# 01839828
NMLS# 162808
Alltime REALTY & MORTGAGE
16 Corning Ave, Ste. 230, Milpitas, CA 92035
3819 Northern Oak Dr., Ceres, CA 95307
CDPE, SFR *LAR 2010, 2011, 2012 Masters Club
Masters Emerald Award 2010, 2011

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
Items Serving: All kinds of Sweets, Snacks & Food, Chaat & Tikki Stall, Pani Poori Stall, Bhel Poori / Pav Bhaji, Falooda Kulfi
Catering Services: Wedding Ceremonies, Receptions, Birthday Parties, Religious Gatherings, Corporate Events, Picnics / Bar-b-que
Additional Services: Warmers, Chaffing Dishes, China & Silverware, Linen Rental, Waiters & Bartenders
Follow us on:
Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com
Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets
Raja Sweets & Indian Cuisine
Raja Indian Cuisine & Bar
Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

Law Office of
Manpreet S. Gahra
>ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
>ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
>ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ
Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Manpreet S. Gahra
Attorny At Law
Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582 Fax:510-217-6847
Sacramento Office
Call For Appointment
Ph:916-970-5611
Email: manpreet@gahralaw.com

ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਅਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

ਸਾਰੀ ਖਲਕ ਖਦਾਇ ਬੇਦਾਰ ਬੈਠੀ, ਸੁੱਤਾ ਜਾਗਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕਿਉਂ ਨੀ

ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ 1917 ਈ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮੇਲਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

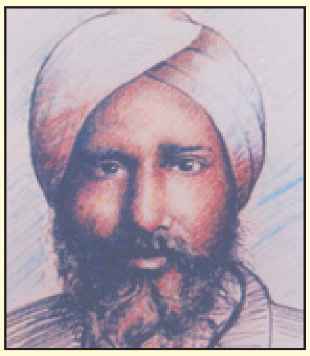
ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਦਪੁਰ

ਹਾਫ਼ਜ਼ ਅਬਦੁਲਾ (ਜਗਰਾਵਾਂ)

ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮਾ ਫਾਂਸੀਵਾਲਾ

ਡਾ. ਮਥਰਾ ਸਿੰਘ

ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸੰਘਵਾਲ

ਤੇ ਹੋਰ ਗਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ

ਐਤਵਾਰ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2017

(ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਸਥਾਨ: ਐਸ. ਈ. ਐਸ. ਹਾਲ

10428 ਈਸਟ ਸਟਾਕਟਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਐਲਕ ਗਰੋਵ
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 95624

ਜੂਝਦੇ ਹੋਏ ਲਹੂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੀਦਾ। ਪੌਣ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੀਦਾ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਭੈਣੋ ਤੇ ਭਰਾਓ, 2017 ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਹੱਸ ਹੱਸ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੰਮੇ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਹੇ, ਕੈਦਾਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਜਨ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਤੜਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਘੋਲ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਭਰਾਤਰੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਓ! ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰੀਏ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਕਲਾਕਾਰ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਪੰਮੀ ਮਾਨ, ਪੂਨਮ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੀਵਨ ਰੱਤੂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜੱਥਾ ਵਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੂਤ
ਬੀਬੀ ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਈਸੜੂ

ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਖਾਣਾ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਤੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਮੁਫ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ
ਫੋਨ: 916-420-2390

ਸਕੱਤਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ
ਫੋਨ: 661-397-7330

ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਫੋਨ: 209-985-1552

ਸਮਿਤਰ ਸਿੰਘ ਉਪਲ
ਫੋਨ: 530-695-1716

ਬਲਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ
ਫੋਨ: 209-480-2275

ਬਲਵੰਤ ਬਾਂਕਾ
ਫੋਨ: 916-271-4216

ਪ੍ਰਬੰਧਕ: ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਣਾ, ਹਰਪਾਲ ਸੰਘਾ, ਮਲਕੀਅਤ ਬੈਂਸ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਰਾਏ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਲੈਥਰੋਪ, ਜੁਝਾਰ ਗਿੱਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੋਡ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਕੇਸ਼ ਬੈਂਸ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਟਾ, ਫਰੈਂਕ ਜੌਹਨਸਨ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਪਰਮਪ੍ਰੀਤ ਬਿੰਦਰਾ (ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ), ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਕੇਵਲ ਬੋਲੀਨਾ, ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੰਦੋਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਅਭੀਜੀਤ ਖੁਲਰ, ਬਲਜੀਤ ਬਿੰਦਰਾ, ਗਗਨਦੀਪ ਬਿੰਦਰਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸੂਰ, ਸੁਖਦੀਪ ਸੋਹਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ)।

ਸਪਾਂਸਰ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੱਕੜ, ਜਗਦੀਸ਼ ਖੰਗੂੜਾ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੂਤ, ਮਲਕੀਅਤ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਇੰਡਸ ਵੈਲੀ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ (ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਪਠਲਾਵਾ, ਕੇਵਲ ਬੋਲੀਨਾ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਐਂਡ ਰਾਜਾ ਆਟੋ ਸ਼ਾਪ ਬੇ-ਏਰੀਆ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਮੈਰਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਏਂਜਲ ਲਿਮੋਜ਼ੀਨ ਕਾਸਤਰੋ ਵੈਲੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਟ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫਰਵਾਲਾ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਵਿਨੋਦ ਕੰਬੋਜ, ਬੰਤ ਕੰਦੋਲਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਲੰਬੜ, ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਗਰਦੀਪ ਦੀਪੀ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਸੰਤੋਖ ਸੰਧੂ, ਜੈਕ ਅਤੇ ਪਾਲ ਰਾਮ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨੌਰਕਾਲ ਸਿਕਿਊਰਿਟੀ-ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਜਸਬੀਰ ਕੁਲਾਰ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ, ਮਾਈਕ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਐਂਡ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ, ਰਾਜੂ ਭਗਵੰਤ, ਬਿੰਦਰ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਉਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਂਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਓਮਨੀ ਵੀਡੀਓ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਸਿੰਘ ਟਾਇਰ, ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ, ਚਰਨ ਬਡਵਾਲ, ਜਸਵੀਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਬਗੀਚਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਖੇਲਾ, ਕਾਲਕਟ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਸਰਹੱਦੀ ਫੈਮਿਲੀ, ਮਾਸਟਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਸੰਭਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ, ਡਾ. ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਡਾ. ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਰਾਮ, ਸੰਨੀ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪਰਗਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਅਸ਼ੋਕ ਰਾਏ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਟਾ, ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖਪਰਾ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਧੀਰਾ ਨਿੱਜਰ, ਗੁਲਿੰਦਰ ਗਿੱਲ (ਡੈਨੀ'ਜ਼ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ), ਗੋਲਡਨ ਸਟੇਟ ਇੰਕ, ਪਾਲ ਲਿੱਕਰਜ਼, ਇੰਡੀਆ ਗਾਰਡਨ, ਰਾਜ ਭਨੋਟ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ, ਭਾਖੜੀ ਲਾਅ ਫਰਮ, ਸਾਬੀ ਸਿੰਘ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਸੋਢੀ ਸਵਾਜਨਪੁਰ, ਵਨ ਸਟਾਪ ਆਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਲੀਜੈਂਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੇ. ਜੇ. ਜੀ. ਐਸ. ਫੂਡ ਸਰਵਿਸ ਇੰਕ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ਸਤਵੀਰ ਬੈਂਸ (ਰਾਇਲ ਟਰੱਕਿੰਗ), ਵੈਨਕੋ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ, ਸਿਟੀ ਮਾਰਕਿਟ ਬਲੈਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਦਲਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਗੋਲਡਨ ਪੈਸੇਫਿਕ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਔਜਲਾ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਕੜ ਲੈਥਰੋਪ, ਮਲ੍ਹਾਗਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵੈਲੀ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ, ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ-ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਚਿੱਟੀ (5 ਸਟਾਰ ਟੋਇੰਗ), ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਸਟਾਰ ਵਨ ਗੈਸੋਲੀਨ, ਧਾਮੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼।

Video & Photography: Shiara Singh Dhindsa, Omni Video 661-703-6664, www.omnivideousa.com

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਦੀਵਾਲੀ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ (ਦੀਵਾਲੀ) ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਦੀ ਬਣੀ ਘੱਟ ਧੂੰਏਂ ਤੇ ਘੱਟ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ ਤੋਂ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਹਿਰ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਇਥੇ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਆਰਡਰ ਦੇ ਕੇ ਘੱਟ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਘੱਟ ਧੂੰਏਂ ਵਾਲੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਸਮੇਤ ਕੰਧ ਕਲਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2016 ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਲਿਆਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਿਗਰਾਨੀ ਟਾਵਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂਨਾਈਟਿਡ) ਦੇ ਬਾਗੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਸਨਅਤ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਜੇ.ਡੀ.ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਮਗਰੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਦਵ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਲੈਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜੇ.ਡੀ.ਯੂ. ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਮ.ਵੈਂਕੱਈਆ ਨਾਇਡੂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਸਦਨ ਵਿਚੋਂ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨਣ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਂਗਠਜੋੜ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਾਦਵ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੇ ਛੇੜੀ ਚਰਚਾ

ਚੇਨਈ: ਉਘੇ ਅਦਾਕਾਰ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਸ 62 ਸਾਲਾ ਬਹੁ ਭਾਸ਼ੀ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਫਬੰਦੀ ਦੇ ਕਿਆਸੇ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਉਣ ਲਈ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਉਤੇ ਮਿਲੇ। ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ ਵਿਚ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਿਨਾਰਾਈ ਵਿਜਯਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਹਾਸਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੜਨ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਸਨ ਦੇ ਦਫਤਰ-ਕਮ-ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪਿਛੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਹਿਮ ਮੌਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ 70 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ 32 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਠ ਨਵੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੋਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ: ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਖੜ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦਿਉ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਿਓ ਕਿ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਅਡਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਜਾਖੜ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ ਇਸ ਨਾਲ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ 4 ਕਰੋੜ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖੁੱਸ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਿਰਫ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਬਣਾਉਣਗੇ।

Bright Tax Consultants
BRIGHT TAX CONSULTANTS
613 N. O'Connor Road, #29, Irving, TX 75062
Ph: 562-409-5560, 469-565-2610
Email: brighttaxconsultants1@gmail.com
Web: www.brighttaxconsultants.webs.com
Individual and Corporate Tax Returns
Reasonable rates & Timely File with IRS.
ਇੰਡੀਜੁਅਲ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ
Contact us today! Appointment Required.
1040, 1040A, 1040EZ. W-2, 1099 Misc.
We speak: Punjabi, Hindi, English.
Mailing Address: 401 N. Carroll Ave, #133, Southlake, TX 76092

PERSONAL INJURY ATTORNEYS
LAW OFFICES OF MANPREET S. BAINS
LAW OFFICES OF WILLIAM E. WEISS
AN ASSOCIATION OF LAW FIRMS

Offering Joint Representation at No Additional Cost
No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made
Car Accidents • Motorcycle and Bicycle Accidents • Bus and Truck Accidents
Injured Pedestrian • Wrongful Death • Brain and Head Injuries • Burn Injuries
Spinal Cord Injuries • Fractures and Joint Injuries • Construction Injuries • Civil Rights
RECENT RECOVERIES OBTAINED:*
$4,000,000 Settlement for Motor Vehicle Accident
$10,100,000 Confidential Settlement for Motorcycle/Truck Accident
$4,200,000 Judgment for Premises Liability/Assault
*Past Performance Not a Guarantee of Future Results
Personal Injury matters are time sensitive!
For a free consultation, please call (510) 474-0028
E-mail: BainsWeiss@gmail.com
Serving the Bay Area and Beyond • Offices in San Francisco and Union City

Gill Financial & Insurance Services
31080 Union City Blvd# 201, Union City, CA 94587
Insurance
*Auto *Home *Business *Life
*Health Insurance
*ਆਟੋ *ਹੋਮ *ਬਿਜਨਸ *ਲਾਈਫ *ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ
Save up to 25%
Get all the discounts.
Specialize in:
*Retirement Planning
(401K-IRA-SEPIRA)
*Education Funding
*Tax Planning
*Estate Planning
*Investment Planning
*Business Continuation
*Mortgage Protection
*Family Life Insurance

Manjit Gill
CA Ins Lic#0B23990
24 years experience
Call Manjit Gill, Ph: 510-888-1180
www.Gillfinancial.com

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਿੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਵਾਇਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਆਏ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਟੈਰੇਰਿਸਤਾਨ' ਗਰਦਾਨਿਆਂ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਸਨਅਤ ਵਾਂਗ ਵੱਧ-ਫੁਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਂ ਸਭਾ 'ਚ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁੱਲ੍ਹਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦਾ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਿਦ ਖਾਕਾਨ ਅੱਬਾਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਮ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਸਕੱਤਰ ਏਨਮ ਗੰਭੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਉਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ-ਮਰੋੜਨ, ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਪਾਕਿ-ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਮੀਨ' ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।'

ਗੰਭੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਇਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ, ਜਿਸ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਬਾਸੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਪਾਰ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਾਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ: ਸੁਸ਼ਮਾ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਤਨਜ਼ ਕਸਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਝਾਤ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਈ.ਟੀ. ਸੁਪਰਪਾਵਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਜੋਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋਇਆ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 72ਵੇਂ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ, ਮੌਤ ਤੇ ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਰਾਮਦਕਾਰ ਮੁਲਕ ਇਸ ਮੰਚ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਦੰਭ ਨਾ ਰਚੇ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਿਦ ਖ਼ਾਕਾਨ ਅੱਬਾਸੀ ਦੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੋਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਧਦੇ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੜਕਾਊ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਮਾਂ' ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮਲੀਹਾ ਲੋਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਧੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਤਲਖ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ) ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਖਾਈ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮਲੀਹਾ ਲੋਧੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਇਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੈਲੇਟ ਗੰਨ ਦੀ ਪੀੜਤ ਦੱਸਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮਗਰੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਧੀ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੌਰਾਨ

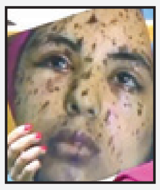

ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪੈਲੇਟ ਗੰਨ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ 17 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਰਾਵਿਆ ਅਬੂ ਜੋਮਾ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਪੀੜਤ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਜਬਰੀ ਦਬਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਪਾਕਿ ਖਿਲਾਫ ਬਲੋਚਾਂ ਤੇ ਸਿੰਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੇ ਸਿੰਧ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਲੋਚ ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਇਥੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਬਲੋਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੂਵਮੈਂਟ (ਬੀ.ਐਨ.ਐਮ.) ਅਤੇ ਜੈ ਸਿੰਧ ਕੌਮੀ ਮੁਹਾਜ਼ (ਜੇ.ਐਸ.ਕਯੂ.ਐਮ.) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਇਸ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਬੀ.ਐਨ.ਐਮ.-ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਬਲੋਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੋਲਵਾਹ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਬਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਆਂਮਾਰ ਜਾਂ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਫੌਜ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ.ਐਸ.ਕਯੂ.ਐਮ.-ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਰੰਗ ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰਾਜਕੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੰਧ ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜੇਹਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੋ ਟੁਕ ਜਵਾਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨ.ਐਚ.ਆਰ.ਸੀ.) ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਰਕਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰ ਕੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

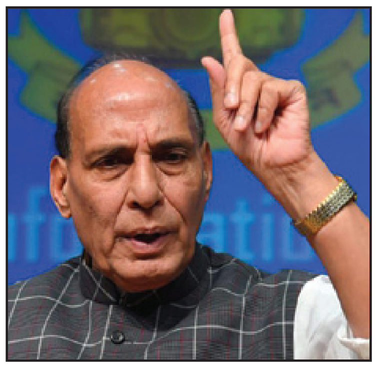

ਰੋਹਿੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਿਆਂਮਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਗਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਵਾਲਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਮਿਆਂਮਾਰ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਰਖਾਇਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਬਣਿਆ ਸੰਕਟ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਟਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੈਨਰੀ ਵਾਨ ਥੀਓ ਨੇ ਆਮ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 5 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਖਾਇਨ ਸੂਬੇ 'ਚ ਕੋਈ ਝੜਪ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੁਧਰੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਚੀਨੀ ਨੂੰ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਨਿਊ ਹੈਵਨ: ਯੇਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਚੀਨੀ ਡਾਕਟਰ ਲਿਸ਼ਾਨ ਵੈਂਗ (51) ਨੇ ਆਪਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵਜਿੰਦਰ ਤੂਰ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੈਂਗ ਨੂੰ 32 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ 2010 ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਚੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਤੂਰ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਪਤਨੀ ਪਰਨੀਤਾ ਸਿੱਧੂ ਵਾਲ ਵਾਲ ਬਚ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਡਾਕਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੈਂਗ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਤੂਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਰਨੀਤਾ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਨਿਆਇਕ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾਊਦ 'ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲ: ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ

ਮੁੰਬਈ: ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨਵਨਿਰਮਾਣ ਸੈਨਾ (ਐਮ.ਐਨ.ਐਸ.) ਮੁਖੀ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਦਾ ਭਗੌੜਾ ਸਰਗਨਾ ਦਾਊਦ ਇਬਰਾਹਿਮ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਰਤਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ,''ਦਾਊਦ ਹੁਣ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਅਪੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਕ ਲੈ ਕੇ ਆਏਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਚਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ।'' ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲ ਖੇਡੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਵਾਲਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਉਤੇ .ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਮੁਖੀ ਬੀ.ਕੇ. ਉਪਲ ਨਾਲ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਾਊਸਫੈੱਡ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਪਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਸਖਤ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆ ਕੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਉਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਹਾਊਸਫੈੱਡ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਨੇ ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਅਮਰਜੀਤ ਗੁਪਤਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 'ਟੈਸਟ ਕੇਸ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਰਚ 2017 ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਊਸਫੈੱਡ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ 'ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਉਪ ਚੋਣ: ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਮੋਰਚੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਵੀ ਨਿੱਤਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਾਖੜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਪਿੜ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਨਰਿੰਦਰ ਖਜੂਰੀਆ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨਰਲ ਖਜੂਰੀਆ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਚੁਣਾਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਗੈਰ-ਅਨੁਭਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। 11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਉਪ ਚੋਣ ਜਿਥੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਕਾਫੀ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਚੋਣ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਉਤੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਇਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਰਹੇ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੁਰਗੇਸ਼ ਪਾਠਕ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਨਤੀਜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ।

ਉਧਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਅਕਸ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੇ ਸੰਭਾਵੀ ਧੜੇਬੰਦਕ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਜਿੱਤ ਦਾ ਰਾਹ ਇੰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਹੱਲ ਕੱਢ ਸਕੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਇਹ ਚੋਣ ਅਹਿਮ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜਨਰਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਤਿਕੋਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਮਖ਼ਮ ਦਿਖਾਉਣਾ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਕਰ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਧਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸੁਆਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਇਕਾਈ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ 16 ਚੋਣਾਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ 17ਵੀਂ ਚੋਣ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ 16 ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 11 ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1977 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਯੱਗ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ। ਸਾਲ 2009 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਲੀ ਚੋਣ 2014 ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਫਿਰ ਜਿੱਤ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣਗੇ: ਕੈਪਟਨ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਕੇ 2019 ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖੇਗੀ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਇਕ ਸਾਫ ਅਕਸ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਾਖੜ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨਗੇ।

ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ: ਸੁਖਬੀਰ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹਨ। ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖੇਗੀ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦੋ ਲੱਖ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 6 ਤੋਂ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 'ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹੋ' ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ 22 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਨਵਰੀ 2017 ਤੋਂ 4 ਫੀਸਦੀ ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਡੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਫਿਰਾਖਦਿਲੀ ਦਿਖਾਈ

ਬਟਾਲਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜੇ ਉਂਗਲਾਂ ਘਿਉ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਫਿਰਾਖਦਿਲੀ ਵਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਦੋ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਬਟਾਲਾ ਤੇ ਪਨਿਆੜ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ 24 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਦਾਇਗੀ (24 ਕਰੋੜ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ 7 ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 90 ਕਰੋੜ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਰੋਚਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਜਨਵਰੀ 1954 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਚੌਹਾਨ (ਪਠਾਨਕੋਟ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਪਿਛਲੇ 14 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕੇ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਠੋਕੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ

ਬਟਾਲਾ: ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਖੜ 2002 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਲਕਾ ਅਬੋਹਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਅਤੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ। ਉਹ 2012 ਤੋਂ 2017 ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ 1980 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਲੋਕ ਸਭਾ, ਫਿਰ 1984 ਤੋਂ 1989 ਤੱਕ ਹਲਕਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ 1991 ਤੋਂ 1996 ਤੱਕ ਮੁੜ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦਾ ਨਰਿੰਦਰ ਖਜੂਰੀਆ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਨਰਿੰਦਰ ਖਜੂਰੀਆ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਖਜੂਰੀਆ ਸਮੁੱਚੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਕਬੂਲ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਈ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਪਰ 'ਆਪ' ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ।

'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਖਜੂਰੀਆ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਵੱਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਫਾਇਰਿੰਗ

ਪਠਾਨਕੋਟ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਕਮਾਂਡੋ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਅਸਟੇਟ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਖਜੂਰੀਆ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਐਸ.ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਫੌਜ ਦੀ ਕਿਊ.ਆਰ. ਟੀਮ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਮਾਂਡੋ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਅੱਧਾ ਦਰਜਨ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗੀਆਂ। ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਚਾਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਉਧਰ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਲ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇਗੀ। ਇਸ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

Punjab Times

Established in 2000
18th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular

California:
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Sacramento
Gurbarinder Singh Raja
916-533-2678

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਗਊ ਰੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਖਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 22 ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ 'ਗਊ ਰੱਖਿਅਕਾਂ' ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਰਬਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉਤੇ ਅਮਲ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 13 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟ ਸਕਦਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੀਤੀ ਛੇ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ 29 ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਸੱਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਗਊ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁੱਟਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਯੂ.ਪੀ., ਕਰਨਾਟਕ, ਝਾਰਖੰਡ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ, ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰਨਾਂ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸਮੇਤ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੋਤੇ ਤੁਸ਼ਾਰ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਸੁਣਵਾਈ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਦਰ ਪੈਂਦੀ'

ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਪੁਰ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਨਵਰ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਵਜੂਦ ਲਈ ਜੰਗ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇੰਡੀਆ ਕਲੱਬ

ਲੰਡਨ: ਮਸ਼ਹੂਰ ਇੰਡੀਆ ਕਲੱਬ, ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ 1930 ਅਤੇ 40ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇੰਡੀਆ ਲੀਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਥੇ 1946 ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ। ਛੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਐਡਵਰਡਿਅਨ ਇਮਾਰਤ ਲੰਡਨ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪੈਂਦੇ ਦਿ ਸਟਰੈਂਡ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ 143 ਤੋਂ 145 ਨੰਬਰ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਵੈਸਟਮਿਨਸਟਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਹੋਟਲ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੋਲਡਸਐਂਡ ਹੋਟਲਸ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਯੈਡਗਰ ਮਾਰਕਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਸ਼ੀ ਥਰੂਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਰਗੀ ਪਿਤਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚੰਦਰਨ ਥਰੂਰ ਅਤੇ ਯੂਕੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਹੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਾਬ ਹਮਲਾ; 6 ਜ਼ਖਮੀ

ਲੰਡਨ: ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਦੋ ਧੜਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਝੜਪ 'ਚ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 15 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਟਰੈਟਫੋਰਡ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਅੰਦਰ ਦੋ ਧੜਿਆਂ 'ਚ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਪਦਾਰਥ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਸਟੀਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਮੇਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਟੀਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਬੇੜਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ, ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਕੱਤਰ ਭਲਾਈ, ਸਕੱਤਰ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਆਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ

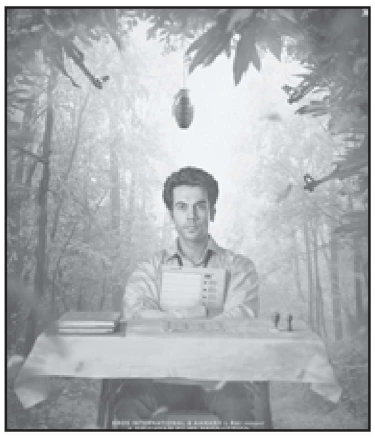

ਮੁੰਬਈ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਆਸਕਰ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਟਵੀਟ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਿਊਟਨ ਫਿਲਮ ਮਿਡਲ ਮੱਧ ਵਰਗ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿਊਟਨ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਨੂਤਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋਏ ਕਾਫੂਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਈ.ਡੀ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰਾ ਪਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲ ਨੇ ਔਰਬਿਟ ਦੀਆਂ 10 ਨਵੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਕੋਲ ਵੀ ਗਏ ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਕੁਝ ਦਿਨ ਸਰਗਰਮ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣ ਮਾਹੌਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਡੱਕਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਰੇਤ ਮਾਫੀਏ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿਚ ਘਪਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਰੇਤ ਮਾਫੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਵਾਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਢਾਈ ਲੱਖ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਟੀ. ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ (ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ) ਦਾ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੇ ਕਰਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਪਸ ਲੈਣਗੇ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ, ਕੌਮੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 31 ਮਾਰਚ 2017 ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ 59620 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਅਦੇ ਨਿਭਾਉਣਾ

ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦੀ ਝੰਬੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਪੁੱਜਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲੋਂ ਖਰਚੇ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਟੱਪ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮਾਈ ਦੇ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਖਿੱਚਣ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2016-17 ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਰਫ 2.1 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹਿੱਸਾ 0.3 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1.7 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਵੰਡ ਪਾਊ ਤਾਕਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਲਮੀ ਦਿਖ ਲਈ ਖਤਰਾ: ਰਾਹੁਲ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਲਮੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਡ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ (47) ਨੇ ਟਾਇਮਜ਼ ਸਕੁਏਰ ਨੇੜੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮੁਤੱਲਕ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਡ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇਸ ਦਿੱਖ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਮ ਤੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਤਣਾਅ

ਸਿਓਲ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਿਮ ਜੌਂਗ-ਉਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਟਰੰਪ) ਪਾਗਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਰੀ ਯੋਂਗ-ਹੋ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਸਾਗਰ 'ਚ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਬੰਬ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਕਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਸਿਖਲਾਈ ਕਾਲਜ ਬੰਦ

ਸਿਡਨੀ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇੰਤਾਜ ਖਾਨ (44) ਦੇ ਬਹੁ ਕਰੋੜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਹੋਰ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਏ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਇੰਤਾਜ ਖਾਨ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿਚ ਹੀ 35 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ 600 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 62 ਫੀਸਦੀ ਭਾਰਤੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਬਾਕੀ 38 ਫੀਸਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਆਸਟਰੀਆ, ਕਜ਼ਾਕਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਮੌਰੀਸ਼ਸ, ਤੁਰਕੀ, ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੋਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਚੂਨਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਕਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੰਤਾਜ ਖਾਨ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 50 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਏ ਇੰਤਾਜ ਖਾਨ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਸੰਸਥਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਕੌਂਸਲਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟ ਲਈ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਪਾਸੋਂ ਟਿਕਟ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ 9 ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗਾ ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਸ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਜੇਮਸ ਮੈਟਿਜ਼ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਅਦ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤਿਵਾਦ ਸਮੇਤ ਅਹਿਮ ਦੁਵੱਲੇ, ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀਆਂ ਪਰਮਾਣੂ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਦਖਲ ਕਾਰਨ ਵਧ ਰਹੇ ਤਣਾਅ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਿੰਦ-ਮਹਾਸਾਗਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਟੀਚੇ ਲਈ ਅਫਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਦੁਵੱਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰਥਿਕ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਡੈਮ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਮਾਲੇਗਾਉਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ: ਸਾਬਕਾ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਮੁੰਬਈ: ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2008 ਦੇ ਮਾਲੇਗਾਉਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੇਜਰ ਰਮੇਸ਼ ਉਪਾਧਿਆਏ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨਾਲੋਂ ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦਾ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਢਾਡੀ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਾਈ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਟਿਲਾ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted citizen or green card holder Nai Sikh girl for a Nai Sikh boy 29 years, 5'-9", BBA on visitor visa. Family of the boy well settled in India. Only sister married in the USA. Simple and early marriage. Contact, Ph: 646-318-1589 35-38

ਆਦਿ ਧਰਮੀ ਉਮਰ 47 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-6", ਚੰਗੇ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਵਿਧਵਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 859-287-6730

Wanted citizen or green card holder life partner for Aad Dharmi 47, 5'-6", good business owner, well settled man. Caste no bar. Widow or divorce can also be considered. Contact, Ph: 859-287-6730 35-38

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a Jatt Sikh well-educated US Citizen boy from respected family for U.S. citizen Jatt Sikh girl 28, Height 5'4", CPA. Manager, from California. Contact saabks500@gmail.com 34-37

33 ਸਾਲਾ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਲੜਕੀ ਐਮ. ਐਸਸੀ ਬਾਇਓਟੈਕ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਟਾਪਰ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਫਾਰਮੇਸੀ ਬੀ.ਏ.ਐਮ.ਐਸ. ਡਾਕਟਰ, ਗੋਦੀ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਬੇਟਾ, ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਸਤੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 408-915-1268 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: tsdupalpuri@yahoo.com 33-36

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 847-359-0746
e-mail: punjabtimes1@gmail.com

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax:847-705-9388, e-mail:punjabtimes1@gmail.com

ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਗਰਿਲ ਅਤੇ ਟੇਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 262-894-0913
39-40

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੰਨੀ, ਫੋਨ: 608-630-0287
39-42

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਫੋਨ (408) 687-1899
Gurdip Singh Sandhu
Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
Well Experienced as:
Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Gurdip Singh Sandhu

Live on Jas TV
Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)
7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568
Email: Homeomedicine@yahoo.com

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਅਟਲਾਂਟਾ, ਜਾਰਜੀਆ 'ਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 757-240-9348

ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਦੱਸੀਆਂ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦ ਲਈ 'ਧੀ' ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣਨ ਲਈ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਉਸ ਅੱਗੇ ਗਿੜਗਿੜਾਇਆ ਅਤੇ ਰੋਇਆ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਵਧਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ (ਵਿਸ਼ਵਾਸ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ (ਵਿਸ਼ਵਾਸ) ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੀ ਰੱਖੇ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬੇ ਵੱਲੋਂ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅੱਵਲ ਐਲਾਨ ਕੇ ਦਿੱਤਾ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਉਸ ਲਈ ਸਰਾਪ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮਰੇ ਵਿਚ 28 ਦਿਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ॥

ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਜਦੋਂ 2009 ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦੀ 'ਧੀ' ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕਣ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਹੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੰਜ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੜੱਪ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਤਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਲਈ ਤਰਸੀਆਂ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਤਰਸ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀ ਮਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਧਵੀਂ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੇ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆਂ, ਉਥੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨਾਲ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ 'ਚ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਸਜ਼ਾ ਖਿਲਾਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਮਤਲਬ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਡੇਰੇ 'ਚੋਂ ਗੁਆਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ

ਸਿਰਸਾ: ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੁਣ ਲੋਕ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਪਿੰਜਰ ਦੱਬੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੈਭੀਤ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਥਾਣੇ 'ਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਪਤੀ, ਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਬਾਬਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਰਾਜ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ?

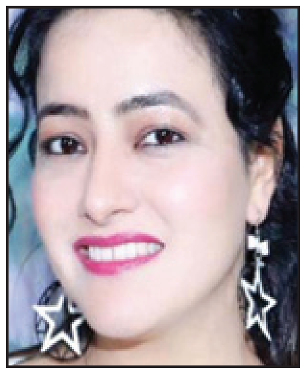

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਵਿਚ ਖੋਟ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਿਪਾਸਨਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਰੋਹਤਕ ਦੀ ਸੁਨਾਰੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਹ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ 24 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਰਸਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤਿੰਨ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਧ-ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ 10 ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਿਰਸਾ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ 25 ਨੂੰ ਡੇਰੇ 'ਚ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗਾਇਬ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ।

ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਘਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 56 ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਬਰੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਘਰ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ 56 ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੋ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ 17 ਮਈ, 2007 ਨੂੰ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਭਾਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 11 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਭੂਟਾਲ ਖੁਰਦ ਅਤੇ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਖਡਿਆਲ ਨੇ 21 ਅਪਰੈਲ 2008 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੜਕੀ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ, ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਕੂਟਰ-ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ 56 ਜਣਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਣਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਛੱਡਣਗੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਦਬਾਅ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੀ ਫਿਲਹਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੈ। ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਿਰਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੱਤਿਆਂ (ਗ੍ਰੈਚੂਟੀ) ਵਿਚੋਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖੰਡਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵਾਂਗ ਵਤੀਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਮੁੜ ਭੰਬਲਭੂਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੰਨ 2003 ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਕਾਰਨ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਤਰੀਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਲਈ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ ਪੁਰਬ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਪੁਰਬ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਕਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨਿਰਧਾਰਤ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਤ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਤਾਲਮੇਲ ਸੰਗਠਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਥਾਂ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

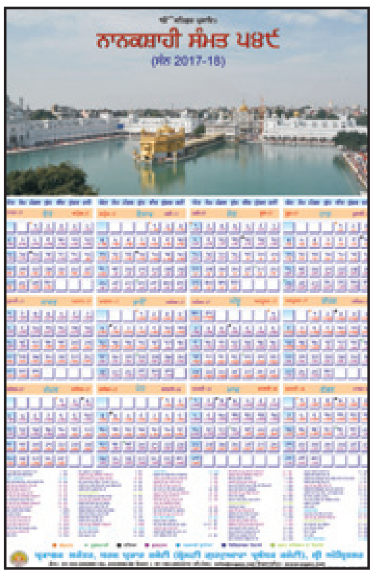

ਸਨਅਤ ਲਈ ਤਬਾਹਕੁਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁੱਡਜ਼ ਤੇ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਟੈਕਸ (ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਲਈ ਤਬਾਹਕੁਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। 'ਇੰਟੈਗ੍ਰੇਟਿਡ ਗੁੱਡਜ਼ ਤੇ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਟੈਕਸ' (ਆਈ.ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਅਤੇ 'ਕੇਂਦਰੀ ਗੁੱਡਜ਼ ਤੇ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਟੈਕਸ' (ਸੀ.ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਵੀ ਤਕੜੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਨਅਤ ਨੇ ਝੋਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਘਟਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਰਿਫੰਡ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪੈਸਾ ਫਸਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 30 ਤੋਂ 56 ਫੀਸਦੀ ਨਕਦੀ ਰਿਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੱਚੇ ਮਾਲ, ਤਿਆਰ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸਨਅਤ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਉਤਪਾਦਕ ਨੇ ਨਾਮ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਉਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਧਾਰ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਚੱਕਰ ਹੁਣ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਧਾਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਵੈਲਯੂ ਐਡਿਡ ਟੈਕਸ' (ਵੈਟ) ਦਰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਿਫੰਡ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵੈਟ ਹਰ ਤੀਜੇ ਮਹੀਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਭਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਦਰ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁਣ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਫੰਡਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਨਕਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੱਟੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਮਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਕੱਟੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਇਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫਰੈਂਕਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਾਮਸੇਵਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਮਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ, ਐਮ. ਕੇ. ਪਰਮਾਰ, ਜੀਵਨ ਬਾਲੇਰਾਉ, ਰਾਜ ਚਿਰਕੋਨਡੇ, ਨੀਸ਼ਾ ਪਰਮਾਰ ਤੇ ਅੰਕੁਸ਼ ਪਾਟਿਲ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਰਟੀ ਡੈਲੀਗੇਟ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਾਮਸੇਵਕ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਮਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਵਾਮਸੇਵਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਮਨ ਮੇਸ਼ਰਾਮ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨਾਲ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਇਕਜੁਟਤਾ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਲੋਅਰਖ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਰਜੰਡ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਾਮਸੇਵਕ ਨਾਲ ਪਈ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁਮਾਣ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਤੇ ਵਾਮਸੇਵਕ ਦੇ ਰਾਜ ਚਿਰਕੋਨਡੇ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੈਹਰਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਮਨ ਮੈਸ਼ਰਾਮ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਕਿੱਕ ਬਾਕਸਿੰਗ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਦੀ ਮੌਤ

ਸਿੰਗਾਪੁਰ: ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 32 ਸਾਲਾ ਬਾਡੀ ਬਿਲਡਰ ਦੀ ਥਾਈ ਕਿੱਕ-ਬਾਕਸਿੰਗ ਮੈਚ ਮਗਰੋਂ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਥਾਈ ਕਿੱਕ-ਬਾਕਸਿੰਗ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਸੀ ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੈਚ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰਦੀਪ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਏਸ਼ੀਅਨ ਫਾਈਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਤਹਿਤ ਮਰੀਨਾ ਬੇ ਸੈਂਡਜ਼ ਵਿਚ ਸੈਲੇਬ੍ਰਿਟੀ ਸਟੀਵਨ ਲਿਮ (42) ਖਿਲਾਫ਼ ਉਤਰਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਹਾਰ ਗਿਆ।

98 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਕੀਤੀ ਐਮ.ਏ.

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 98 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੈਸ਼ਵ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਇੰਨਾ ਜਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 98 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਾਲੰਦਾ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇਕਨੌਮਿਕਸ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 1938 'ਚ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਗਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ, 1920 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 1934 ਵਿਚ 10ਵੀਂ, 1938 ਵਿਚ ਬੀਏ ਤੇ 1940 ਵਿਚ ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ. ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗਰੀਬੀ 'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਨਾਅਰਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਗਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਭਾਰਤੀ ਐਸ. ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਪਟਨਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹਿਸਟਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਹੱਥ ਦੱਸਿਆ।

ਨੂਈ, ਕੋਛੜ ਤੇ ਸ਼ਿਖਾ ਫੌਰਚੂਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ੁਮਾਰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੰਦਾ ਕੋਛੜ ਅਤੇ ਸ਼ਿਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਫੌਰਚੂਨ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪੈਪਸਿਕੋ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਿਖਰਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਹਿਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਬੈਂਕੋ ਸੈਨਟੈਂਡਰ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅੱਨਾ ਬੌਟਿਨ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਜਦਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ. ਬੈਂਕ ਦੀ ਐਮ.ਡੀ. ਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਚੰਦਾ ਕੋਛੜ ਨੂੰ ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸ਼ਿਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 21ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ਦੂਜੀ ਥਾਵੇਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਜਨਰਲ ਮੋਟਰਜ਼ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਮੇਰੀ ਬਾਰਾ ਅਤੇ ਲੌਕਹੀਡ ਮਾਰਟਿਨ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਮੁਖੀ ਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਮੈਰੀਲਿਨ ਹਿਊਸਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹਨ। ਕੋਛੜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੌਰਚੂਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨਿੱਜੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਬੈਂਕ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।' ਐਕਸਿਸ ਬੈਂਕ ਦੀ ਐਮ.ਡੀ. ਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸ਼ਿਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਾਰੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਮੁੜ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਉਹ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਜੀ.ਐਸ.ਕੇ. ਦੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਐਮਾ ਵਾਮਸਲੇਅ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਐਨ.ਜੀ. ਦੀ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਇਸਾਬੈਲੇ ਕੋਛੜ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਸਤਾਰਵਾਂ ਸਾਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਫੌਰਚੂਨ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਹਿਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨੀ ਪਾੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਗਰੈਜੂਏਟ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ, ਸੈਕਟਰ 46 ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਹਿਸਾਨਉਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਹਿਸਾਨ ਉਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ।

ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੋਰ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ।
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 317-987-7802, 317-987-7801
37-39

Prince's Barber Shop
37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536
Men & Children's Hair Cut
*Threading *Custom Text
*Men's Facials *Hair Coler
*Custom Designing *Shave &
*Line-ups *Head Massage
ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਬਾਰਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ
Business hours:
Mon thru Thursday 9am to 6pm (Appointment only)
Friday, Sat- Sunday- 9am to 6pm (Walk in only)
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942
Shop: (510)-505-9605
www.princebarbershop.com

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਥਰੋਪ
ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ
SAME DAY ਲਾਇਸੰਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।
ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਂਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment $199
• Trailer Alignment $150
Special Price for Truck Wash Grand Opening
• 8 Drive Tires For $3300 Kelly KDA
• Two Steer Tire Michelin $1150 Including Balancing (22.5 LP)
ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205
Ph: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211
www.gfbontime.com, raj@gfbontime.com

REPAIR SHOP
ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 50 ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।
TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES
ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਪੱਕੀ ਮੋਰਚੇਬੰਦੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸੱਤ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਡਟ ਗਏ ਹਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਰਥੀ ਫੂਕੀ ਗਈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ, ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਬਰੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਕੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਰਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਲਾਵਾਰਿਸ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਣਕ ਦੇ ਨਾੜ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੱਕੀ, ਬਾਸਮਤੀ, ਆਲੂ, ਮਟਰ, ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਸਮੇਤ ਸਭ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਡੇਢ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਰਜ਼ੀ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ 'ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਬੋਨਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ।

ਮੰਗਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੁਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਘਰ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਸਲੀ ਸਰੋਤ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭੱਠੇ ਹਨ।

ਜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 200 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਬੋਨਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਦਖੋਰਾਂ ਤੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਕੋਲ ਪਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪਰਨੋਟ, ਚੈੱਕ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਵਹੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ, ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਖਾਲੀ ਚੈੱਕ ਵਾਪਸ ਤੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਦੇਣ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਾ ਕਰਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਢੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਉਪਰੰਤ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ 13 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10.25 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਮਨ ਵਿਰੁਧ ਡਟੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਐਮ.ਐਲ. ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੋਕ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ, ਲੋਕ ਸੰਗਰਾਮ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਪੁਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 2022 ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਜਾਂ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਸਲੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਭਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਕਮਾਂ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਤਾਂ ਕੀ ਆਉਣਾ

ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਜੋ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਤਕ ਵੱਧ ਮਹਿਦੂਦ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਰਪਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਕੀਮ ਬੀਤੀ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰੀਬ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਭਰੇਗੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਬਜਟ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਦੇ 3600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਕੌਮੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ 6000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ ਕਰੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ, ਉਹ ਬੈਂਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

10ਵੀਂ ਵਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 10ਵੀਂ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਾਂਗ ਐਲਾਨ ਉਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਤੇ ਇਕ ਐਲਾਨ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰੂਪ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ-ਪਾਣੀ ਦੇ ਗੱਫੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਉਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ: ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟੀ ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀਮਾਂਤ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ 9500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ (ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ) ਦਾ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਦਾ ਵਿਆਜ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 20,23,202 ਖਾਤੇ ਹਨ। ਲਗਭਗ 18.5 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਤੇ ਵੀ ਹਨ। ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ

ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 7000 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੋਰ ਲੋੜ

ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਲੈ ਸਕਣਗੇ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਫਿਲਹਾਲ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 10.22 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲਗਭਗ 3.5 ਲੱਖ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਰੀਬ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਹਿਕਾਰੀ, ਕੌਮੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 31 ਮਾਰਚ 2017 ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ 59,620 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲਗਭਗ 2747 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ (ਭਾਵ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੱਕ) ਵਾਲਿਆਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਕਰੀਬ 3353 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ 1,46,000 ਖਾਤਾ ਧਾਰਕ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਕਰੀਬ 2920 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ ਹੋਣਗੇ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ 9020 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ ਹੋਣਗੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 5,71,292 ਖਾਤਾਧਾਰੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕੁੱਲ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ 9845 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਮੁਤਾਬਕ 8,15,822 ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕੁੱਲ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ 18,714 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ 6,36088 ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ 31,061 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਸਲੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇੰਜ ਹੋਵੇਗੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਹਿਲ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖਾਤਾ ਨਿੰਲ ਕਰਨ, ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਕੌਮੀਕ੍ਰਿਤ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਮਚੀ ਤਬਾਹੀ, 273 ਮੌਤਾਂ

ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ: ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਨੇ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 273 ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਭੂਚਾਲ ਕਾਰਨ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਈ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬਣ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਰਿਕਟਰ ਪੈਮਾਨੇ ਉਤੇ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ 7.1 ਮਾਪੀ ਗਈ। ਭੂਚਾਲ ਕਾਰਨ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ, ਮੋਰਲਿਓਸ, ਗੁਏਰੀਓ ਅਤੇ ਪੁਏਬਲਾ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਊਂਦੇ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭੂਚਾਲ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ 44 ਇਮਾਰਤਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਕਾਨ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਭੂਚਾਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਪੁਏਬਲਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਟੇਂਸਿਗੋ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ ਤੋਂ 120 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਡੂੰਗਾਈ 51 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ।

ਇਸ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਨੇ ਸਾਲ 1985 ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੂਚਾਲ ਕਾਰਨ ਤਕਰੀਬਨ 10,000 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੁੜ 1985 ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਭੂਚਾਲ ਦੀ 32ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸੇ ਦਿਨ ਭੂਚਾਲ ਨੇ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਸੀ। ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਝਟਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ 'ਚ

ਲੋਕ ਭੂਚਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਏਂਟੋਨੀਓ ਗੁਟੇਰੇਸ ਨੇ ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਕਾਰਨ ਮਚੀ ਤਬਾਹੀ ਉਤੇ ਦੁਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਗੁਟੇਰੇਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਟੀਫੈਨ ਦੁਜਾਰਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭੂਚਾਲ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਦੋ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

1985 'ਚ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਆਇਆ ਸੀ ਭੂਚਾਲ

ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਝਟਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ 'ਚ ਲੋਕ ਭੂਚਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਇਸ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹਵਾਈ

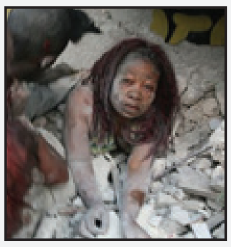

ਉਡਾਣਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। 1985 ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਭੂਚਾਲ ਦੀ 32ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸੇ ਦਿਨ ਭੂਚਾਲ ਨੇ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਰਾਹਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਕੂਲਾ 'ਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜੀ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਇੰਸਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਸੰਗੀਤਾ ਢੀਂਗਰਾ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾਖਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਪੱਕੀ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਥੇ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਹੱਥਕੰਡਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੀਨ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਬੁਲੇਟ ਟ੍ਰੇਨ ਆਈ ਪਟੜੀ ਉਤੇ

ਬੀਜ਼ਿੰਗ: ਚੀਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਬੁਲੇਟ ਟ੍ਰੇਨ ਨੂੰ ਪਟੜੀਆਂ ਉਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਟ੍ਰੇਨ ਬੀਜ਼ਿੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗੀ। ਤਕਰੀਬਨ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਦੌੜਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਟ੍ਰੇਨ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ 1250 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਸਿਰਫ 4.5 ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ।

ਇਹ ਟ੍ਰੇਨ ਇਸੇ ਸਾਲ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਦੂਰੀ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਛੇ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਬੁਲੇਟ ਟ੍ਰੇਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਚੀਨ ਨੇ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਟ੍ਰੇਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਗਸਤ 2008 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਬੀਜ਼ਿੰਗ ਤੋਂ ਤਿਆਨਜਿਨ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਜੁਲਾਈ 2011 ਵਿਚ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਸਪੀਡ ਘਟਾ ਕੇ 250 ਤੋਂ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਯੋਂਗਤਾਇਵੇਨ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ 40 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ 190 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਹਿਟਲਰ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕਰਾਂ 5500 ਡਾਲਰ 'ਚ ਵਿਕੀਆਂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਜਰਮਨ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਅਡੋਲਫ ਹਿਟਲਰ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਿਲਾਮੀ ਦੌਰਾਨ 5500 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਵਿਕਿਆ। ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਦਾਰ ਨਿੱਕਰਾਂ 'ਤੇ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅੱਖਰ 'ਏਐਚ' ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿੱਕਰਾਂ 1938 'ਚ ਆਸਟਰੀਆ ਦੇ ਪਾਰਕਹੋਟਲ ਗਰਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਡੇਂਗੂ ਨੇ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਡੰਗ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਂਗੂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਡੇਂਗੂ ਦੇ 1477 ਮਰੀਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਂਗੂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ 23, ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ 38, ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ 9, ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ 14, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 16, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ 8, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ 22, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ 38, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ 223, ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ 301, ਜਲੰਧਰ ਦੇ 32, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 31, ਮੋਗਾ ਦੇ 11, ਮਾਨਸਾ ਦੇ 17, ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ 128, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ 76, ਰੋਪੜ ਦੇ 41, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ ਦੇ 364, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ 50, ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ 24, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ 8 ਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ 3 ਮਰੀਜ਼ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 364 ਮਰੀਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਰੀਜ਼ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਪਿਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨਾਲ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਉਘੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ 3 ਪੁੱਤਰ-ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੂੰਹਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਜਲੰਧਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੁਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਬੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਨੇ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਗਿਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿੱਖ ਕੇ ਨਾਮੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਕਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਬਣੇ।

ਸ. ਸੱਗੂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ 24 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਅੰਤਿਮ

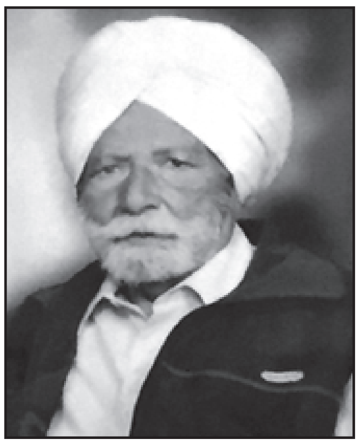

ਅਰਦਾਸ ਆਉਂਦੀ 30 ਸਤੰਬਰ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਅਟਨ (2320 ਹਰਸ਼ਮੈਨ ਰੋਡ) ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 12:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 937-206-4674 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
National Truck Driving School
1816 Main Ave., Secramento CA, 95838
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 42 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
Call For Special Price
Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 30 ਸਤੰਬਰ 2017

ਕਿਸਾਨ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਹਾਂ, ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰਨ ਖਾਤਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਾਅਦੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਬਥੇਰੇ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 2022 ਤਕ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਜਾਂ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਘੋਖ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਧਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਮੁਨਾਫੇ ਵਾਲੇ ਭਾਅ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਸਲੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਵਧੇਰੇ ਭਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੱਜ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਹੈ। ਕਨਸੋਅ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਕਮਾਂ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ-ਦਰਦ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਾੜੀਆਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਵਜੋਂ ਜੋ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਕਟ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਸੰਕਟ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਖੜੋਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਭਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾਏ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਅਜੇ ਤਕ ਭਰਪਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਰਪਾਈ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਔਖੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਧਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਰਨਾ ਨਾ ਲਾਉਣ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਨਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤੈਅ ਕਰਨ, ਪਟੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਾਹੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਉਤੇ ਬਿਲੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਰਗੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੋ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਤੇ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਟੜੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਇਸ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾਵਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨਾ ਪੈਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਸੰਕਟ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਾਣੀ ਹੁਣ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਖੇਤੀ ਹੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਹਾਲ-ਏ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ!

ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਉਤਲਿਆਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ, ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਕਹਿਣਗੇ ਜੀ।
'ਵੱਡੇ ਘਰ' ਤੋਂ ਥਾਪੜਾ ਰਹੇ ਮਿਲਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਹੀ 'ਸਰਬਉਚ' ਰਹਿਣਗੇ ਜੀ।
ਜਥੇਦਾਰ ਜ਼ਮੀਰ ਜੇ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ, ਫੇਰ 'ਮੋਠਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ' ਜਾ ਬਹਿਣਗੇ ਜੀ।
ਪੰਥ ਵਗ੍ਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੋਚਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਏ, ਕਿੱਦਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੋਂ ਇਹ ਲਹਿਣਗੇ ਜੀ।
ਕਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਆਈ ਹੋਈ ਐ ਜਕੜ ਵਿਚ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ।
ਬਸ ਚਾਹੀਦੇ 'ਚਮਚੇ ਤੇ ਕੜਛੀਆਂ' ਹੀ, ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਾ 'ਗੁਰਮੁਖਾਂ' ਦੀ?

ਪਰਵਾਸ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਖੱਟਿਆ, ਕੀ ਗੁਆਇਆ?

ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 609-721-0950

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ, ਲੜਾਈਆਂ-ਝਗੜਿਆਂ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਆਦਿ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1990 ਵਿਚ 15.40 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2000 ਵਿਚ 17.50 ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 2000 ਤੋਂ 2015 ਤਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ 41 ਫ਼ੀਸਦ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਉਹ ਕਾਮੇ ਜੋ ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ, ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ, ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਮੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹਿਤ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਿਆਰ (ਆਮਦਨ) ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ, ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਕਮਾਇਆ, ਉਥੇ ਗੁਆਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਮੇ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੁਣ ਤਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਏ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪਰਵਾਸੀ, ਨਵੇਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਚੇ ਰਾਜਸੀ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ. ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ, ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਕਮਾਇਆ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਕਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸ ਗਏ। ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਵਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਿਕਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਧਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਮਿਆਰ ਕਾਰਨ ਰੁਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਅੰਸ਼ਕ ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਤੇ ਲਿਆਕਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿਥੇ ਗਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸਸਤੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਖਲਾਈ ਆਦਿ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਬਰੇਨ-ਡਰੇਨ ਉਪਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨਿਕਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੈਪੀਟਲ-ਡਰੇਨ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਮਾੜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨੀਵੇਂ ਮਿਆਰ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਕੇਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਪੁਆਉਣ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ ਠੱਗ ਲਾਈਆਂ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਥੱਲੇ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਉਸਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਗਏ ਪਰਵਾਸੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਉਤਪਾਦਕ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਬਣਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਰੋਧ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ, ਸਿਹਤ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੇ ਬਣਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਰੋਧ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੇ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਅਕਸਰ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

> *ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਗ਼ੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।*

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਉਨਤ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਜਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਅਕਸਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਪਰਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਉਪਰ ਬੇਲੋੜਾ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਭੈਣਾਂ-ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਬਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਨਾ ਤਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਉਪਰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨ। ਜੋ ਉਹ ਉਚ-ਵਿਦਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਮੁੜਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਹ ਖਰਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰ/ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ-ਪੱਖੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਪੱਖੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਅਪਣਾਉਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਨਾ ਉਚਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣ। ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਜਾਂ ਦੁਰਕਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਨਾਤਨੀ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਦਰਦ ਵਿਹੂਣੀ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ'

ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਨੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਦੀ ਘਟਨਾ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਤੇਈ ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ.) ਵਾਰਾਨਸੀ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ.ਸੀ. ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਉਪਰ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਢਿਆ ਸੀ। ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇਹ ਹਮਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਕਿਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹੱਦ ਤਕ ਔਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘੀਆਂ ਦੇ 'ਬਹੁਤ ਹੂਆ ਨਾਰੀ ਪਰ ਵਾਰ, ਅਬ ਕੀ ਵਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ' ਅਤੇ 'ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ, ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ' ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸਲ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਮਾਇਨੇ ਕੀ ਹਨ! ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸੈਲਫ਼ੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਇਸ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਨੁਕਾਤੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ 23 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਜੁਮਲਾ ਮਾਹਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦਾ ਰੂਟ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ 'ਪਸ਼ੂਧਨ ਅਰੋਗ ਮੇਲਾ' ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਗ਼ੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ 1700 ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਇਹ ਮੇਲਾ ਲਾ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ! ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਵੱਖਰੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ' ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ੇਖ਼ੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ: "ਅਸੀਂ ਵੋਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ (ਪਸ਼ੂ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।" ਉਹ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇੱਟ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਖਾਨੇ ਨੂੰ "ਇੱਜ਼ਤ ਘਰ" ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਗੌਰਵ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੀ ਜਿਨਸੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕੈਂਪਸ ਅੰਦਰ ਪਖਾਨੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਨਹੀਂ। ਯੋਗੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਫੱਟੜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ!!

ਇਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰੇਡੀਓ ਉਪਰ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਅਵਾਮ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਕੰਨ ਆਪਣੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕਿਹੜਾ ਪਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਇਹ ਪਰਦਾ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ?

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਇਸ ਕਦਰ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਦਰ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਦੀ ਟੇਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬੌਧਿਕ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਟੈਂਕ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ. ਦਾ ਵੀ.ਸੀ. ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਘ ਦਾ ਗਿਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੂੰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਨ। ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੂੰ ਸੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਪਰ ਬੇਥਾਹ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਝਿਜਕ ਇਕਬਾਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: "ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ. ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਸ ਦੇ ਮਤਹਿਤ ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ. ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ!

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉਪਰ ਥੋਪਿਆ ਸੰਘ ਦਾ ਚਾਲਕ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ! ਸਨਾਤਨੀ ਹਿੰਦੂ ਮਰਿਆਦਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਅਤੇ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਲਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੇਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋ!! ਵੀ.ਸੀ. ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜੀ ਅਕਲ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: "ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮਾੜੇ ਚਾਲ-ਚਲਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ।" ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿ ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਘੋਰ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ!!

ਇਹ ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ. ਕੈਂਪਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਉਪਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਉਪਰ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਉਪਰ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਹੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰੈਜੂਏਟ ਪੱਧਰ ਤਕ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਨ। ਵੀ.ਸੀ. ਅਨੁਸਾਰ "ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮਣਾ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ"। ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਸੱਤ ਵਜੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਡੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਰਾਤ ਦਸ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਮਨਪਸੰਦ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਤਾਂ ਡਾਂਟ-ਝਿੜਕ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵਿਚ ਬੱਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁੜੀਆਂ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਪਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜੀ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ। ਵੀ.ਸੀ. ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ- "ਮਾਲਵੀਆ ਮੁੱਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਅਪਵਿਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨੋਟੀਫ਼ਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੈਲੇਨਟਾਈਨ ਡੇ ਮਨਾਉਂਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ "ਏ-ਕੈਟੇਗਰੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ" ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਗੁੰਡੇ ਅਨਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਬੀ.ਐਚ.ਯੂ. ਦਾ ਇਹੀ ਦਸਤੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਮਰਦ ਸੱਤਾ ਦਾ ਦਾਬਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੰਦ ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਾਈਬਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੋਰਨੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕੋ-ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ: "ਸਾਈਬਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੁਲਗ ਰਿਹਾ ਰੋਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਲਗਣਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਇਸ ਦਸਤੂਰ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋ ਕੇ ਧਰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈਆਂ। ਦੋ ਦਿਨ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੇ ਘੋਰ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਬਾਰੇ ਵੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁਣ ਐਸੇ ਨਲਾਇਕ ਵੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉਪਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰਦ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਵੀ.ਸੀ. ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਉਪਰ ਧਾੜਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਫ਼ਾਇਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਰਦ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਗਰਲਜ਼ ਹੋਸਟਲਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਾ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਘੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਭੜਕਾਹਟ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇਹ ਆਮ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਜਾਬਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਕਸਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਓ। ਰਿਪੋਰਟ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 1000 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਲਜ 2 ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਹ ਉਪਰ ਕਿਸ ਕਦਰ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਕੈਂਪਸਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਜੁੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪਸਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ।

ਮੋਦੀ ਰਾਜ: ਗਾਵਾਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਲਈ ਡੰਡੇ!

ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗੋਟੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਮਾਮ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਾਖੜ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੁਕਾਮੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਚੰਭਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਲਕੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ; ਭਾਵੇਂ ਜਾਖੜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਖੰਨਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਨੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਖੰਨਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਖੰਨਾ ਨੇ 1998 ਤੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਚਾਰ ਵਾਰ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਖੰਨਾ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਖੰਨਾ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਕਿਆਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਾਏਗੀ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਟਿਕਟ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਖੰਨਾ ਅੰਦਰਲੀ ਸੂਝ ਤੇ ਸੂਝ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਖੜ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਾਖੜ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ, ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹੀਨਤਰੀਨੀ ਪਿੱਛੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਫ਼ਾਦ ਵੀ ਸਨ। ਰਾਜਸੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖੁੰਢਾ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਹਲਕੇ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤੀ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਿਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੇ ਪਿਤਾ ਚੌਧਰੀ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਦੀ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਨਿੱਜੀ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਂਝ ਦੋਵਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿਰੰਤਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਸੇ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਕੇ ਪੁੰਨ ਵੀ ਖੱਟ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਲੀਆਂ ਵੀ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਉਘੀ ਲੇਖਿਕਾ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਪਿੜ ਮੋਕਲਾ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-95019-44944

ਸੰਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੋ ਦਾ ਬਸੰਤ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਵਜੇ।

ਮੋਰਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤੀ ਦੇ ਤੋਤਾ ਰੰਗੇ ਪੱਲੂ ਵਾਲੀ ਬਸੰਤੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਲੈਸ ਤੇ ਖਿੜੀ-ਖਿੜੀ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟੈਗੋਰ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਲਈ ਆਟੋ ਪਕੜਿਆ। ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਬ ਬਾਗ (ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ) ਸਾਹਵੇਂ ਆਟੋ ਛੱਡ ਕੇ ਪੈਰੋ ਪੈਰ ਘਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ।

ਪੈਰ-ਪੰਧ ਉਪਰ ਤੁਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਕੰਡੇ ਦੀ ਚੋਭ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਸੰਗ ਕੁਝ ਕੂਲਾ ਕੂਲਾ ਅੜਦਾ ਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ। ਸਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਰਤਾ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੈਂ ਪੈਰ ਛੰਡਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਹ-ਕਾਲਾ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਫੀਤਾ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਗੋਟੇ ਦੀ ਕਿਨਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਧਰੂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਈ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਬੇਟੇ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾੜ੍ਹੀ ਲਾਹ ਕੇ ਰਾਤ ਦੀ ਨਾਇਟੀ ਜੁ ਪਹਿਨਣ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਕੋਲੋਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਲਾਲ ਲਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੋਡੇ ਹੇਠਾਂ ਡੰਗ ਦੇ ਛਾਪੇ ਉਪਰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ। ਸਮਝ ਗਈ।

ਉਹ ਜੋ ਧੂਹ ਕੇ ਮੈਂ ਲਾਹ-ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਗੋਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਪਲੀਟਾ ਸੀ।

ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਫਰੋਲਣ ਲੱਗੀ। 'ਲੈਕੇਸੀਜ਼' ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਲੈਕੇਸੀਜ਼ ਚੋਪੜਨ ਲੱਗੀ। ਬੇਟਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਭੱਜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਨਰਸਿੰਗ ਹੋਮ।

ਡਾਕਟਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝ ਗਿਆ।

"ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਨਹੀਂ। ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੱਪ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।" ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੋੜਵੀਂ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ।

ਟੀਕੇ-ਟਾਕੇ ਲਾ ਕੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮਗਰੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਫਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾੜੀ ਮਾੜੀ ਜਲੂਣ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਰਾਤ ਭਰ।

ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਪਈ ਪਈ ਗੁਆਚ ਗਈ ਮੈਂ ਅਤੀਤ ਵੱਲ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੇ...।

ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਪੱਛਮ-ਅੰਧੇਰੀ ਦੇ ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ ਵਾਲੀ ਬਸਤੀ 'ਸਾਤ ਬੰਗਲਾ' ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰਬੀ ਸਾਂਤਾਕਰੂਜ਼ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਆਣ ਟਿਕੇ ਸਾਂ।

ਇਸ 'ਸੰਤ ਸੁਦਾਮਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਇਮਾਰਤਕਾਰੀ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ 'ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ' ਦੀ ਸਨਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਰੀ ਹੋਈ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਕੱਚੇ ਦਾਲਾਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਿਮੰਜ਼ਲੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਬਾਈ ਫਲੈਟਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਅਸੀਂ ਹੀ ਆਣ ਵੱਸੇ ਸਾਂ, ਆਪਣੇ ਇਕ ਨੰਬਰ ਦੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ।

ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਦਾਲਾਨ ਦੇ ਇਕੋ ਇਕ ਨਲਕੇ ਨਾਲ ਪਾਈਪ ਲਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸੌਣ-ਸੁਫੇ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਡਰੰਮ ਸਮੇਤ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲੈਂਦੇ। ਕੱਚੇ ਕੰਪਾਊਂਡ ਵਿਚ ਸੱਪ ਸਤੂੰਗੇ ਵੀ ਅਕਸਰ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ।

ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਜੁਹੂ-ਤੱਟ ਦੀ ਸੈਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਸਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ। ਜੀਤ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਇਹਤਿਆਤ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਬੂਟ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਬਾਹਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਾਈਪ ਲਾਉਣ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਫੇਰ ਵੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗ ਲਿਆ ਜੀਤ ਨੂੰ, ਸੱਜੀ ਲੱਤ 'ਤੇ।

"ਕਾਨਾ...ਆਂ...ਆਂ...!" ਕੂਕਦਾ ਚੀਕਦਾ ਜੀਤ ਦੌੜ ਆਇਆ ਘਰ ਅੰਦਰ। ਇਕਦਮ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਉਸ ਆਪਣੀ ਡੰਗੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ਨੂੰ ਖਰੋਤਰਿਆ, ਛਿਲਿਆ। ਪੋਟੇਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮਾਂਗਨੇਟ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਧੋਤਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਛਿੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀ ਰਾਤੀਂ ਬਲੈਕ-ਆਊਟ ਵੀ ਅਕਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਘਰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਪੂਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬਾਈ ਫਲੈਟ ਭਾਂ ਭਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ।

ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਲਕ ਸੰਨੀ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਢਾਈ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਦੀਪੀ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਲੈਟ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਜੰਦਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਟੈਕਸੀ ਫੜ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਂਤਾਕਰੂਜ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਮੇਰੇ ਮਸੇਰ ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈ ਨੂੰ ਚਾਬੀ ਫੜਾਂਦਿਆਂ ਘਰ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੇ ਕੇ ਇਰਲਾ-ਸਥਿਤ ਨਾਨਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ: ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼

ਜੀਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਤਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੀਤ ਨੂੰ ਡੰਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਪੱਥਰ-ਵੱਟੇ ਉਪਰ ਉਗਲ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹੇ।

ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਕਤ ਲੰਘਦਾ ਜਾਵੇ, ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਦੀ ਜਲੂਣ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇ। ਤੇਲ, ਘਿਓ ਚੋਪੜਦੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਲਦੀ ਮਲਦੀ ਮੈਂ ਮੁੜ ਗੁਆਚ ਗਈ ਦੂਰ ਪਿੱਛੇ। ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਮਾਂ-ਦਾਦੀ ਤੋਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਸੁਣੀ-ਦੁਹਰਾਈ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਲ...।

ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਸੁਰਜੀਤ ਵੀਰ ਜੀ ਤਿੰਨਾਂ ਭੈਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤ੍ਰਿਕੱਲ।

ਮਾਂ ਅਜੇ ਧਮਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਢੋਲ-ਵਜਾਂਦੇ, ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ, 'ਮੁਆਰਖਾਂ-ਮੁਆਰਖਾਂ' ਉਚਰਦੇ ਖੁਸਰੇ ਵਿਹੜੇ ਆਣ ਲੱਥੇ। ਆਂਢਣਾਂ-ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਧਮਾਲ ਮਚਾਣ ਮਗਰੋਂ ਬਾਲਕ ਜੀਤ ਨੂੰ ਗੋਦ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲ-ਵਧਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਖੁਸਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਸੁਫੇ ਦੇ ਪਸਿੱਤੇ ਲੱਗੇ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਪਈ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਵਜਾਤ-ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਗਈ। "ਹੈਂ, ਇਹ ਤੈ ਆਪਣੀ ਨੂਪੀ (ਅਨੂਪ) ਹੈ, ਰੌਣਕ ਸ਼ਾਹ ਨੀ ਧੀ, ਵਾਰੀ ਵੰਞਾਂ, ਸਦਕੇ ਬਲਿਹਾਰੀ...!" ਕਰਦੀ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਪਈ।

ਦਰਅਸਲ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੀ ਘੁੱਗ ਵਸਦੀ ਬਸਤੀ 'ਸ਼ਾਹਨੰਦਰ ਦੇ ਪੁਲ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੜਕ ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦਾ ਟਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਲਕੜੀ ਅਤੇ ਕੋਇਲੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਨ। ਟਾਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸੀ ਸਾਡੀ ਨਾਨਕੀ ਹਵੇਲੀ ਜਿਸ ਦੀ ਖੱਬੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿਜੜਿਆਂ ਦਾ। ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕੇ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਚੁਬਾਰੇ ਤੋਂ ਢੋਲਕੀਆਂ-ਛੈਣਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ-ਗਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸਰਿਆਂ ਵੱਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ।

ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਖੁਸਰੀ ਨੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, "ਹਿਸ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਿਕ ਪਾਈ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨੀ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਹੇ ਤੈ ਸਾੜ੍ਹੀ ਪਿੰਡੀ ਨਾ ਦੋਹਤਰਾ ਵੇ, ਨੂਪੀ ਨਾ ਪੁੱਤਰ। ਨੂਪੀ, ਰੌਣਕਸ਼ਾਹੇ ਨੀ ਧੀ ਤੈ ਸਾੜ੍ਹੀ ਧੀ-ਧਿਆਣ।"

ਹੋਰ ਵੀ ਨੱਚ-ਮੱਚ ਕੇ ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੰਦੇ ਖੁਸਰਿਆਂ ਨੇ।

ਖੁਸਰ-ਨਾਚ ਉਤੇ ਆਣ ਢੁਕੀਆਂ ਗੁਆਂਢੀ-ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਲਈ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਦੁੱਧ ਧਰਦੀ ਦਾਦੀ, ਬਾਲਣ ਦੇ ਖੁੱਡੇ ਵਿਚੋਂ ਲੱਕੜ ਧਰੀਕਣ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨੂੰ ਸੱਪ ਨੇ ਡੰਗ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਹ ਕਾਲਾ ਸੱਪ। ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਪੈ ਗਈ।

ਖੁਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਮਾਂਦਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਈ ਬੂਟੀ ਰਗੜ ਕੇ ਜ਼ਖਮ 'ਤੇ ਲਾਈ। ਮੰਤਰ ਫੂਕਿਆ।

"ਤੈ ਫਿਰ ਮੈਂ ਬਚ ਗਈ।" ਬੇਜੀ ਦੱਸਦੇ।

ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰੁਖਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਿਜੜਿਆਂ ਨੇ ਬੇਜੀ ਤੋਂ ਇਕ ਪਾਈ ਵੀ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਬੂਲੀ ਵਧਾਈ ਦੀ ਰਸਦ-ਰਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੀੜਾ-ਭੇਛਣ। ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਨਾ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੇ, ਬਲਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ 'ਸੱਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀਹ ਖੈਰੀਂ' ਉਚਰਦੇ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਸੁੱਚੇ ਮੂੰਹੀਂ।

ਨੂਪੀ ਧੀ ਜੁ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡੀ ਦੀ, ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ, ਗੁਆਂਢੀ ਰੌਣਕਸ਼ਾਹੇ ਦੀ!

ਸਾਲ ਭਰ ਇੰਜ ਹੀ ਹਰ ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਮੇਰੀ ਉਹ ਜਲੂਣ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ ਤੇ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਉਂਜ ਦੀ ਉਂਜ ਹੀ ਤਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਯਾਦ-ਜੀਤ, ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਨੂੰ 'ਕੀੜਾ' ਕੱਟਣ ਦੀ।

ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸੱਪ ਦਾ ਖੌਫ ਹੀ ਇਤਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲਫਜ਼ 'ਸੱਪ' ਕੋਈ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਲਿਆਉਂਦਾ।

'ਫਲਾਣੇ ਕੀ ਕੀੜਾ ਕੱਟ ਗਿਐ' ਹੀ ਕਾਫੀ ਸੀ ਰਮਜ਼ ਵਜੋਂ।

ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਗ ਨਾਲ ਖੁਸਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਯਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ।

ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ!

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਹੀ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ 'ਬਲੂ ਵੇਲ੍ਹ'

ਕੰਵਲ ਭੱਟੀ
ਫੋਨ: 91-97801-00348

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਠੰਢੀ ਪੌਣ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਵੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਚਹਿ-ਚਹਿਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਵੱਖਰਾ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਖੇਤ, ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਲੰਘਦੀ ਠੰਢੀ ਪੌਣ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਚਹਿ-ਚਹਾਟ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਿੱਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਧੁਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਰੂਰ ਭਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੋਈ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਖੇਤ ਵਾਹ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਿਤਾਰ ਛੇੜਦੇ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਜਦੋਂ ਰੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨਾਂ ਬਿਖੇਰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਚਾਅ ਅਤੇ ਹੁਲਾਸ ਦੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਦੌੜ ਭੱਜ, ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਕਮਾਊ-ਕਮਾਊ ਦੀ ਦੌੜ ਸਾਨੂੰ ਨਿਰਮੋਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਲਈ ਅਮੁੱਕ ਖਜਾਨਾ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁਵੱਖਤੇ ਉਠਦਾ ਸੀ। ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਸੁੱਚੀ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮਨ ਵੀ ਸਕੂਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਫਸੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਨੈਟ ਵਿਚ ਐਸਾ ਫਸੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਵੇਰ ਹੀ 8-9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਂਦੇ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ 15-20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਸਿਆਣੇ, ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਤੜਕਸਾਰ ਉਠ ਆਪਣੇ ਕੰਮੀਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 100 'ਚੋਂ ਨੱਬੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਗਿਣਤੀ ਉਲਟ ਹੈ, ਹੁਣ 100 'ਚੋਂ 90 ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਫ 10 ਹੀ ਸਾਝਰੇ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਲੇ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਵੱਲੋਂ ਠੰਢੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰੇ 12-1 ਵਜੇ ਘਰ ਦੇ ਨੌਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਮੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਇਦ ਤਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਅਸੂਲ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਈਏ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉਠਿਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਉਤਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੀਅ ਤਾਂ ਉਠਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਕੱਲਾ ਬੰਦਾ ਉਠ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇ। ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਿਰਫ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਦੇ ਉਠਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਸਿਹਤਾਂ ਸਖਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਖੁੰਝਾਉਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਬਣ ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ 'ਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਕ੍ਰੋਧ, ਹੰਕਾਰ ਜਿਹੇ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਸੁਆਣੀ ਦਾ ਅਕਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਜੇ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਵੀ ਖੜਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ। ਪਰ ਉਤਰ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਥੋੜੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ 'ਚ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਨਵੀਂ ਰੀਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਿੰਨਾ ਕਲੇਸ਼ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨੱਬੇ ਫੀਸਦੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਤੜਕੇ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਖਿਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਦੀ ਮਾੜੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸਵੇਰ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਿੰਜ ਬੀਤੂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੜਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਆਊਟ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੱਤਾਂਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਾ ਉਠਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਹੀ ਆਊਟ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਹਵਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ੁੱਧ ਹਵਾ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨ ਬੋਝਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਸਰਘੀ ਵੇਲਾ ਖੁੰਝਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣਾ। ਸਾਡਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਜੋਰ ਲਾ ਲਈਏ ਜੋ ਅਨੰਦ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਤੱਕ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਗੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਲੜਕੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਿਲਣ ਆਈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੰਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਹਾਂ ਜੀ ਆਂਟੀ ਜਦੋਂ ਟਾਈਮ ਲੱਗਦਾ, ਮੈਂ ਮੋਬਾਇਲ 'ਚ ਪੀ.ਡੀ.ਐਫ. ਫਾਈਲ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮੰਮੀ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਾਡੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਊ?

ਪਹਿਲਾਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਭੈਅਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਭੈਅਤਾ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੀ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ ਦੇ। ਘਰ ਹੋਟਲ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਆਓ, ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਖਾਓ-ਪੀਓ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੜੋ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਹਾਜ਼ਰ। ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦੀ ਡਾਟਾ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ 'ਤੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਐਸਾ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਦਸਤੂਰ ਬਣਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਜਲਦੀ ਉਠ ਕੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ।

ਅਕਸਰ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿ 'ਜਾਗਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ, ਸੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕੱਟੇ।' ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੱਕ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਵੱਖਤੇ ਉਠਣਾ ਭਾਵ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨਾ। ਚੌਗਿਰਦੇ 'ਚ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਸਿਰਫ ਸੁਵੱਖਤੇ ਉਠਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਵੱਖਤੇ ਉਠਣ, ਜਲਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਸਿਰਫ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣਗੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਵੀ ਉਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣਗੇ। ਫਿਰ ਜੋ ਦੂਰੀ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ, ਉਹ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਟਾਂ-ਪੱਥਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਮੁੜ ਤੋਂ ਘਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ, ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਡਲ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾ ਗਈਆਂ। 1937 ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਲੰਘੀ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਫੌਤ ਪਾ ਗਿਆ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਤਰੇ ਫਰੋਲੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਲ 1987 ਅੰਤਲੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫਿੱਕੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਚੱਲਣਾ ਸੀ-29 ਤੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ ਤਕ। ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਅਜੀਤ ਕੌਰ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਜਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਤੇ ਪਾਰਖੂ ਵੀ।

ਇਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਬੰਦੇ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤੀ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ ਸਵਾ ਛੇ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਸਲਵਾਰ-ਕਮੀਜ਼ ਵਿਚ ਮਲਬੂਸ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾ ਗੱਭਰੂ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਲਵਾਰ-ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਜੈਕੇਟ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੱਦ ਜਿੰਨੀ ਮਧਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਗੜੀ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਵਾਲੀ, ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਆਕਾਰ ਦੀ। ਪਗੜੀ ਦਾ ਰੰਗ ਸੂਰਜੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ 'ਗੱਭਰੂ' ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਸਿੱਬਤ-ਉਲ-ਹਸਨ ਜ਼ੈਗਮ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਅਫਸਾਨਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ।

5 ਚੋਪੇ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਫਦ ਦਾ ਲੀਡਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਨਾਵਲਾਂ 'ਦੀਵਾ ਤੇ ਦਰਿਆ' ਅਤੇ 'ਦੁਆਬਾ' ਬੜੇ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਲੋਚਕ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨਾਵਲ ਲੂੰ-ਲੂੰ ਵਿਚ ਰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਹ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗੂੰਦ ਦੋ ਟੁੱਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਪਕਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ।

1987 ਤਕ ਮੈਂ ਅਫਜ਼ਲ ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਵਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਵਲ 'ਪੰਧ' ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲੇ 'ਲਹਿਰਾਂ' ਵਿਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਫੜਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਰਾਮ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਸ ਮੋਹ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1987 ਤਕ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰੇ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਨਾਰੋਵਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਿਆਮਪੁਰ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅਫਜ਼ਲ ਦਾ ਪਿਤਾ 1918 ਵਿਚ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੁਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸੇਂਟ ਐਂਥਨੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦਿਵਾਈ ਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ, ਨਾਰੋਵਾਲ ਤੋਂ। ਬੀ.ਏ. ਤਕ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਮੇਰੇ ਕਾਲਜ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੋਂ ਤੇ ਵਕਾਲਤ ਲਾਅ ਕਾਲਜ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਫੇਰੀਆਂ ਨੇ ਅਫਜ਼ਲ ਨੂੰ ਰਜ਼ਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੰਗਦਾਰ ਚੰਦਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਸ਼ੌਕੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਦਾ-ਨੁਮਾ ਰੰਗਦਾਰ ਅਜਰਕ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦਾ। ਅਜਰਕ ਵੀ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਕਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲਾ ਲਾਲ ਸੂਹਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਉਤੇ ਬੜਾ ਹੀ ਫਬਦਾ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਾਵਲ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝੀ। ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਧਰਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰੇਟਾਂ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਦੇ ਉਚੇ ਤੇ ਇੱਜਤਦਾਰ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਈਨ (ਵਿਧਾਨ) ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤੇ ਇਜ਼ਾਫੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜੀ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵੀ, ਪਰ ਬਹਾਨਾ ਕੌਮੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। "ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਾਡਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਉਰਦੂ ਠੋਸੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸਿਆ।" ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਧੜਕ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਨਿਧੜਕ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ? ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਹਾਦੀ ਰੁਚੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਦੇ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਪਈ, ਪਰ ਇਸ ਕੈਦ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਰੱਜਵੀਂ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਈ। ਸੱਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਸੱਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ। ਜਦੋਂ

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਪਿੱਛੋਂ ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਆਹਫਾਮ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਖਰੜਾ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਇਕੋਤਰ ਸੌ ਅਫਰੀਕੀ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸੀ। 19 ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 41 ਕਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ 82 ਨਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 11 ਸਿਆਹਫਾਮ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ 19 ਨਜ਼ਮਾਂ। ਇਹ ਨਜ਼ਮਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਕਾਲਾ ਪੈਂਡਾ' ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਛਪੀਆਂ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹਰ ਵਿਧਾ ਉਤੇ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਇਆ। ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ- ਸੁੱਚਤਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: 'ਸੱਪ, ਸ਼ੀਂਹ ਤੇ ਫਕੀਰ', 'ਲਹੂ ਦੀ ਲੋਅ', 'ਸਾਹਵਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ' ਤੇ 'ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਾਬੇ, ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਪੁੱਤਰ-ਧੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ, ਸਮਗਲਰ, ਹਾਕਮ, ਸਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਚੌਧਰੀ, ਚੋਰ, ਬਲੋਚ, ਮੁਨਸਫ, ਲੰਬੜਦਾਰ, ਥਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ-ਉਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹ ਪਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਰਸ ਵੀ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਇੱਕ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਦੋ', 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਰ', 'ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਤੇ 'ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ' ਆਦਿ ਕਈ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਦਗੀ, ਸੱਜਰਾਪਣ ਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਮਾਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। 'ਤੁਰ ਗਈ ਅੰਮਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੇ:

ਹੁਣ ਕਿਸ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਰੋਟੀ
ਲੈ-ਲੈ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਨਾ
ਹੁਣ ਕਿਸ ਸਾਝਰੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗੜਵਾ
ਆਪ ਪਿਆਲਣ ਆਉਣਾ
ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ
ਸੁੱਤੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮਣ
ਕਿਸੇ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਦੀਵਾ ਬਾਲਣ ਆਉਣਾ
ਮਾਲਕੀ ਵੀ ਓਨੀ ਏ,
ਫਸਲ ਵੀ ਓਨੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੁਣ ਪਿੰਡੋਂ ਨਹੀਂ ਆਟਾ-ਦਾਣਾ,
ਘਿਓ ਤੇ ਬਾਲਣ ਆਉਣਾ
ਸੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਇਹ
ਉਨੀਂਦਰੇ ਮਾਰਿਆ ਡਰਿਆ ਬਾਲ
ਅੰਮਾ ਇਹਨੂੰ ਸੀਨੇ ਲਾ ਕੇ
ਕਦੋਂ ਸੁਆਲਣ ਆਉਣਾ!
'ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ' ਗਜ਼ਲ ਛੁਟੇਰੀ
ਮਾਂ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਡੇਰੀ
ਤੇਰਿਆਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਉਹਦਾ ਪੈਰ ਵੀ ਲਾਲਣ ਆਉਣਾ।

ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਰੰਧਾਵੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਦੀਵਾ ਤੇ ਦਰਿਆ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਧੂਆਂ ਤੇ ਰੰਧਾਵਿਆਂ ਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਖਬਾਰੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। "ਮੈਨੂੰ ਭਲਮਣਸਾਊ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਿਖਾ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾ ਵੜਨਾ ਏ," ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਭਾਰੂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫਰੋਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੰਧਾਵਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ 22-23 ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਜ਼ਲ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਰਾਇਜ਼ਾ ਖਾਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣਾਉਣ ਹਿੱਤ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਖਰੀ ਉਮਰੇ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਭੂਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। "ਬਾਬੇ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਇੱਥੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ," ਰੰਧਾਵਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ। ਅਫਜ਼ਲ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਪਿੰਡ ਪੱਖੋਂ ਤੋਂ ਸਨ। ਸੋ ਅਫਜ਼ਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਖੋਕੇ ਰੰਧਾਵੇ ਕਹਿ ਕੇ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰੰਧਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਪਦਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਤੇ ਈਸਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਅਫਜ਼ਲ ਅੱਖ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਏਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਿੱਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਖਰੇ ਗੁਣ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਸਨ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੋਨੇ ਵਰਗਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਣਖ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਈਰਖਾ ਵੀ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵੀ, ਘੋੜ-ਦੌੜਾਂ ਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਵੀ ਤਰੋ-ਤਾਜ਼ਾ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਆਸ਼ਕੀ ਵੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਕੁਲ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਸੰਧੂਆਂ ਦੀ ਰੂਪੋ ਦਾ ਹੰਕਾਰ 'ਦੀਵਾ ਤੇ ਦਰਿਆ' ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਰੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਫਜ਼ਲ ਰੰਧਾਵਾ ਦਿਹਾਤੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ, ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਖੇਹ-ਖਰਾਬੀ ਵਿਚ ਗੁੰਦਣਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਮੇਤ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤੈਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਮਾਣ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਵੀ ਪਾਲਦੇ ਹਨ। 'ਦੀਵਾ ਤੇ ਦਰਿਆ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੂਪੋ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ। ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿੱਸੇ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪਰਤਾ ਕੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਟਾਲੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਨੂੰ 'ਲੂਣਾ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਬੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਫਜ਼ਲ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਬਟਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਓਧਰ 'ਦੀਵਾ ਤੇ ਦਰਿਆ' ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਨੇ 1961 ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੁਸਤਕ ਗਰਦਾਨਿਆ ਤੇ ਏਧਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ 'ਲੂਣਾ' ਨੂੰ 1966 ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ।

ਅਫਜ਼ਲ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਨਾਵਲ 'ਦੁਆਬਾ' ਦਾ ਧੁਰਾ ਹਨ। ਦੁਆਬਾ ਨਾ ਹੀ ਦੁਆਬਾ ਬਿਸਤ ਜਲੰਧਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਆਬਾ ਬਾਰੀ ਤੇ ਚਨਾਬ। ਅਖੰਡ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੁਆਬੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਨ, ਪਰ ਅਫਜ਼ਲ ਦਾ ਦੁਆਬਾ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਕਿਆਮਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਜੱਸੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੱਗਦਾ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵੰਡਾਉਣ ਦੀ ਅਮੀਰ ਮਰਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਕਹਿਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਬੜਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਟੌਮਸ ਹਾਰਡੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰੰਧਾਵਾ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦਰਅਸਲ, ਉਹ ਉਹੀਓ ਕੁਝ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਵੀ ਹੱਥ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਕਾਲਤੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਵੀ।

ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਪੱਲੇ ਪਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਤਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਤਾਏ ਦੀਆਂ ਹੁੱਬ-ਹੁੱਬ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ 2004 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਮੱਦਾਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਦਾ 'ਭੈਣ ਜੀ-ਭੈਣ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹੀਓ ਕੱਦ-ਕਾਠ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਨਾਈ ਸੁੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਇਸ਼ਾ ਵਰਗੀ ਚੰਗੀ ਸੀਰਤ ਵਾਲੀ ਬੀਵੀ ਮਿਲੀ। ਪੁੱਤਰ ਵਕੀਲ ਹਨ। ਧੀਆਂ ਚੰਗੇ ਘਰੀਂ ਵਸਦੀਆਂ-ਰਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਰਚਨਾ ਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਮਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਅਦਬੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਦਖਲ ਹੈ, ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਤ ਉਤੇ ਐਮ.ਫਿਲਾਂ ਤੇ ਡਾਕਟਰੇਟਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੇ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ) ਦਾ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਆਰਟਸ, ਮਰਕਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬੋਰਡ, ਰੇਡੀਓ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਾਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਚਤਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੱਦ ਵੀ ਪਾਈ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਐਮ. ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਰੁਤਬਾ ਸਿੰਧੀ, ਬਲੋਚੀ ਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਓਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੀਰਾਂ, ਵਰਿਆਮਿਆਂ ਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਕਸ਼ ਉਲੀਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਅਣਖ ਤੇ ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਵੀ ਤੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਡੱਕ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਵੀ। ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਰੰਧਾਵੇ ਨੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ:

ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਖੜਕਾਰ ਹਨੇਰੇ ਹੀ
ਤਾਂਘਣ, ਭਾਲਣ, ਪਾਲਣ,
ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਏ ਬੁਝੇ ਦੀਵੇ
ਪਕੜ ਜਗਾਉਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ
ਜਦੋਂ ਤਕ ਸੁੱਤੇ ਲੋਕ
ਨਾ ਜਾਗ ਉਠਣਗੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ
ਯਾਰਾਂ ਕਬਰਸਤਾਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ
ਢੋਲ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ।
ਝੱਖੜ, ਮੀਂਹ, ਹਨੇਰੀ,
ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ ਭਾਰੀ
ਮੈਂ ਬੀਂਡੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਏ
ਹਰ ਹਾਲ 'ਚ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ।

ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ। ਉਸ ਉਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਏਧਰਲੇ ਤੇ ਓਧਰਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 1937 ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ ਰੰਧਾਵਾ ਅੱਸੀਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੀਰਾਂ, ਵਰਿਆਮਿਆਂ ਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਕਸ਼ ਉਲੀਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਅਣਖ ਤੇ ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਵੀ ਤੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਡੱਕ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਵੀ। ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਅਫਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਘਟਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤਾਇਨਾਤ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੀਂਦ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਬਤੌਰ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਅੱਠ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੁਆਰਟਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ 25 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਟੋਰ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਉਂ ਖਫਾ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ...

ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੁਆਫੀ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਥੋਂ ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੁਣ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 9 ਲੱਖ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਬਕਾਇਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਗੋਂ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰਾਇਲਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਨਪੁਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਗੇ ਪਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਦੰਗਾ ਰਾਹਤ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕਾਨਪੁਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨਪੁਰ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ 122 ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 32 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਸਮੇਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂ ਸਿੱਟ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਵਫਦ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਹਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਧਾਇਕ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਫਦ ਨੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਚੱਕੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਗੇ।

ਵਫਦ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਿਲਕ ਨਗਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਾਖਾ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਮਸਲਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਫਲੱਸ਼ ਤੇ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲ

ਮੁਹਾਲੀ: ਫੇਜ਼-3ਬੀ2 ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ (65) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ (90) ਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਖਿੰਡਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੂਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਾਹਰੋਂ ਫੋਰਡ ਆਈਕਨ ਕਾਰ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ 'ਦਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਫੇਜ਼-3ਬੀ2 ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੰਬਰ 1796 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਸਫਰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜਦੇ ਹੀ ਫਰਸ਼ ਉਤੇ ਕਾਫੀ ਖੂਨ ਡੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਾਰ ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਚਾਕੂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਡਰੂਮ ਤੱਕ ਲੈ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਸਤਰੇ ਉਤੇ ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਖੂਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ, ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਉਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੈੱਡ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖੂਨ ਡੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਉਤੇ ਵੀ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 12 ਵਜੇ ਉਦੋਂ ਮਿਲੀ, ਜਦੋਂ ਕੇ.ਜੇ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ (ਜੋ ਫੇਜ਼-3ਬੀ2 ਵਿਚ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ) ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤੁਰਤ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟਰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਪਾਵਰਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਬਿੱਲ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਬਰੀ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ ਨੇ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 81,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਅਦਾਇਗੀ ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (21) ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਦੋ ਦੋਸਤ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇੜੇ ਦਿੱਲੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ 'ਚ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੋਵੇਂ ਸਫਦਰਜੰਗ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਰੇਹੜੀ ਤੋਂ ਚਾਹ ਤੇ ਪਰੌਂਠੇ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਥੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹਨੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਹਿਸਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਧਮਕਾਇਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਉਤੇ ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਉਥੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਕਾਰ ਨਾਲ ਫੇਟ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਮੰਗਿਆ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸਾ ਸੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਢਿੱਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਧੂੰਆਂ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਰੋਹਿਤ ਮੋਹਿੰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਘਟਨਾ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ: ਬਡੂੰਗਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ।

ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ

ਨੌਰਵਿਚ, ਕਨੈਕਟੀਕਟ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੋਲ ਲਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 32 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਂਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪੋਲ 'ਤੇ 8 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੌਰਵਿਚ ਪਲੈਨਿੰਗ ਬੋਰਡ ਤੇ ਕਲੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬੋਨੀ ਹਾਂਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਕੋਈ 150 ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਪੋਲ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ (ਅਮਰੀਕਾ ਜ਼ੋਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਸਿਟੀ ਆਫ ਨੌਰਵਿਚ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਪੋਲ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਚ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਸਟੇਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਨੇਟਰ ਕੈਫੀ ਆਸਟਨ, ਸਟੇਟ ਰੀਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਟਿਵ ਕੈਬਿਨ ਰਾਇਲ, ਸਿਟੀ ਮੇਅਰ ਵੈਬਇੰਚੀ, ਪੁਲਿਸ ਚੀਫ ਪੈਟਰਿਕ ਤੇ ਡੇਲੀ ਰੋਟਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਜੋ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਫਲਸਫੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਧਰਤੀ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੋਜ

ਬਰਲਿਨ: ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਹੱਬਲ ਸਪੇਸ ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਇਕ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ 'ਚ ਧੂਮਕੇਤੂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਮਾ (ਇਕ ਚਮਕੀਲਾ ਪਦਾਰਥ) ਅਤੇ ਧੂੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਰਬਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਰਹੱਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਦਾ ਉਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਹੱਬਲ ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ 'ਛੋਟਾ ਗ੍ਰਹਿ' ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਸਵੀਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸ ਵਕਤ ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮਾਨ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ ਹਨ ਜੋ 96 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਪੇਸਵਾਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਨਵੰਬਰ 2006 ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ 'ਛੋਟਾ ਗ੍ਰਹਿ' ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਨਵੰਬਰ 2011 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧੂਮਕੇਤੂ ਵਰਗੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਪੇਸਵਾਚ ਅਤੇ ਪੈਨ-ਸਟਾਰਸ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਾਸਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਰਵੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਛੇਵੇਂ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਧਰਤੀ

ਬੋਸਟਨ: ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪੱਧਰ ਸਾਲ 2100 ਤੱਕ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਮੈਸਾਚੂਸਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਤਕਨਾਲੋਜੀ' (ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ.) ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ 54 ਕਰੋੜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਆਧਾਰਤ ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ. ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੇ 54 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਬਨ ਚੱਕਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਨਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਾਰਬਨ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੱਸੀ ਕਤਲ: ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸੀ ਰੋਕੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੋਈ 17 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 25 ਸਾਲਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਗਰਿਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਉਰਫ ਜੱਸੀ ਦਾ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਟਕੀ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ, ਜਦ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜੱਸੀ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰੀ। ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਦੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਜਹਾਜ਼ ਟੋਰਾਂਟੋ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਂ ਤੇ ਮਾਮੇ ਵਿਰੁਧ ਹਵਾਲਗੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜਦ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਵਾਲਗੀ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰ ਰੋਕ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹੱਕੀ-ਬੱਕੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਪਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਈ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਝੱਟ ਮਾਂ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਮਾਮੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਜੱਸੀ ਨੂੰ ਭਾੜੇ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਲਈ 2002 ਤੋਂ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 15 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮੁੜ ਫਿਰ ਹਵਾਲਗੀ ਦਾ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਵੀਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੈ।

ਨਾਟਕ 'ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ' ਦਾ ਮੰਚਨ 30 ਨੂੰ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਾਟਕ 'ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ' ਪੀਪਲਜ਼ ਥਿਏਟਰ

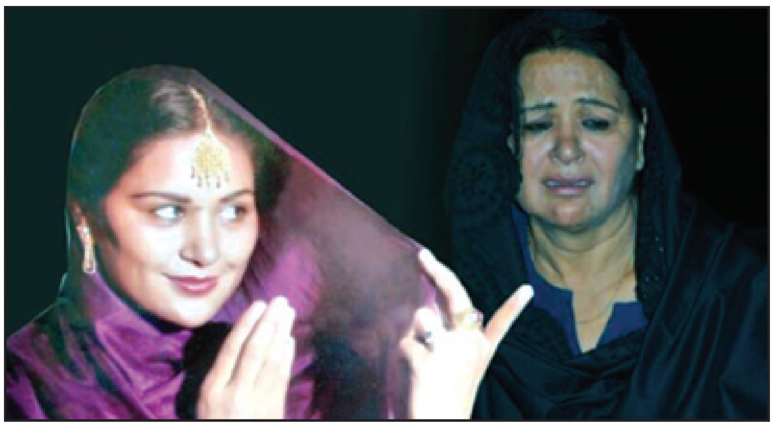

ਨਾਟਕ 'ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ' ਦੇ ਮੰਚਨ ਦੌਰਾਨ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਦਾਜ਼

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਐਂਡ ਮੀਡੀਆ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ (1800 ਐਚ ਸਟਰੀਟ) ਦੇ ਥਿਏਟਰ 'ਚ ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਯਾਰਕ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਾਟਕ 'ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ' ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨਵਨਿੰਦਰ ਬਹਿਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਕੁੜੀ ਜੋ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਇਕ ਐਸੀ ਪੀੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਦ ਉਛਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਅੱਖ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਸਿਮ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ 'ਚ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਬੱਲੂ ਸਿੰਘ, ਰੂਬੀ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਮਿਅੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਿੱਥੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਰੰਗਮੰਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜੇਗੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਿਹਰ ਮਾਹਲ ਨਾਲ ਫੋਨ: 650-520-5797 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਆਖਦੀ ਹੈ...

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਫਿਲਮ 'ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ' ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ, ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਥਿਏਟਰ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਜੋ ਛਲਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਉਹ ਫਿਲਮ 'ਬਦਲਾ ਜੱਟੀ ਦਾ' ਕਰਕੇ ਭੁੱਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਫਿਲਮ 'ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ' ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਗੁਲਾਬੋ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕ 'ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ' ਦੇ ਮੰਚਨ ਲਈ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ

ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ ਨੇ ਮਲਕੀਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਮਹਿੰਦੀ' ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਸਦੀਕ 'ਸੈਦਾਂ ਜੋਗਨ' ਤੇ 'ਰਾਣੋ' ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਪੋਹਲੀ ਦੀ 'ਬਲਵੀਰੋ ਭਾਬੀ' ਜੇ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਪਟੋਲਾ' 'ਚ ਚਮਕੀਲਾ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਵਰਿੰਦਰ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਕੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਮੁੜ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਊਣਤਾਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੁਝ ਗਾਇਕਾਂ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ। ਫਿਲਮ 'ਅੰਗਰੇਜ਼' ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੰਗਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। 'ਲਵ ਪੰਜਾਬ' ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਤੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਐਕਟਿੰਗ ਰੰਗਮੰਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਘੱਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਗਲੈਮਰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਹਾਸਰਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ, ਬੀਨੂ ਢਿੱਲੋਂ, ਬੀ. ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਰੀਬ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੱਸਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁਣ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸੋਹੀ ਵਰਗੇ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਕਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੁਨੀਤਾ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਾਹੌਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਬਣੇ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਸਾਲਾ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਮ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

'ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਕਲੱਬ' ਵੱਲੋਂ ਲੇਖਕ ਜਗਰੂਪ ਜਰਖੜ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਆਏ ਉਘੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜਰਖੜ ਦਾ ਇਥੇ ਇੰਡੀਆ ਓਵਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ. ਜਰਖੜ ਨੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀ ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਰਖੜ ਅਕੈਡਮੀ ਵੱਲੋਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਹਾਕੀ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰ ਗੈਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖੀ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਨਵ ਨਿਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਗਰੂਪ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲੱਬ ਹੁਣ ਤੱਕ 6 ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਵੱਲ ਮੋੜੀਏ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੈਰੀ ਭੰਗੂ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਗਦੀਪ ਬੱਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੜਿੰਗ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਲਾ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ, ਸ਼ਮੀਰ ਸ਼ੰਮੀ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੱਧੂ, ਲੱਕੀ ਭੱਠਲ, ਦੀਪ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਚੰਨੀ ਰਸੀਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਲੇਖਕ ਜਗਰੂਪ ਜਰਖੜ (ਖੜਿਆਂ 'ਚ ਵਿਚਕਾਰ, ਹਰੀ ਕਮੀਜ) ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਲੱਬ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣ

ਭਾਰਤੀ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਅਰਬ ਦੇ ਸ਼ੇਖ਼

ਹੈਦਰਾਬਾਦ: ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗਰੋਹ ਦਾ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਰਦਾਫ਼ਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਅਰਬ ਸ਼ੇਖ਼ਾਂ ਸਮੇਤ 20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਜ਼ੀ ਫਰੀਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਕਾਜ਼ੀ, ਚਾਰ ਲਾਜ ਮਾਲਕ ਤੇ ਪੰਜ ਦਲਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਅਰਬ ਸ਼ੇਖ਼ ਦਲਾਲਾਂ, ਕਾਜ਼ੀ ਤੇ ਲਾਜ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੇਖ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਓਮਾਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕਤਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਇਸ ਗਰੋਹ ਦਾ ਜਾਲ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਓਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ 20 ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ।

ਇਸ ਗਰੋਹ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਪੁਰਾਣੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਫਲਕਨੁਮਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਲਾਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 70 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਓਮਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਹਿਮਦ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਲੜਕੀ ਓਮਾਨ 'ਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗਰੋਹ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰੋਹ ਦੇ ਏਜੰਟ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੋਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਔਰਤ ਬੇਟਨਕੋਰਟ ਦੀ ਮੌਤ

ਪੈਰਿਸ: ਲੌਰੀਅਲ ਕਾਸਮੈਟਿਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਔਰਤ ਲਿਲੀਆਨੇ ਬੇਟਨਕੋਰਟ ਜਿਹੜੀ ਬੁਢਾਪੇ ਕਾਰਨ ਭੁੱਲਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ, ਦੀ 94 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਫੋਰਬਸ ਰਸਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ 14ਵੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਔਰਤ ਸੀ।

ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ: ਚੌਹਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਐਨੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨਾਗਰਿਕ ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਬੀ.ਐਸ.ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕ ਗਰੀਬ ਲਈ ਕੋਈ ਵਕੀਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ 'ਅਗਾਊਂ" ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਟੈਕਸੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ' ਤਾਂ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿੰਗੇ ਹਨ ਤੇ ਟੈਕਸੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ।

ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ: ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਮੁਹਾਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜੂ ਖੰਨਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਖੰਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸਟਾਕਟਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਸੋਧਾਂ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਇੰਡੀਅਨ ਤਾਜ ਕੁਜ਼ੀਨ' ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਭਾ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਆਪਸੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਪਿਛੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ, ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਚੇ ਮਿਆਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਣਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮੌਲਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਲਾਉਣਾ, ਕਲਾਤਮਕ, ਮਿਆਰੀ ਤੇ ਗੌਲਣਯੋਗ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਰਿਹਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਖੋਜ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੁਯੋਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂਤ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕਈ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸੁਝਾਅ ਰੱਖੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕਰ ਲਏ ਗਏ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਉਚ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਮਿਆਰੀ ਤੇ ਮੌਲਿਕ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਭਾ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਉਚ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਚਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂਤ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਨਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ ਪਾਸੋਂ ਫੋਨ: 209-610-5055 ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਖੱਬਿਓਂ ਸੱਜੇ) ਸੰਜੀਵ ਮਹਿਮੀ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ, ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ, ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ

ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਖਾਤੇ ਸੀਲ

ਲਾਹੌਰ: ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕੌਮੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਏ.ਬੀ.) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਜ਼ੈਂਟ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮਿਲਪੀਟਸ 'ਚ

ਮਿਲਪੀਟਸ (ਬਿਊਰੋ): ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਜ਼ੈਂਟ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਆਉਂਦੀ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ. ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੀਜੈਂਟ ਮਿਸਟਰ ਐਂਡ ਮਿਸਿਜ਼ ਪੰਜਾਬਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਵਿਆਹੇ ਜੋੜੇ ਹੀ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਬਦਲ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੀਜੈਂਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਆਰੇ ਜਾਂ ਵਿਆਹੇ ਦਾ ਜਾਂ ਮਰਦਾਂ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਨੀਤ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਸਪੈਨਿਸ਼, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਯੂ.ਐਸ. ਟਰੇਡ ਜ਼ਰੀਏ 'ਪੀਜ਼ੈਂਟ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਪੇਟੈਂਟ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪੀਜ਼ੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੀਜ਼ੈਂਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰ ਸ੍ਰੀ ਰੇ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪੀਜ਼ੈਂਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗਾਇਕਾ ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਤੇ ਗੋਗੀ ਸੰਧੂ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਜਦਕਿ ਇਲਾਨਾ ਕਲਾਸੀਕਲ ਡਾਂਸ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਪੀਜ਼ੈਂਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵੱਡੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਕੇ. ਵਾਲੀਆ, ਪਿੰਕੀ ਸੰਧੂ, ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾ ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਨੀਤ ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਫੋਨ: 510-375-1141 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਕੀ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਕੇ ਵਾਲੀਆ, ਰੇ ਵਾਲੀਆ, ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਤੇ ਗਾਇਕਾ ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ *ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ

*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

www.Transportationfunding.com

Transportation Funding Group, Inc. Minneapolis, MN 55426

ਰਮਤਾ, ਤੂੰਬੀ ਤੇ ਸੁਰ-ਤਾਲ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਥੂਹੀ
ਫੋਨ: +91- 84271-00341

ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਰਮਤਾ ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾਵਾਕਫ਼ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਕਾਮੇਡੀ (ਹਸਰਸ ਗਾਇਕੀ) ਦਾ ਆਰੰਭ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਤੂੰਬੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਰਮਤੇ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ।

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ, 1926 ਨੂੰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ ਚੱਕ ਵਿਖੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬੀ.ਐਸਸੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਸੀ। ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਹ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ ਗਿਆ। ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਾਊ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਓ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਾਗੀ ਇਮਾਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ ਚੱਕ ਛੱਡ ਕੇ ਇਧਰ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਧਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਮਾਲਪੁਰੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਲਦੀ ਹੀ ਜਮਾਲਪੁਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਦਾ ਵਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਾਬਰ ਤੇ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਈਸ਼ਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਵਿ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ। ਸਾਥੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਰਮਤੇ' ਦਾ ਤਖ਼ੱਲਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਸਰਸੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ।

1954 ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨੂੰ ਤੂੰਬੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ। ਯਮਲੇ ਦੀ ਤੂੰਬੀ ਨੇ ਰਮਤੇ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਰਮਤਾ ਤੂੰਬੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਸਰਸੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਤੂੰਬੀ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਮਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੋਇਆ ਗੀਤ 'ਜੁਗਨੀ' ਸੀ। 1956 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। ਤਵਾ ਸੀ 'ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੈਰ' ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਜਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ, ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਵੰਨਗੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਰਮਤੇ ਨੂੰ ਧੜਾ ਧੜ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਕੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੇਟੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਰਮਤੇ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸੈੱਟ ਬਣਾ ਕੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੂਰ ਵੀ ਲਾਏ। ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਚੋਪੜਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। 1969 ਵਿਚ ਰਮਤਾ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉਥੇ ਸੈੱਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌੜੇ ਮਿੱਠੇ ਅਨੁਭਵ ਹੋਏ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਪੈਟਰੋਲ ਪੁਆਉਣ ਆਇਆ। ਰਮਤੇ ਨੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੇਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਕਾਰ ਦੀ ਵਿੰਡ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਡਾਲਰ ਰਮਤੇ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਮਤਾ ਕਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਪਏ ਡਾਲਰ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਤੇ ਕਦੇ ਉਸ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਮਤੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਗਾਇਕ ਜਿਸ ਦੀ ਤੂੰਬੀ ਦੀ ਟੁਣਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ! ਮੁੜ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਖਿੜਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੂੰਬੀ ਟੁਣਕਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਰਮਤੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਸਰਸ ਭਰਪੂਰ ਲੰਮੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੁਗਨੀ, ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੈਰ, ਰਮਤਾ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਗਿਆ, ਰਮਤਾ ਮੇਮਾਂ ਵਿਚ, ਰਮਤਾ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ, ਰਮਤਾ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ, ਰਮਤੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਵਿਆਹ, ਰਮਤਾ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਮਰਦਾਨਾ ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਕੋਲ', 'ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਪਿਆਸ' ਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇਖੋ:

ਜੁਗਨੀ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮਤਵਾਲੀ,
ਥੱਪੇ ਪਾਊਡਰ ਲਾਵੇ ਲਾਲੀ
ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੀ ਜੇਬੋਂ ਖਾਲੀ,
ਓਏ ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਓ ਜੁਗਨੀ ਬਹਿੰਦੀ ਨੀ।
ਉਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿੰਦੀ ਨੀ...

ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਵੇਖਣ ਆਇਆ ਸਾਂ
ਛੱਡ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣਾ।
ਪਰ ਬੀਬੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹਿੱਲ ਗਿਆ
ਮੇਰਾ ਪੇਟਾ ਤਾਣਾ।
ਜਾ ਅੱਪੜਿਆ ਮੈਂ ਕਰੋਲ ਬਾਗ਼
ਉਹ ਐਸੀ ਬਸਤੀ।
ਬਿਨ ਪੀਤਿਆਂ ਜਿਥੇ ਯਾਰ ਜੀ
ਚੜ੍ਹ ਜਾਏ ਮਸਤੀ।

ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖਣ ਤੁਰ ਪਿਆ
ਕਰ ਹੀਲਾ ਚਾਰਾ।
ਪਹਿਲੋਂ ਵੈਸਟ ਏਸ਼ੀਆ ਵੇਖਿਆ
ਫੇਰ ਯੌਰਪ ਸਾਰਾ।
ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ
ਫੇਰ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ।
ਜਦ ਰਮਤੇ ਹੋਰੀਂ ਵੇਖਣ ਬਈ
ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਚੱਲੇ।

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਫ਼ਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕਲਸੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਲਿਵਿੰਗ ਲੀਜੈਂਡ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ' ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਰੰਗਲਾ ਗਾਇਕ 91 ਸਾਲ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਹੰਢਾ ਕੇ 6 ਸਤੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਫਾਨੀ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਤਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੋਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-293

ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਨੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਿਆ ਸੋਹਣਾ ਜੂੜਾ।
ਬਾਬਾ ਛੱਡਣ ਗਿਆ ਸਕੂਲੇ, ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਕਾਕਾ ਊੜਾ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-291

ਕਰਨ ਯਾਤਰਾ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ
ਤੁਰ ਪਿਆ ਟੱਬਰ ਸਾਰਾ।
ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਸਣੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ
ਸੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਰਾ।
ਬਿਖੜਾ ਪੈਂਡਾ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ
ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਪੁੱਟੇ ਨਾ ਜਾਵਣ।
ਡੋਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾ
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਭਾਰ ਵੰਡਾਵਣ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਪਹਿਲਾਂ ਖਾ ਖਾ ਭਾਰ ਵਧਾਉਂਦੇ
ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਯਾਦ ਪਏ ਆਵਣ।
ਤੁਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹਾਰ ਗਈ ਤਾਂ
ਚਾਰ ਜਣੇ ਫੇਰ ਮੋਢਾ ਲਾਵਣ।
ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਰ ਅਸਵਾਰੀ
ਧਰਮ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਵਣ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚੱਲੇ
ਪੈਦਲ ਕੋਈ ਪਾਲਕੀ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ।
ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇਵੇ
ਮਨ 'ਚ ਉਠਣ ਮੰਨਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ।
ਫੁਰਨਾ ਐਸਾ ਉਠਿਆ
ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਲਈ।
ਪਰ ਲੱਤਾਂ 'ਚ ਜਾਨ ਨਹੀਂ
ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਮੋਟਾਪੇ ਨੇ ਜਾਨ ਲਈ।
ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਕਰਵਾਈ ਪੂਰੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਿਨਾ
ਯਾਤਰਾ ਰਹਿਣੀ ਸੀ ਅਧੂਰੀ।
-ਗਿਆਨੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ

ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਕਦੇ ਡੇਰੇ,
ਭੋਲੀ ਜਨਤਾ ਮਾਰੇ ਗੇੜੇ।
ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਣ, ਮੁਕਤੀ ਭਾਲਣ,
ਚਹੁੰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹ ਕੰਧੇੜੇ।
ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਾਣਨ ਰੱਜ-ਰੱਜ,
ਪਰ ਤਰਕ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾ ਨੇੜੇ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਪਾਲਕੀ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਾਣ
ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਰੀਝਾਂ ਤੇ
ਮੰਨਤ ਮਨਾਉਣ ਲਈ।
ਡੋਲੇ 'ਚ ਡਿਕਡੋਲੇ ਖਾਂਦੀ ਜਾਵੇ
ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ।
ਔਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ
ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡੇ ਪਿਛੋਂ ਆਵੇ ਉਹਦਾ ਦਵਾਰ।
ਕਿਸੇ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ,
ਕਿਸੇ ਲਈ ਸਾਧਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ।
ਪਰ ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਮਿਲਦਾ ਲੋਕੋ
ਨੀਅਤਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਂ ਨਾਲ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਸ਼ਰਧਾ, ਲਗਨ, ਰੀਝ ਹੈ ਭਾਰੂ
ਭੇਡ ਚਾਲ ਹੈ ਫੜੀ ਜਨੂਨੀਆਂ ਨੇ।
ਲੱਤਾਂ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ
ਕਾਫਲੇ 'ਤੇ ਕਾਫਲਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।
ਚੜ੍ਹਾਈ ਅੰਤਾਂ ਦੀ, ਪਹਾੜੀ ਰਸਤਾ
ਪੱਲੇਦਾਰ ਦਿਹਾੜੀ ਕਰ ਢਿੱਡ ਭਰਦੇ।
ਜਨੂਨੀ ਧਰ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ
ਬੈਠੇ ਪੁਜਾਰੀ ਮਨੌਤਾਂ ਲੈਂਦੇ
ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ।
ਪਰਜੀਵੀ ਲੋਕਾਂ ਬਣਾਏ ਢਕਵੰਜ
ਤੁਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ
ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਨਹੀਂ ਜਦ ਤੱਕ ਦਾਭੋਲਕਰ ਨੂੰ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਕੁਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਦਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਨਿੱਘਾ ਸੁਆਗਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਉਘੇ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਤੇ ਹਲਕਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਦੀ ਉਘੀ ਹਸਤੀ ਕੁਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਦਾ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ 'ਚ ਪੰਮਾ ਸੈਦੋਕੇ, ਜੱਸੀ ਬਰਾੜ, ਗੁਰਦੀਪ ਘੋਲੀਆ, ਡਾ. ਗਰਗ ਤੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਰਾੜ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਚ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਸਤੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈਆਂ।

ਲੀਡਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਭੱਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੰਮ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਰੰਗਾਰੰਗ ਮਹਿਫਿਲ ਵੀ ਸਜਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ, ਅਵਤਾਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਾਹੋਕੇ, ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ, ਜਗਦੇਵ ਧੰਜਲ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਖੂਬ ਰੌਣਕ ਲਾਈ। ਮਲਕੀਤ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਗਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਚੰਗਾ ਗੀਤਕਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਐਲਬਮਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਈ ਗੀਤ ਨਾਮੀ ਗਾਇਕ ਗਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਭੱਟੀ ਦਾ ਇਕ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੈਂਟਨ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਪਹੁੰਚੇ

ਰੈਂਟਨ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਯੂ.ਐਸ. ਆਰਮੀ ਦੀ 100ਵੀਂ ਟਰੂਪ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਕਰਨਲ ਰੌਬਰਟ ਵੁੱਡਰਿੱਜ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਵੀ ਕਟਾਈ।

ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਨ ਫੌਜੀ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਬਲਰੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਬਲਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ। ਦਸਤਾਰ, ਲੰਬੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਦਾਹੜੀ ਰੱਖ ਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਸ. ਗੁਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਫੌਜੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਖਾਣੇ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਂ ਦਾ ਮੀਟ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਦਮਪੁਰੀ ਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਬਿਨਾ ਵਿਤਕਰੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਲੋੜਵੰਦ ਲਈ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸੈਟ ਭੇਟ ਕੀਤੇ।

ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀ

ਜਗਰਾਉਂ: ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਪਰਮਾਰ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਪਰਮਾਰ ਦਾ ਜਗਰਾਉਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਪਰਮਾਰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਫੈਮਿਲੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਰ 1995 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਸਮੇਤ ਆਕਲੈਂਡ (ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ) ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਬਣੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 38 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੰਮੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਟ ਸ੍ਰੀ ਬਖਸ਼ੀ 2008 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕੇਰਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੋਂ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਥੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਏ।

ਐਂਜਲਾ ਮਰਕਲ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਜੇਤੂ

ਬਰਲਿਨ: ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਚਾਂਸਲਰ ਐਂਜਲਾ ਮਰਕਲ ਨੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾ ਰਹੀ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਏ.ਐਫ.ਡੀ. ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰਿਹਾ। ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ 12 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮਰਕਲ ਦੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਚੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਸੀ.ਡੀ.ਯੂ./ ਸੀ. ਐਸ. ਯੂ.) ਬਲਾਕ ਨੂੰ 33 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ

ਪਿਛਲੇ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ। ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਪਾਠਕ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

Advertisement in Punjab Times, Support Punjab Times.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿਓ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਧਾਓ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸੇਲ ਪੇਪਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਪੀਰ ਬਾਬਿਆਂ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ, ਠੱਗੀ ਮਾਰਾਂ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ। ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਨਾ ਕਿ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜ ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਪੱਤਰਕਾਰੀ।

ਫੋਨ: 847-359-0746 Email: punjabtimes1@gmail.com www.punjabtimesusa.com

ਛੇੜਛਾੜ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਕਰਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਵਾਰਾਣਸੀ/ਲਖਨਊ: ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਡੰਡੇ ਵਰ੍ਹਾਏ। ਗੜਬੜ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜਨ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਉਤੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਵਾਰਾਣਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਵਾਰਾਣਸੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਤ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਟਸ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ

ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛੇੜਛਾੜ ਤੋਂ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੋਸਟਲ ਵਾਰਡਨ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਹੋਸਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਪੁੱਛਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲਾ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਲਈ 'ਬਾਹਰੀ ਬੰਦੇ' ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਹਿੰਸਕ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆ ਨਾਥ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਤਾਹੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਇਕ ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਤੇ ਇਕ ਸਰਕਲ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਨਾਕਾਫੀ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਮੁੰਨਿਆ ਸਿਰ

ਵਾਰਾਣਸੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨਿੱਤਰ ਆਈਆਂ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਇੰਨੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਵੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

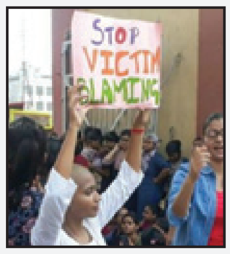

ਮੋਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਵਧਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ.) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ 2014 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਗਸਤ 2017 ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਬਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਐਲ.ਓ.ਸੀ.) ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ 583 ਵਾਰ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ 14 ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2015 ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟੀਆਂ ਪਰ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਲੰਘਣਾ

ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ 405 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ 10 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ 16 ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਲ 2015 ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ 78 ਘਟਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਵਾਪਰੀਆਂ ਪਰ 7 ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ 2 ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ 449 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2015 ਅਤੇ ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ 26-26 ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹੋਏ। ਅਗਸਤ 2017 ਤੱਕ ਹੀ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਉਪਰ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ 418 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ 14 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ 7 ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਗਸਤ 2017 ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਐਲ.ਓ.ਸੀ.) ਵਿਚ 1855 ਵਾਰ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 31 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਔਸਤਨ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਵਾਰ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੀਰਵਾਇਜ਼ ਨੇ ਵਾਜਪਾਈ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਦੱਸਿਆ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਨਰਮ ਧੜੇ ਦੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਗੂ ਮੀਰਵਾਇਜ਼ ਉਮਰ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਨ ਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਤਾਂ ਹੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ 2000 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਜਪਾਈ ਫਾਰਮੂਲੇ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ 44 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੀਰਵਾਇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਮੀਰਵਾਇਜ਼ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਜਪਾਈ ਫਾਰਮੂਲੇ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

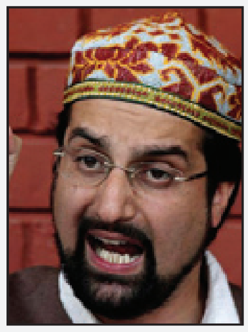

'ਹਾਰਵੇ' ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ 62 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾਨ

ਹਿਊਸਟਨ: ਤੂਫਾਨ ਹਾਰਵੇ ਤੋਂ ਝੰਬੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜੋੜੇ ਨੇ ਵੱਡਾ ਜੇਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿਊਸਟਨ ਮੇਅਰ ਰਾਹਤ ਫੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੋੜ 62 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (2,50000) ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀ ਅਮਿਤ ਭੰਡਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਰਪਿਤਾ ਬ੍ਰਹਮਭੱਟ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸਿਲਵੇਸਟਰ ਟਰਨਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਟਰ ਹਿਊਸਟਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਰਵੇ ਤੂਫਾਨ ਲਈ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪੀ ਹੈ। ਭੰਡਾਰੀ, ਊਰਜਾ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪਨੀ ਬਾਇਓਊਰਜਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਿਊਸਟਨ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਈਦੂ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅਧਰੰਗ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਢਾਡੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਈਦੂ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਮਨੀਮਾਜਰਾ ਸਥਿਤ ਈਦੂ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਘਰ ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਟ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਕੋਟਗੁਰੂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਕੱਢੀ ਕੰਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਛੂਤਛਾਤ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਹਾਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਕੋਟਗੁਰੂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਤੀ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਜਰਨਲ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕੰਧ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਦਲਿਤ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਅਰਥੀ ਕੰਧ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਜਰਨਲ ਵਰਗ ਲਈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਕੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੰਧ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਗੇਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਧ ਉਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਬਲਕਰਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਮਤੇ ਤੋਂ ਇਸ ਕੰਧ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਰ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭੱਠਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਛੋਟੀ ਜਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਲਛਮਣ ਸੇਵੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਟਗੁਰੂ ਕੋਈ ਆਮ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਸਰ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਾਬਰਤਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਸਿੱਖੀ ਕਿੱਧਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

'ਆਪ' ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਫਰਵਰੀ 2017 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੰਧ ਬਣੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀਟ ਉਤੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੂਬੀ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੰਚਾਇਤ, ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਦੀਵਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਰੂਬੀ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ (ਬਿਜਲੀ ਸੁਧਾਰ ਵਿੰਗ) ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰਡ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਮਿਲੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

'ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਓ' ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਇਹ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ

ਬਣੇਗੀ। ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਰ ਲੱਗਣਗੇ ਅਤੇ ਰੀਡਿੰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਿੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੀਟਰ ਵਾਲੀ ਸਪਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰਾ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਖਰਚ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੀਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਏਗਾ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਰ ਸੜਨ ਆਦਿ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਲਾ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਵੀਂ ਪਾਲਿਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਮੀਟਰਡ ਸਪਲਾਈ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਾਲੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੀਟਰਡ ਸਪਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਲੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਕੱਟਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪਾਵਰਕੌਮ ਕੋਲ ਹੋਣਗੇ।

ਸਬਸਿਡੀ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੀਟਰ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਮੀਟਰ ਆਧਾਰਤ ਬਿਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਈ ਹੈ।

ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ

ਲਖਨਊ: ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਈ.ਜੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਬ੍ਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਗੋਪੀ ਘਨਸ਼ਿਆਮਪੁਰਾ ਨੂੰ 45 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਪੀ ਘਨਸ਼ਿਆਮਪੁਰਾ ਨੂੰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 10 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਪੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਸਬੰਧੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਗੋਪੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਉਰਫ ਵਿੱਕੀ ਗੌਂਡਰ ਨੇ

ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਗੋਪੀ ਘਨਸ਼ਿਆਮਪੁਰਾ ਨੂੰ ਲਖਨਊ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਖਬਰ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮਾਰ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਉਧਰ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਏ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

58 ਸਾਲਾ ਤੰਬਨ ਪ੍ਰੈਜ਼ਰਟ ਨੇ ਕਰਵਾਏ 120 ਵਿਆਹ

ਬੈਂਕਾਕ: ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁ-ਵਿਆਹ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ 120 ਪਤਨੀਆਂ ਤੇ 28 ਬੱਚੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ। ਤੰਬਨ ਪ੍ਰੈਜ਼ਰਟ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਆਦਮੀ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਨਕੋਨ ਨਾਓਕ ਸੂਬੇ ਦੇ ਫ੍ਰਾਮਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੈਂਕਾਕ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 90 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। 58 ਸਾਲਾ ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਇਕ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਬਿਜਨੈਸ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦਰਾਜ ਔਰਤਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਹਿਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੰਨੀ ਨੂੰ 'ਡਾਕਟਰੀ' ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਜ਼ਿਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਮਰੋੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਸੂਤੀ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸੰਭਾਵਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਮੱਦ ਨੂੰ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਰਾਖਵੇਂ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪਾਸ ਅੰਕ 50 ਤੋਂ 40 ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ 45 ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਉਹ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਦੇਣ' ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਬੇਡਕਰ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਰਾਖਵੇਂ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਬਾਬਤ ਲਏ ਸਾਂਝਾ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਅੰਕ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੇਂਡੂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਉਤੇ ਫਿਰ ਉਠੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐਸ. ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪੂਰੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੇਤ ਖਤਾਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਘਪਲਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਸਾਖ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਕਸ ਵੀ ਨਿਖਰ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਹੱਥੋਂ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਘਪਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੋਈਏ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਖੱਡਾਂ ਸਾਂਭ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਲਈ ਰਿਟਾਇਰਡ ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐਸ. ਨਾਰੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਉਕਤ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਬਾਰਾ ਬੋਲੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਉਲਝਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੱਕ ਜਾਂਚੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਟੇਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਰਾਜ ਦੇ 47 ਹੋਰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਆਏ ਸਾਹਮਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੂਜੀ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 47 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ 37 ਵਿਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਛੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਹੇਠ 5 ਅਪਰੈਲ, 2017 ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 23 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 4200 ਮਾਮਲੇ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 172 ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਝੂਠੇ ਕੇਸ/ਐਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼. ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਬੀ.ਐਸ. ਮਹਿੰਦੀਰੱਤਾ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 115 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ 5 ਅਪਰੈਲ 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 5 ਅਪਰੈਲ 2017 ਤੱਕ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ, ਜਿਹੜਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਰਾਜ: ਢਲਣ ਲੱਗਿਆ ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸੂਰਜ

ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ

ਸਰਦਾਰ ਸਰੋਵਰ ਡੈਮ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਣਾ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਟਿੱਪਣੀ ਚੁਭਵੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਸ਼ਨ ਮੌਕੇ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੋਭਦਾ... ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਘਿਰਣਾਯੋਗ ਕੰਮ ਹੁਣ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ 'ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ' ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬੰਨ੍ਹ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਆਈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਅਜੇ ਬਹੁਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ੋਹਦੀਆਂ ਤਨਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਵੇਲਾ ਵੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨੋ-ਵਿਰੇਚਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਫਿਰ ਮਈ 2014 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ- ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੇ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਨ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੀ ਸਿਆਸੀ ਊਰਜਾ, ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਨਵਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬੇਹੱਦ ਸੁਭਾਵਿਕ ਜਾਪਿਆ, ਪਰ ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਦੇਸ਼ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸੰਭਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਜਿਹੀ ਸੌੜੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੁਣ ਉਚਾ ਉਠਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਆਖ਼ਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਛਾਪੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰੌਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਵਿਰੁਧ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਰਹਾਂਗੇ, ਜਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਖੇਤਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਗੜਬੜੀ; ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਕਾਰਨ ਪਏ ਵਿਘਨ; ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘਟਣਾ; ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੱਦ ਤਕ ਘਟਣਾ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਵਧਣਾ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੌੜੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਡ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਲੋੜੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਦਰੁਸਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਨੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਊਰਜਾ ਭਰਨਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖੇਤਰੀਵਾਦ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਰਘੂਰਾਮ ਰਾਜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਮੁਖੀ ਨਿਵਣਸ਼ੀਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਰਵਿੰਦ ਪਾਨਾਗੜ੍ਹੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨਤਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਿਖਲਾਈਯਾਫ਼ਤਾ' ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਹੁਣ ਲੱਦ ਗਏ ਹਨ!

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਅਖੌਤੀ 'ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ' ਵਿਰੁਧ ਜਹਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। 'ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ' ਉਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਨਹਿਰੂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਉਸ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁਟ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇਸ ਲਈ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ 'ਵਿਦੇਸ਼ੀ' ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਭੰਵਰ ਵਿਚ ਫਸਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ 'ਭਾਰਤੀਅਤਾ' ਦੇ ਸਭਿਅਕ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਜਣ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਕੈਦੀ ਹਾਂ। 'ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ' ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਬੌਸ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੂਤਰੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਤਰ ਇਉਂ ਹੈ: "ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਭਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਇਹ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ 'ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ' ਬਣਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿਆਣਪਾਂ ਵੱਲ ਪਰਤਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਆਇਵੀ ਲੀਗ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ; ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਔਸਤ ਦਰਜੇ ਦੇ 'ਵਿਦਵਾਨ' ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੀਤ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਆਪਣਾ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰਾਨਾ ਹੌਸਲਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਝਾੜ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਏ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ ਰਫ਼ੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਵੀ.ਪੀ. ਹਾਊਸ ਦੇ ਤੰਗ ਜਿਹੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਫ਼ਦਰਜੰਗ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਂਟੇ-ਛਾਂਟੇ ਗਏ ਲਾਅਨਾਂ ਵਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਬੰਗਲਿਆਂ 'ਚ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੂੜ੍ਹ ਮੱਤ ਵਾਲੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਕੜ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਲਤਨਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਰਬਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਨਵਾਂ 'ਚਾਣਕਿਆ' ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਪੂਜਾ ਸੰਸਥਾਗਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਕਤਾ ਗੁਆਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ, ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਆਖਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਵਸੀਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਪਰ ਕਾਠ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ। ਹੁਣ ਥਕੇਵਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਮੇਚ ਦੀ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਗੋਰਖਪੁਰ, ਫ਼ਾਰੂਖ਼ਾਬਾਦ ਤੇ ਨਾਸਿਕ ਦੇ ਸਿਵਿਲ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੜਬੜ ਰਾਹੀਂ ਸੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਮੁੜ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੀ ਆਖੀਏ, ਹਰ ਵੱਡੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੰਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ: ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਗੜਬੜਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਦਹਾਲੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਚਾਰੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਜਨਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ! ਚਾਹੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂ ਇੱਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਜਚਵੀਂ ਦਲੀਲ ਸ਼ਾਇਦ ਘੜ ਸਕਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁਣ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤਰੀਵਾਦੀ ਸੌੜੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ

ਹੁਮਾ ਯੂਸੁਫ਼

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਸੀਟ (120) ਲਈ ਹੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੱਤ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ - ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ. (ਐਨ) ਦੀ ਕੁਲਸੂਮ ਨਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ (ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਡਾ. ਯਾਸਮੀਨ ਰਾਸ਼ਿਦ ਦਰਮਿਆਨ ਸੀ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਮੇਤ ਮਿੱਲੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ) ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਂ, ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਬਗ਼ੈਰ ਸ਼ੱਕ, ਮਰੀਅਮ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਚੋਣ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ. (ਐਨ) ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਇਹ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਬਿਮਾਰ ਪਤਨੀ ਬੇਗ਼ਮ ਕੁਲਸੂਮ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਯਾਸਮੀਨ ਰਾਸ਼ਿਦ ਨੂੰ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਮਰੀਅਮ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਐਲਾਨੇ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਮਿੱਲੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਟ 28 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਨਾਮਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਕੈਂਡਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਕੁੱਲ 44 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 32.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਆਈਆਂ, ਜਦੋਂਕਿ 2013 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 36.33 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਂਹਪੱਖੀ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰਕਾਂ ਨਾਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਤਣਾਅ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਆਏ ਆਦਿ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਬੂਥਾਂ ਤਕ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਾਹਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦਿ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਹਾਂਦਰੂ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਜੂਨ 2015 ਵਿਚ ਚੀਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 9 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਘਟ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜ ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਣ। ਜੇ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭੁਗਤੇ ਕੁੱਲ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਦਸ ਫ਼ੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਨਤੀਜਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਲਕਾ 120 ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੇ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਿੱਤਣ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾਵਾਂ, ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਚਿਹਰੇ ਹਨ, ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੂਜੀ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ, ਨਸਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਕਹਿਣਗੇ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਵੋਟਰ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਭੇਦ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭਵਿਖ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੱਕ ਦਿਵਾਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਔਰਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਜਿਹੜੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਆਦਿ; ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੇ।

ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ, ਸ਼ਨਾਖ਼ਤੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਥੀਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਅਜੇ ਵੀ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਸੀਟ (120) ਉਪਰ ਹੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ, ਵਧੇਰੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੋਖ਼ਮ ਉਪਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਪਰ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਿਹਤਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੋਕ-ਝੋਕ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 510-415-3315

ਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੱਡੂ...

ਤਾਰੀਖ ਤਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦੇ ਅੱਖ ਝਪਕਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਈ ਡੁੱਬੇ ਤਾਂ ਈਰਖਾ ਤੇ ਸਾੜੇ 'ਚ ਪਏ ਨੇ, ਪਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਇਹ ਨੇ ਕਿ ਸਮਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ 'ਚ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਵੇ। ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਜਾ ਛੋਟੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਡੀ, ਭਜਨ ਸਿਹੁੰ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸੰਤ ਰਾਮ, ਨਰੰਜਣ ਕੌਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੌਸ਼ੱਲਿਆ ਦੇਵੀ-ਸਾਡੇ ਲਈ ਧੁੱਪੇ ਜਾਂ ਠੰਡ 'ਚ ਕਤਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ 'ਚ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਾਟੀ ਪੈਂਟ ਹੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਧ ਤਾਂ ਭੂਤਰੇ ਪਏ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਮੰਤਰ ਹੈ ਤੇ ਹਾਕਮ ਇਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੈ। ਜੇ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਆਵੇਗੀ? ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਰਜਾ ਨੇ ਨਾਅਰੇ ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਮਾਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਚੀਕਾਂ ਹੀ ਨਿਕਲਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਦੂ ਸਿਰਫ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ 'ਚ ਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੂੰਦੀ ਵਾਲੇ ਮੋਤੀ ਚੂਰ ਦੇ ਲੱਡੂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ 'ਬੇਹਾ ਪਕੌੜਾ' ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈਦਾ ਹੈ? ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਵ ਲੈਟਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਲਵ ਲੈਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੈਸਾ 'ਦੁਸਾਂਦਾ' ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਦਾਨ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਜੰਮਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੰਮ ਖੁਸਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਰੀ ਨਜ਼ਮ ਕਮਾਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਨੇਤਾ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਿਅਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ 'ਬਈ ਵਾਹ, ਇਰਸ਼ਾਦ!' ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਚਟਣੀ ਤੇ ਆਚਾਰ ਦੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਸ਼ੁਦਾਈ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਆਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਰਤਾਵਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਦਿਨ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀਂ ਹੀ ਹੱਥ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।

"ਓਏ ਸਾਲਿਆ ਚੱਪਣ ਕੱਦੂਆ ਜਿਹਿਆ, ਦਿਖਿਆ ਨ੍ਹੀਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦਾ।" ਭਜਨੇ ਨੇ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਆਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

"ਓਏ ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਬੋਲਦੈਂ। ਮੈਨੂੰ ਚੱਪਣ ਕੱਦੂ ਦਸਦੈਂ, ਸਾਲਿਆ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਨੇਪਾਲੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਟ ਕੇ ਘਰੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੁੰਦਾ।"

"ਬੜਾ ਕਰੰਟ ਲੱਗਿਆ, ਸਾਲਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਊਈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਈ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਸਾਲਾ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜੀਭ ਕੱਢੀ ਰੱਖਦੈ।"

"ਓ...ਅ...! ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ ਜਾਗਰਾ, ਸਾਲਿਆਂ ਜਿੱਦਾਂ ਖੇਤ 'ਚੋਂ ਡਰਨਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਕ ਨ੍ਹੀਂ ਖਾਣੀ ਤੂੰ।"

"ਪਤੰਦਰੋ ਗਰਮੀ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਚੱਲੀ ਆ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਗਰਮੀ ਕੱਢੀ ਜਾਨੇ ਓਂ।" ਬੰਤਾ ਸਿਉਂ ਨੇ ਵੀ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

"ਬੰਤਿਆ, ਇਹ ਭਜਨਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ 'ਸਾਲਾ' ਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ।"

"ਓ..ਅ...! ਕੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ, ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਖਿਆ ਨ੍ਹੀਂ ਕਈ ਦਿਨ।"

"ਊਂ ਜਾਗਰਾ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨ੍ਹੀਂ।" ਬੰਤੇ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

"ਬੰਤਿਆ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪਰਸੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਦੋ ਦਿਨ 'ਚ ਕਿੱਡਾ ਕੁ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ! ਤੂੰ ਨ੍ਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਇਹ ਸਾਲਾ ਲਾਉਂਦਾ ਕਿੱਥੇ ਐ? ਅਸਲ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਈਆਂ ਫੌਜੀ ਨੂੰ, ਉਹ ਹੁਣ ਲੱਭਦਾ ਨ੍ਹੀਂ। ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਟੱਕਰਦਾ ਸਾਲਾ ਤੱਕਲਾ ਮਾਰਦਾ ਮੇਰੇ।"

"ਚੱਲ ਐਂ ਈਂ ਰੱਖ ਲੈ ਫਿਰ, ਤੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੁੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਤਾਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਐਂ। ਥੋਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਵੋਟਾਂ ਏਧਰ ਨਾ ਪਾਓ, ਸਾਲੇ ਲੈਨ 'ਚ ਲੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।"

"ਓ ਥੋਡਾ ਵੀ ਪਤੈ, ਬਾਰੀਆਂ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈ ਜਾਨੇ ਓਂ, ਕਰਤੂਤਾਂ ਓਹੀ ਆ।"

"ਬਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਓਦਾਂ ਭਜਨੇ ਦੀ ਕੁਝ ਠੀਕ ਵੀ ਆ। ਸਾਲਾ ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਫੋਨ ਮੰਗਦਾ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖੂਨ ਪੀ ਕੇ ਨਵਾਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਂਹਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੁੱਟਿਆ ਜਿਹਾ ਤਾਂ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਆ ਜਾਣਾ, ਉਹ ਮੈਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਤੇ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂ ਆਸ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਸਾਲਾ ਜਦੋਂ ਟੱਕਰਦਾ ਉਦੋਂ ਕਹੂ, ਫੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?"

"ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਬੰਤਿਆ ਠੀਕ ਆ, ਤੇਰੇ ਗਲ ਕਾਹਨੂੰ ਗੂਠਾ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਹਿ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਤੋਂ ਲਵੇ ਜਾ ਕੇ।"

"ਉਹ ਕਿਤੇ ਲੱਭਦਾ?"

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਬਸੰਤ ਸਿਹੁੰ ਵੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੱਥ 'ਚ। ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਆਪਣਾ ਈ ਪਿੱਟ ਸਿਆਪਾ ਪਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਆਂਹਦਾ, ਮੁੰਡਾ ਔਖਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਘਰ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਜੀਅ ਆਂ। ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲਾ ਸੀ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣੀ ਆ। ਜਿਹੜੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਕੋਲ ਸੀ, ਪਤੰਦਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਣੀ ਆ, ਇੱਕੋ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਆ ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗਾਗਰ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਟਕਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ।

ਉਧਰ ਬਹੂ ਉਹ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ 'ਕੱਲੀ 'ਕੱਲੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਸੀ। ਚਲੋ ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘਰ 'ਚ ਟਿੰਡ 'ਚ ਕਾਨ੍ਹਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਹੂ ਕਲੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਆ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਨ੍ਹੀਂ ਰਹੀ ਇਹਨੂੰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਮਾ ਕੇ ਖਲਾਊਂ? ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਵਸਦੇ ਸੀ, ਸਾਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਆਈਆਂ ਤੋਟਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ।

ਬੰਤਾ ਵਿਚ ਦੀ ਬੋਲਿਆ, "ਮਾਹਟਰਾ, ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਨ੍ਹੀਂ ਸੁਣੀ? ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲਾ ਸਾਧੂ ਕਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਾ ਆ, ਉਹ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸੌ ਨੂੰ ਸੀਰੀ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਐਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਈ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪੱਚੀ-ਪੱਚੀ ਸੌ ਦਊ। ਧੰਨਾ ਤਾਂ ਪਾਵੇ ਲੁੱਡੀਆਂ, ਪਈ ਪੱਚੀ ਸੌ ਮੇਰਾ, ਪੱਚੀ ਸੌ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ ਦਾ-ਸਾਲਿਓ ਕਿੱਥੇ ਪੰਜ ਸੌ, ਕਿੱਥੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ? ਉਹ ਤਾਂ ਦੂਏ ਦਿਨ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਫੁੰਮਣ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਰਕਾਰ ਪੈਲਸਣ (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਦਊ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਵੱਢਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜ ਸੌ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰੂੰ? ਵਿਹਲਾ ਖਾਊਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਊਂ। ਨਾ ਹੁਣ ਛੇਤੀਂ ਮੈਂ ਮਰੂੰ, ਨਾ ਮਰੂ ਪ੍ਰਸਿੰਨੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੁਹੱਥੜਾ ਪਿੱਟੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧੋਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਣੀ ਸੀ ਲੰਗੋਟੀ ਵੀ ਲਾਹ ਲਈ। ਜੋ ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਸੌ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ।"

"ਲੈ ਜਾਗਰਾ, ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਬੱਕਰਾ ਇਕ ਹੋਰ ਆ ਗਿਆ।" ਭਜਨ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

"ਤੂੰ ਹੁਣ ਕਾਮਰੇਡ ਬਿੱਕਰ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਬੱਕਰਾ ਦੱਸਦੈਂ? ਜਿੱਦਣ ਕਿਤੇ ਲਾਲ ਝੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ। ਆਊ ਇਨਕਲਾਬ, ਆਹ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂਧੇ ਪਾ ਕੇ ਚੂਹਾ ਲਾਲ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।"

"ਉਹ ਕਮਲਿਆ, ਨੌ ਮਣ ਤੇਲ ਵੀ ਹੈਗਾ, ਰਾਧਾ ਵੀ ਹੈਗੀ ਆ। ਰਾਧਾ ਨੱਚੂ ਕਿੱਦਾਂ? ਢੋਲਕੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈਨੀ।"

"ਇਹ ਢੋਲਕੀ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ?"

"ਮਾਸਟਰਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲੱਗਦੈਂ। ਇਹ ਬਾਰੀ ਤਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 50 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਝੰਡਾ ਈ ਆ, ਡੰਡਾ ਨ੍ਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ ਢੋਲਕੀ ਦੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕ ਨ੍ਹੀਂ ਤੁਰਦੇ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਕਿਉਂ?"

"ਨਾ ਕਮਾਰੇਡਾ, ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਆ, ਉਹਦੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੜੀ ਥੂ ਥੂ ਹੋਈ ਪਈ ਆ। ਸਾਲਾ ਜਦ ਦੇਖ ਲਓ, ਉਦੋਂ ਈਂ ਠਾਕਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦੈ।"

"ਓ ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਜਾਗਰਾ, ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਸਾਡਾ ਬੁੜਾ-ਛੜਾ ਆ ਸੱਤਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ। ਠਾਕਰੀ ਦੇ ਉਹਦੇ ਵੀ ਉਪਰ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਊ। 'ਕੱਲੀ ਵਿਚਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀਣ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਕੀ ਦੁਖਦਾ?"

"ਨਾ ਮਾਹਟਰਾ! ਸਿਆਣੇ ਬਿਆਣੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸ਼ਰਮ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਤੀਵੀਂ ਮਾਨੀ ਕੋਲ 'ਕੱਲਾ ਬੰਦਾ ਜਾਊ, ਉਹ ਵੀ ਛੜਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਈ ਆ।"

"ਨਾ ਜਾਗਰਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਨ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਣੀ! ਸਾਲਿਆ ਥੋਡੇ ਆਲਾ ਫੌਜੀ ਕੀ ਕਰਦਾ? ਕਦੀ ਕਿਤਿਓਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਕਦੀ ਕਿਤਿਓਂ, ਕਦੀ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਨਾਲ ਐ, ਕਦੀ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਣ ਮੰਗਲ ਵੀ ਹੈਨੀ।"

"ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਆ ਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਛੋਟ ਐ, ਤੇ ਮਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਪੱਤ? ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸ਼ਕ ਕਰੇ ਤਾਂ ਦੋਸਤੀ, ਗਰੀਬ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਗੁਨਾਹ। ਦਿਨ ਖੜ੍ਹੇ ਈ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਘੱਟਾ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਆ।"

"ਮਾਸਟਰਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਂ ਘੇਰਦਾਂ, ਜਿੱਦਾਂ ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਜੇ ਵੋਟਾਂ ਦੋ ਪਾ 'ਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸੀ, ਦਿੱਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੁੱਸਰੀ ਖਾਧੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਬੋਰੀ ਈ ਆ। ਬਾਕੀ ਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੱਡੂ ਹੀ ਖੁਆ ਗਏ।"

"ਫਿਰ ਹੁਣ ਕਰੀਏ ਕੀ?"

ਭਜਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਦਿਓ।

"ਥੋਡਾ ਹਾਲੇ ਢਿੱਡ ਨ੍ਹੀਂ ਭਰਿਆ? ਪੰਜਾਬ ਕੰਗਾਲ, ਜੁਆਨੀ ਉਜੜ ਗਈ, ਕਿਸਾਨੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਬਿਲਕਿਆ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਿਲਕਿਆ। ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਆਲੇ ਨੇ ਨੋਟ ਬਦਲ 'ਤੇ। ਉਹਦਾ 15-15 ਲੱਖ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਜੋਟੀਦਾਰ 'ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਫੋੜਾ ਸਾਡੇ ਨਿਕਲਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਸਿਰ ਨਾ ਦੁਖੇ।"

"ਆਹ ਚੰਨੋ ਪਿੱਟਦੀ ਆਉਂਦੀ ਆ, ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ?"

"ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਜਾਗਰਾ ਜਾ ਕੇ।"

"ਵੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ, ਮੈਂ ਲੁੱਟੀ ਗਈ, ਮੈਂ ਪੁੱਟੀ ਗਈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪੁੱਤ ਨੇ ਸਲਫਾਸ ਖਾ ਲਈ। ਵੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ, ਛੇ-ਛੇ ਫੁੱਟੇ ਦੋ ਜੁਆਨ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਵੇ ਆਂਹਦੇ ਸੀ, ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਆਲਿਆਂ ਤੋਂ ਐਧਰ-ਉਧਰ ਹੋ ਕੇ ਕੱਟ ਲਏ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਨਾਸੀਂ ਧੂੰਆਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਪਹਿਲਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਇਕ ਹੁਣ। ਜੁਆਨ ਪੁੱਤ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹਿਆ, ਘਰ 'ਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਦੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ। ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ 'ਚ ਜਾਈਏ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਟੈਮ ਆ, ਕਿਹੜੀ ਕੰਧ 'ਚ ਮੱਥਾ ਮਾਰੀਏ?"

"ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਗਰਾ, ਧਰੂ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਗੱਲ ਮਾੜੀ ਨ੍ਹੀਂ ਜਰਦੇ। ਥੋਡੇ ਤੋਂ ਸੁਖੀ ਕਿਹੜਾ?"

"ਬਈ ਅੱਜ ਨਾ ਸੱਥ 'ਚ ਤਾਸ਼, ਨਾ ਕੌਡਾਂ, ਖਿੱਲਰੇ ਜਿਹੇ ਫਿਰਦੇ ਓਂ, ਗੱਲ ਕੀ ਐ?" ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਲਾ ਕੇ ਸੱਥ 'ਚ ਨਵਾਂ ਧੂੰਆਂ ਛੱਡਿਆ।

"ਸਰਪੰਚਾ, ਨਾ ਦਾ ਈ ਸਰਪੰਚ ਐਂ। ਟਕੇ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਨ੍ਹੀਂ। ਜੂੰਆਂ ਝੋਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਮਰ ਗਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਸੀਗਾ, ਉਹ ਆਪ ਨ੍ਹੀਂ ਰਹੇ। ਚਿੱਟੀਆਂ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਝੱਗਾ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਆ। ਤੇਰੀ ਨੀਲੀ ਪਗੜੀ ਸੁਆਹ ਰੰਗ ਲਿਆਊ! ਪਿੰਡ 'ਚ ਓਵੇਂ ਈ ਚਿੱਟਾ ਵਿਕਦੈ, ਉਵੇਂ ਸ਼ਰਾਬ, ਉਵੇਂ ਈ ਭੁੱਕੀ, ਉਵੇਂ ਈ ਸਮੈਕ, ਉਵੇਂ ਈ ਨਾਗਣੀ-ਤੂੰ ਵੀ ਉਵੇਂ ਈ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈਂ।" ਨਾਜਰ ਨੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰੀ ਸਾਰੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢ ਮਾਰੀ।

"ਦਲਾਲ ਨੇ ਬਥੇਰੇ ਪੈਸੇ ਜੋੜੇ ਆ। ਉਪਰ ਆਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹਦੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਮਰ'ਗੇ। ਇਹ ਕਾਲੇ ਨਾਗ ਆਲਾ ਸੇਵਾ ਸੂੰ ਸਰਪੰਚ, ਪਿੰਡ 'ਚ ਚਿੱਟਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ, ਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਸਾਲਾ ਨਾਮ ਸੇਵਾ ਰੱਖੀ ਫਿਰਦਾ। ਓ ਬਹਿ ਜਾਏ ਤੇਰਾ ਬੇੜਾ ਸਰਪੰਚਾ! ਆ ਲੈਣ ਦੇ ਵੋਟਾਂ, ਜੇ ਤੇਰੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਨਾ ਚਕਾਈਆਂ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਗਰ ਨਾ ਕਹੀਂ।"

"ਤੂੰ ਬੋਲਦੈਂ ਹੁਣ ਉਹ ਬੋਲੀ, ਪੈਗ ਜੁ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਾ ਪੀਨਾਂ। ਜਿੱਦਣ ਜਗਾਧਰੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਚੱਲੂ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਬਈ ਪਾਣੀ ਪੁਲ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘਦੈ ਕਿ ਥੱਲਿਓਂ?"

"ਨਾ ਇਹ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਜਗਾਧਰੀ ਕੀ ਐ?" ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਟੱਟੂ ਪੜ੍ਹੇ ਆਂ ਤੁਸੀਂ। ਜੇ ਪੈਗ ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਨ੍ਹੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਜਗਾਧਰੀ ਤੇਰੀ ਭੂਆ ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਆ। ਇਹ ਰਾਜ ਭਾਗ ਬਦਲਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆ ਮਾਸਟਰਾ।"

"ਅੱਛਾ ਸਰਪੰਚਾ! ਆਇਆ ਕਿੱਥੋਂ ਐ, ਸੱਚੋ ਸੱਚ ਦੱਸੀਂ। ਰੌਲਾ ਤੇਰਾ ਵੀ ਇਕ ਪੈਂਦਾ।"

"ਕਾਹਦਾ ਰੌਲਾ ਓਏ, ਸਾਲਿਆ ਟਕੇ ਦਾ ਅਮਲੀ ਨ੍ਹੀਂ, ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਨੈ। ਵੀਹ ਵਾਰੀ ਤੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਛੁਡਾਇਆ, ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਥਾਣਿਓਂ ਲਿਆਂਦਾ। ਸਾਡੀ ਦੋ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ, ਸਾਲਿਆ ਦਸ ਦਸ ਸੇਰ ਪੱਕੀ ਭੁੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਣੀ ਐ। ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਢਿੱਡ ਭਰੀਏ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਢਿੱਡ 'ਚ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੇ, ਕੱਟ ਲੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸੌਖੇ, ਫੇਰ ਦੇਖੀਂ ਬੱਕਰੀ ਗੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਐ ਕਿ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ। ਸਾਲੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਆ।"

"ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਲੰਘਣੀ ਸੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਅਮਲੀ ਤਾਂ ਜਾਂ ਠੇਕੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਜਾਂ ਠਾਣੇ। ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਜੋ ਸੁਆਹ ਸਿਰ ਪਊ, ਉਹ ਪਤਾ ਲੱਗੂ।"

"ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ'ਤਾ? ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਪੇਚੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ। ਹੁਣ ਨ੍ਹੀਂ ਗੁੱਝਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਰਪੰਚਾ। ਤੂੰ ਗਰੀਬ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਜਿਹਦੇ ਤੋਂ ਘਰੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਪਿੱਟਦੀ ਆ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਪੁੱਤ ਮਰਾਇਆ, ਉਹਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਵੇਚਣ ਤੇ ਪੀਣ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਇੱਜਤ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਬੁਝੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਹੀਂ, ਭਾਂਬੜ ਉਠਦੇ ਦਿਖਣਗੇ।"

"ਉਹ ਕਾਹਨੂੰ ਮੂਰਖੋ ਸਿੰਗ ਫਸਾਈ ਬੈਠੇ ਓਂ, ਉਹੀ ਖੂਹ ਤੇ ਉਹੀ ਡੱਡੂ। ਸਾਲਿਓ ਇੱਕੋ ਈ ਪਿੰਡ ਐ, ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਆਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਹਿੰਦੇ ਨੂੰ ਘਰ ਆ। ਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੜਦੇ ਓਂ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ ਨ੍ਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਕਾਹਨੂੰ ਚਿੰਜੜੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਛੇੜਦੇ ਓਂ। ਕੋਈ ਟੋਪੀ ਪਾਵੇ, ਕੋਈ ਚਿੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਕੋਈ ਨੀਲੀ ਬੰਨ੍ਹੇ-ਕੋਈ ਫਰਕ ਨ੍ਹੀ ਪੈਂਦਾ। ਸ਼ਰਮ ਕਰੋ, ਆ ਚੰਨੋ ਪਿੱਟਦੀ ਗਈ ਆ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ। 'ਕੋਠੇ ਜਿੱਡਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਮਰ ਗਿਆ ਕਰਤਾਰ ਸਿਹੁੰ। ਪਹਿਲਾ ਪਤੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਪੁੱਤ ਮਰ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਨੀਲੀਆਂ-ਚਿੱਟੀਆਂ 'ਚ ਉਲਝੇ ਪਏ ਓਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੱਫਣ (ਕੱਫਣ) ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।" ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸਿਆਣੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੈਂਚੀ ਵਾਂਗੂੰ ਲੁਤਰ ਲੁਤਰ ਚੱਲਦੀ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ।

"ਚੌਂਕੀਦਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ, ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।"

"ਬੱਲੇ ਓ ਮਾਸਟਰਾ! ਖਰਬੂਜੇ ਵੀ ਚਿੱਬੜ ਈ ਬਣ ਗਏ। ਮੈਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦਾ, ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਰ ਕਿ ਦਾਣੇ ਆਪੇ ਈ ਕਮਾਉਨੇ ਓਂ, ਆਪੇ ਈ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਓਂ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਜਾਨੇ ਓਂ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਪਤੰਦਰੋ! ਪੈਲਸਣਾਂ, ਪੈਲਸਣਾਂ, ਪੈਲਸਣਾਂ-ਉਧਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਫੱਗੂ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦਾ ਪਈ ਕੁੜੀ ਵਿਆਹੁਣੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਬਦਲ'ਗੀ, ਠਹਿਰ ਕੇ ਵਿਆਹਲਾਂਗੇ। ਇਕਵੰਜਾ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸ਼ਗਨ ਮਿਲਣੈ। ਖੈਰ ਤਾਂ ਕੀ ਪੈਣੀ ਸੀ, ਕਾਸਾ ਈ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਲੱਗਦੈ।"

ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਰ ਗਏ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਅਰਥੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸੱਥ 'ਚ ਕਬਰਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ ਸੀ। ਐਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਢਿੱਡ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਂਗਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਜਿਹਾ

ਹੁਣ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਸੱਥ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ, ਉਜੜੇ ਪਏ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ।
ਚਿੱਟਾ ਪੀ ਪੀ ਗੱਭਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੌਰੇ ਬਾਜੇ ਨੇ।
ਜੋ ਗੁਲਾਬ ਸੀ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ, ਲਗਦਾ ਏ ਹੁਣ ਰਿੰਡ ਜਿਹਾ।
ਫਿਰ ਵੀ ਆਖੇ ਕਮਲਾ ਦਿਲ ਇਹ, ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਜਿਹਾ।

ਗੋਲਕ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਨਸ਼ਾ ਖੁਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਬੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਲੇਲੇ ਡਰ ਗਏ, ਵੇਖ ਭੂਤਰਿਆਂ ਬੋਕਾਂ ਨੂੰ।
ਖੂਨ ਬਣ ਗਿਆ ਪਾਣੀ, ਪੈ ਗਈ ਬੇਇਤਫਾਕੀ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ,
ਸੁੰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਰਾਨ ਜਾਪਦਾ ਹੁਣ ਲਾਲੇ ਦੀ ਟਿੰਡ ਜਿਹਾ...।

ਦੋ ਮਰਲੇ ਲਈ ਪੁੱਤ ਨੇ ਵੱਢ'ਤਾ, ਬਾਪੂ ਕਹਿਣ ਨਿਆਈਆਂ ਵਿਚ।
ਨਹੀਂ ਭੋਰਾ ਵੀ ਫਰਕ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਕੁਆਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਹੀਆਂ ਵਿਚ।
ਹਰ ਵਾਰੀ ਇਕ ਨੇਤਾ ਕੋਲੇ, ਵਿਕਦੇ ਮੇਰੇ ਗਰਾਈਂ ਨੇ
ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਭਰਿੰਡ ਜਿਹਾ...।

ਪੀ 'ਅਸ਼ੋਕ' ਕਈ ਗੰਧਲਾ ਪਾਣੀ, ਬਣ ਗਏ ਕੈਂਸਰ ਰੋਗੀ ਨੇ।
ਬੀਨ ਤੋੜ ਕੇ ਨਾਗ ਹੀ ਛੱਡ'ਤਾ, ਲੱਗਦੈ ਵਿਗੜੇ ਜੋਗੀ ਨੇ।
ਜਿੱਧਰ ਦੇਖੋ ਪਾਏ ਪੁਆੜੇ, 'ਭੌਰੇ' ਹਰ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਨੇ,
ਨੀਲੀ, ਚਿੱਟੀ, ਭਗਵੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਖੇਲਣ ਮੈਚ ਫਰੈਂਡ ਜਿਹਾ...।

ਕਰਾਚੀ ਦੀ 'ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ'

ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਮਾਰੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕੁਝ ਧੱਕੇ-ਧਕਾਏ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਫਰ (ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਦੋਵਾਂ ਵਾਲਾ) ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਜਾਂ 'ਤੀਆਂ' ਦੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਆਮ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, 'ਨਾ ਜਾਹ ਬਰਮਾ ਨੂੰ, ਲੇਖ ਜਾਣਗੇ ਨਾਲੇ।' ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬੋਲੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਘੜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਦੋਂ ਬਰਮਾ (ਹੁਣ ਦਾ ਮਿਆਂਮਾਰ) ਸ਼ਾਇਦ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਆ ਮੁਲਕ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਟਿਕ ਕੇ ਨਾ ਬੈਠ ਸਕਣ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੀਸੋ-ਰੀਸ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਬਰਮਾ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਬੋਲੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਤਨ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜੀਅ ਚੁਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਜਾਂ ਉਪਰਲੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਬਰਮਾ ਭਾਵ ਹੁਣ ਦੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ 'ਰੋਹਿੰਗਿਆ' ਲੋਕ 200 ਕੁ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ। ਮਿਆਂਮਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਹਨ, ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕੌਣ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ-ਭਾਰਤ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹਨ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹਿੰਦੂ? ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਠਕ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਰਕ ਹੈ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਜੋ ਉਥੇ ਹੀ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਦੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮੈਨੂੰ ਸਾਲ 2006 ਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਈ ਹੋਈ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਨੌਜੁਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਦੇਣ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਢਾਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਬਰੀ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਾਂ ਲਕਸ਼ਮੀ' ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਕਿੱਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ? ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਸਤ ਇੰਦਰਜੀਤ ਤੂਰ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਆਹਫਾਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ 'ਰੋਹਿੰਗਿਆ' ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਿਆਂਮਾਰ ਪੱਕਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਨੈਤਿਕ ਵੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਮੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪਨਾਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਖਬਾਰ 'ਡਾਨ' ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਰਖਾਇਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਵੱਸੋਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਨੇ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਮ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਵੱਸੋਂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ 'ਰੋਹਿੰਗਿਆ' ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ' ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੁਲਕ ਮਿਆਂਮਾਰ ਹੀ ਹੈ।

ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਖਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ '31 ਜੁਲਾਈ 1954' ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ (ਨੈਸ਼ਨੈਲਿਟੀ) ਸਾਬਤ ਕਰੋ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਰੋਹਿੰਗੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕੋਈ ਨੌਂ ਜਣੇ ਅਰਾਕਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਝੁੰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਾਚੀ ਦੀ 'ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 55,000 ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਿਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਿਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਲੋਨੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੋਰੰਗੀ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੋਰੰਗੀ ਤੇ ਨੇੜਲਾ ਖੇਤਰ ਲੰਬੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਦੀ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਵਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਦੂਜੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਐਥਨਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਔਸ-ਪੜੌਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ (ਪੱਛਮੀ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਜਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਬੰਗਾਲੀ' ਵਜੋਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਉਰਦੂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 1965 ਵਿਚ ਗਭਰੇਟ ਉਮਰੇ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਹੈ। 25 ਸਾਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ ਤੋਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਰੋਹਿੰਗਿਆਂ ਅੰਦਰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਤਕੜਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਹੋਇਆ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਤੇ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਢਕੀਆਂ ਟੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲੋਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਸੋਸ਼ਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ' ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਾਰਕੁਨ ਇਫਤਿਕਾਰ, ਜੋ ਪੜੌਸ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦਫਨਾਉਣ ਵਰਗੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਅਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਇੱਕ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੈ ਜੋ 1979 ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਲੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਫਤਿਕਾਰ ਦਾ ਬਾਪ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬਦੁਲ ਕੁਦਸ ਮੋਜ਼ਾਹਿਰੀ ਕੌਂਸਲਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਭੁੱਟੋ ਦੇ ਸਮੇਂ 1973-74 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ 80% ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਉਹ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਸਦਾ ਲਈ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਾਰਕੁਨ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦਬੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਲੀਮ ਸਾਹਿਬ ਕਾਰਨ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਲਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰਾ ਨਾ ਖੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਬਰਾਹਿਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਰਾ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਆਂਮਾਰ ਤੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਟਕਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਾ ਕੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ਼ਤੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੈਰੀਅਤ ਨਾਲ ਪਾਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਟਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਫਿਊਜੀ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਹੱਲਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸੂਤਰ ਨੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਬੈਂਕ-ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 14,000 ਰੁਪਏ ਭੇਜੇ ਸਨ ਜੋ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਟਕੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਰਮਾ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਬਚਾਇਆ ਤੇ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਔਸਤਨ 10 ਜੀਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਚੰਗਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਰੀਬ 25,000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਜੀਅ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਦੀ ਆਮ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ, ਦੁਬਈ, ਮਲਾਇਆ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਲਈ ਦੋ-ਦੋ, ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਪੈਸਾ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਪੈਸਾ ਵੱਡੇ ਖਰਚਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੱਚਤ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਰਾਕਾਨ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿਖਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਤੇ 70 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਔਰਤ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ 'ਹਾਂ' ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੁਨਾਈਟਿਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰਫਿਊਜੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਗੈਂਗ-ਰੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਥੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਣ।

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵੱਢੇ-ਟੁੱਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਖਮ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਖਦਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਿਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਭੜਕਾ ਦੇਵੇਗਾ? ਇਹ ਬੇਵਸੀ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰੇਗੀ? ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਨੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਫਸ ਚੁਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹਰਿ ਜਪਤਿਆ ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਇ

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੪ ਘਰੁ ੬
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹਰਿ ਜਪਤਿਆ
ਉਤਮ ਪਦਵੀ ਪਾਇ॥
ਪੂਛਹੁ ਬਿਦਰ ਦਾਸੀ ਸੁਤੈ
ਕਿਸਨੁ ਉਤਰਿਆ ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਜਾਇ॥
ਹਰਿ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ ਜਨ ਭਾਈ
ਜਿਤੁ ਸਹਸਾ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਭ ਲਹਿ ਜਾਇ॥ ਰਹਾਉ॥
ਰਵਿਦਾਸੁ ਚਮਾਰੁ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਨਿਮਖ ਇਕ ਗਾਇ॥
ਪਤਿਤ ਜਾਤਿ ਉਤਮੁ ਭਇਆ
ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਪਏ ਪਗਿ ਆਇ॥
ਨਾਮਦੇਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਹਰਿ ਸੇਤੀ
ਲੋਕੁ ਛੀਪਾ ਕਹੈ ਬੁਲਾਇ॥
ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿਠਿ ਦੇ ਛੋਡੇ
ਹਰਿ ਨਾਮਦੇਉ ਲੀਆ ਮੁਖਿ ਲਾਇ॥
ਜਿਤਨੇ ਭਗਤ ਹਰਿ ਸੇਵਕਾ ਮੁਖਿ
ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਤਿਨ ਤਿਲਕੁ ਕਢਾਇ॥
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕਉ ਅਨਦਿਨੁ ਪਰਸੇ
ਜੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਜੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਮਨੁਖ ਭੀ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਉਚੀ ਪਦਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ! ਜੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਦਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਿਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਮਹਿਲ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਠਹਿਰੇ ਸਨ।

ਹਰਿ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ ਜਨ ਭਾਈ
ਜਿਤੁ ਸਹਸਾ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਭ ਲਹਿ ਜਾਇ॥ ਰਹਾਉ॥

ਗੁਰਦੇਵ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਕਥ ਕਥਾ, ਭਾਵ ਅਸਚਰਜ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਸੁਣਿਆ ਕਰੋ, ਇਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਹਿਮ ਤੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਇਆ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਦੀ ਭੁੱਖ ਵੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਭਾਈ! ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਰਵਿਦਾਸੁ ਚਮਾਰੁ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਨਿਮਖ ਇਕ ਗਾਇ॥
ਪਤਿਤ ਜਾਤਿ ਉਤਮੁ ਭਇਆ
ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਪਏ ਪਗਿ ਆਇ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ (ਭਗਤ) ਰਵਿਦਾਸ ਤਾਂ ਜਾਤ ਦਾ ਚਮਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਗਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਰਵਿਦਾਸ ਵੀ ਉਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉਤੇ ਆ ਪਏ। ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ।

ਨਾਮਦੇਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਹਰਿ ਸੇਤੀ
ਲੋਕੁ ਛੀਪਾ ਕਹੈ ਬੁਲਾਇ॥
ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿਠਿ ਦੇ ਛੋਡੇ
ਹਰਿ ਨਾਮਦੇਉ ਲੀਆ ਮੁਖਿ ਲਾਇ॥

ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਦੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਬਣ ਗਈ। ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੀਬਾ ਆਖ ਕੇ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਖੱਤਰੀਆਂ-ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵੱਲ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਿਠ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਜਿਤਨੇ ਭਗਤ ਹਰਿ ਸੇਵਕਾ ਮੁਖਿ
ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਤਿਨ ਤਿਲਕੁ ਕਢਾਇ॥
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕਉ ਅਨਦਿਨੁ ਪਰਸੇ
ਜੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿੰਨੇ ਭੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਹਨ-ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤਾਂ-ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼, ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਰਨ ਪਰਸਦਾ ਰਹੇ। ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਕਾਂਡ: ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਸਬਕ

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਹੁਣ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10-10 ਭਾਵ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਬਾ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 17-18 ਸਾਲ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਅਸੀਮ ਔਕੜਾਂ, ਡਰ ਤੇ ਦਬਾਅ ਝੱਲ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਦਰ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਗਾਹੀ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਕ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਇਹ ਧਰਮ ਦੇ ਫੋਕੜਪੁਣੇ ਦੀ ਇਕ ਜਿੰਦਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਧਰਮੀ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਸੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਜਿਸ ਉਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁੱਕਦਮੇ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਸ ਦਾ ਝਟਕਾ ਤਾਜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਇਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਡੈਮ ਦੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਵਕਤ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਨਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰੇ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਪੇਟਾ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਖਸਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਰੋਕਣ ਵਲ ਹੁਣ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ, ਉਨੇ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਲੇ ਪੱਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਉਜਲ ਬਾਣਾ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਕਹਿਣੀ ਦੀ ਪੁਨੀਤਤਾ ਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਪਤਿੱਤਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸੁਧਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਇੱਥੇ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ, ਵਿਸਾਹਿਕ, ਮਾਇਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ-ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਇਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਡੇਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਗੱਲ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਡੇਰਾ ਕਲਚਰ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਚਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੀੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ? ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਹਨ ਹੀ ਪਰ ਜੋ ਦੇਖੇ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸ, ਤਰਕ ਤੇ ਅਨੁਭਵ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਬਕ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਈ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੋਂ ਗਿਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਭ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਏ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਹਰ ਕੇਸ ਉਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਪਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਹਾਂਡੀ ਵਿਚ ਉਬਲ ਰਹੇ ਸਭ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਕੱਚ-ਪਕਾਈ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਪੱਖੀ ਨੈਤਿਕ ਅੰਧਕਾਰ ਪਸਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਖਾਲਸ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਟਕਸਾਲੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ।

ਡੇਰਾ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸਾਧ ਸੰਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਚਿੱਟ-ਕਪੜੀਏ ਜਾਂ ਭਗਮ-ਭੇਸੀਏ ਪਖੰਡੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਉਹੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਛੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਤਾਂ ਬਣੇ ਹੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਲਈ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਧਰਮ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ-ਆਬਰੂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਜ਼ਾਰਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਛਲ-ਕਪਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਅਧੋਗਤੀ ਦੀਆਂ ਸੂਚਕ ਹਨ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਵੀ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੋਂਗ ਵੀ ਰਚਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਜਮਾਤ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲਾ ਕੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਦੋਂ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ (Monasteries) ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਉਨਤੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਇਸੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜੋਕਾ ਡੇਰਾ ਕਲਚਰ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਗੱਲ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪਖੰਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਵਰਤ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਤੇ ਡੇਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੰਡਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਹੋਣ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਰਜੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੂਜੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਾਂਗ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਚੋਖਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਦਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀ ਛੋਟ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਗਰੀਬ ਤਬਕਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ-ਸਹੂਲਤਾਂ, ਰੁਜਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਹਤਾਜ ਲੋਕ ਡੇਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾਣ।

ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਫੌਰਨ ਜੋਰ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਠੋਸ ਕਦਮ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮੁਢਲੀ ਸਿਖਿਆ ਸਭ ਲਈ ਮੁਫਤ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਕੂਲੀ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਸਿਖਿਆ ਮਨਫੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇ। ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਸਰਨਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਜਾਂ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੇ। ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਤੇ ਵਿਅਕਤਿਗਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਭ ਨਾਗਰਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਿਜੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਪਟਾਉਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਗੋਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਦੂਜੇ ਸਭ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਬਉਚ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਾਣ ਦੇਣ ਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਭ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਦਾ ਕਰੜਾ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਪਰ ਲੋੜ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਜਤੰਤਰ ਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਭ ਆਧੁਨਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕਾ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਜਨ-ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਡੇਰਾ ਨੁਮਾ ਕੁਝ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਡੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵੋਟ-ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸੌਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੱਗੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਜਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਸੀ ਦਲ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿੰਗ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੀ-ਅਸਿੱਧੀ ਹਰ ਮਦਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੈਲਾ ਚੱਕਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਸ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਰਚੈਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਕੁਰੀਤੀ ਵਿਰੁਧ ਪੂਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਰਿਪਰੀਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਲਗਭਗ ਲੋਪ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਕੇ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਸਭ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਸਾ ਡੇਰਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ, ਸਾਧਵੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਜੁਲਮ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਚੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿਵਾਏ। ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡੇਰੇ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਨ, ਜੁਰਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਇਕ ਹਾਨੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸੂਖਮ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਅੰਗ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੀ ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਨਣ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਟੇਕ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਰਾਜਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਇਹੀ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸ਼ਨ' ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਸਾਧ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਖੰਡ ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣਗਾਹ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਹਵਾਲੇ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਧਵੀਆਂ, ਮਰਹੂਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਰਹੂਮ ਪੱਤਰਕਾਰ ਛਤਰਪਤੀ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਫਸਰ, ਡੇਰਾ-ਸਾਧ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ, ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਵਿਆਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਹਾਦਰ ਲੜਕੀ ਮਲਾਲਾ ਨੋਬਲ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਆਲੰਬਰਦਾਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਸਾਧ ਦੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਲੇਰ ਸਾਧਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ? ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਡਰ ਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛੜੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਅੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਸ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਚ-ਵਰਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਧਕੇਲੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਵਸ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਪੱਧਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਨੌਬਤ ਨਾ ਆਉਂਦੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਾਹ-ਵਸੀਲੇ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ, ਮੁਫਤ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਣ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ। ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਤੇ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜੁਲਮ-ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਦਕੀਆਨੂਸੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦਰ-ਕਿਨਾਰੇ ਕਰ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ। ਜੇ ਇੰਨਾ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤਾਂ ਘਟੋ ਘੱਟ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ (ਭਾਵ ਵਿਗਿਆਨਕ) ਅਨੁਵਾਦ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਟੀਕਾ ਸਭ ਸਿਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲਣੋਂ ਰੁਕ ਜਾਵੇ।

ਸੌਦਾ ਸਾਧ

ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਿਆ ਪੰਗਾ
ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਦੇ ਹੋ ਗਿਆ ਨੰਗਾ
ਨਾਮ ਘਰ ਸਭ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ
ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਮਲੰਗ ਹੋ ਗਏ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦਾ ਡੇਰਾ
ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਫੇਰਾ
ਹਨੀ ਬਿਨਾ ਕਿੱਦਾਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰੇ
ਰੋ ਰੋ ਕੰਧੀਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੇ।

ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਨਕਲ ਸੀ ਕਰਦਾ
ਚੱਪਣੀ ਨੱਕ ਡੋਬ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ
ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਚੌਹਰੇ ਚਿਹਰੇ
ਦੂਰ ਫਿੱਟੇਮੂੰਹ ਲਾਹਨਤ ਤੇਰੇ।

ਸਾਧ ਕਾਹਦਾ, ਬਾਬਾ ਸਾਨ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ
ਗੋਪੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਾਨ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ
ਹੁਣ ਨਾ ਹਨੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ
ਨਾ ਕੋਈ ਭਗਤਣੀ ਪੈਰ ਦਬਾਉਂਦੀ।

ਐਨਾ ਗਿਰ ਗਿਆ ਨੀਚ ਨਿਕੰਮੇ
ਕਰੇ ਕੁਕਰਮ ਤੂੰ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ
ਰੱਬ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਨਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣੇ
ਧੀਆਂ ਤੁੱਲ ਤੂੰ ਰਖੇਲਾਂ ਜਾਣੇ।

ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਇਆ
ਚੇਲੇ-ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ
ਚੇਲੀਆਂ ਭੌਂਕਣ ਬਹੁਤ ਨਿਕੰਮੀਆਂ
ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਲੰਮੀਆਂ।

ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਸੂਪਰ-ਡੂਪਰ ਹੋ ਗਿਆ
ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਰੱਬ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ
ਭੁੱਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ
ਪੈ ਗਿਆ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਜਾਣਾ।

ਬਾਬਾ ਕਹੇ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਸੜ ਗਈ
ਨੀ ਹਨੀਏ! ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਮਰ ਗਈ!
ਜੇ ਫੋਨ ਨਹੀਂ, ਕਾਲ ਮਿਸ ਹੀ ਕਰ ਦੇਹ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਲਾਇੰਗ ਕਿਸ ਹੀ ਕਰ ਦੇਹ।

ਹੱਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੰਬੇ
ਬਾਬਾ ਜੀ ਫਸ ਗਏ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕੰਜੇ
ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹੱਲ ਬਾਬੇ ਦਾ ਢੱਠਾ
ਸੌਦੇ ਸਾਧ ਦਾ ਬਹਿ ਗਿਆ ਭੱਠਾ।

ਜਗਦੀਪ ਜੱਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ
'ਮੋਹਣ ਖਹਿਰੇ' ਲਿਖ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ
ਹਵਾਲਾਤ ਹੋਏ ਪੱਕੇ ਟਿਕਾਣੇ
ਹੁਣ ਮੰਨੂੰ ਬਾਬਾ ਰੱਬ ਦੇ ਭਾਣੇ।

-ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਮਨਟੀਕਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।
ਫੋਨ: 209-610-4345

ਕਿੱਸਾ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੀ 'ਆਸ਼ਕੀ' ਦਾ

ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਾਲਾਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਗੁੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਕ ਕਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਲਿਖਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਤ ਜੋੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੇ ਉਡਾਰੂ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਆਸ਼ਕੀ ਬਾਰੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸੁਖਦੇਵ ਨਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਤੇ ਗਾ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੀਤ ਉਹ ਆਮ ਗਾਉਂਦੇ:

ਇਹ ਤਾਂ ਦੂਹਰੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾਉਂਦੇ
ਤੈਨੂੰ ਫਿੱਡੇ ਛਿੱਤਰ ਨਾ ਥਿਆਉਂਦੇ
ਹੁਣ ਹੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਕਰ ਜੱਟਾ ਮਾਰੋ-ਮਾਰ
ਜਾ ਕੇ ਵੈਰੀ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਅੜ ਜਾ।
ਵੈਰੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਖੜ੍ਹ ਜਾ।

ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਨਾਟਕ ਲਿਖ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਖੇਡਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰਿਹਰਸਲ ਦੇ ਅੱਗੋਂ-ਪਿੱਛੋਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਕੇਵਾਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਸਿਰੇ ਦੀਆਂ ਉਰਲੀਆਂ-ਪਰਲੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਛਾਂ ਖਿੜਾ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਸਾ-ਠੱਠਾ ਉਹਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅੰਗ ਸੀ। ਅਮਲੀਆਂ ਤੇ ਛੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਸਾਉਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਦਰਸ਼ਕ ਲੋਟ-ਪੋਟ ਹੁੰਦੇ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਛੱਲੀ' ਦੇ ਇਕ ਕਾਂਡ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖ ਜੀਵਾਂ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਤੇਰਾ...!' ਰੱਖਿਐ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੇ 'ਆਸ਼ਕ' ਹੋਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਾਗਲ' ਬਣਾ ਗਏ ਸਨ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਉਹਦੀ 'ਆਸ਼ਕੀ' ਦਾ ਕਿੱਸਾ:

ਨਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਨਾਂ ਵਾਲਾ 'ਜਮੇਰ' ਸੀ, ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵੇਲੇ 'ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ' ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਨਾਲ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਤਖੱਲਸ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਰਾਤ ਦੋਸਤਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ 'ਆਸ਼ਕੀ' ਦਾ ਗੱਪ ਮਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 'ਪਾਗਲ'!

'ਪਾਗਲ' ਦੇ ਤਖੱਲਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ 'ਦਰਦੀ', 'ਦੁਖੀਆ' ਤੇ 'ਕੌਮੀ' ਤਖੱਲਸ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲਾਏ, ਲਿਖੇ ਤੇ ਲਾਹੇ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਤਖੱਲਸ ਲਾਵਾਂ? ਆਖਰ ਤਿੰਨਾਂ ਤਖੱਲਸਾਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਪੈ ਗਿਆ 'ਖਿਆਲੀ।' ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖਿਆਲੀ!' ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਖੱਲਸ ਨਿਭੇਗਾ। ਨਿਭਾਅ ਹੋਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਬਈ ਜਮੇਰ! ਮੈਥੋਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲੈ-ਲਾ, ਪਰ 'ਖਿਆਲੀ' ਮੈਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ। ਅਜਮੇਰ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਘਾਟਾ ਸੀ ਤਖੱਲਸਾਂ ਦਾ? ਜਿਥੇ ਤਿੰਨ ਛੱਡੇ, ਉਥੇ ਚੌਥਾ ਵੀ ਸਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਦਿਲੀ ਨਾਲ 'ਖਿਆਲੀ' ਦਾ ਤਖੱਲਸ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਮਾਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਪ 'ਪਾਗਲ' ਦਾ ਤਖੱਲਸ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 'ਪਾਗਲ' ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਜੁ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਹੱਦ ਵੇਖੋ ਕਿ ਉਹਦੇ ਬੀ. ਏ. ਤਕ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਉਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਅਜੇ ਵੀ 'ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪਾਗਲ' ਹੀ ਦਰਜ ਹੈ। 'ਪਾਗਲ' ਜਾਂ 'ਪਾਗਲ ਸਾਹਿਬ' ਤੋਂ 'ਔਲਖ' ਜਾਂ 'ਔਲਖ ਸਾਹਿਬ' ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ, ਮਾਨਸਾ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਖਿਡਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਤਖੱਲਸ 'ਪਾਗਲ' ਉਹਦੀ ਨਿਆਣ-ਮੱਤ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਫਲ ਸੀ। ਇਹ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਖੇ, 1953 ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ ਫਰਵਾਹੀ ਖੇਤੀ-ਪੱਤੀ ਕਰਨ ਆ ਵਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਦੀ ਜਮੀਨ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਝੇ ਦਾ ਸੀ। ਲੀੜੇ-ਕੱਪੜੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ ਮਲਵਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ੁਕੀਨ ਸੀ। ਮਲਵਈ ਬੰਦੇ-ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬੌਂਦਲੇ ਜਿਹੇ ਦਿਸਦੇ ਜਦ ਕਿ ਮਝੈਲ ਟਹਿਕਦੇ ਲੱਗਦੇ। ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇੰਜ ਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪੇਂਡੂਆਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਊ ਚਿੱਟੇ-ਦੁੱਧ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਜਚਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਪੜਾ-ਲੱਤਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਵੱਲ ਸੀ।

ਅੰਬਰਸਰੀਏ ਭਾਊਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਵਰੇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ੋ ਕਹਿੰਦੇ। ਅਜਮੇਰ ਉਦੋਂ ਬਾਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇਰਾਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ। ਪਹਿਨਣ-ਪਚਰਣ ਤੋਂ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਘੱਟ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਨਾਂ ਵੱਧ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਬੋਲਣ-ਚੱਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ 'ਜੀ' ਕਹਿੰਦੀਆਂ। ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਲਿਖਿਐ, "ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ, ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ 'ਜੀ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਗ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ' ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਹੀ 'ਨੀ ਬੇਬੇ, ਉਇ ਬਾਪੂ' ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਚਲਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੈ, ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਜੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਬਰਸਰੀ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜਮਈ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਹੋਰਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹ ਜਾਦੂ-ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਅਰਸ਼ੋਂ ਉਤਰੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਹੀ ਲਗਦੀਆਂ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣ ਲਗ ਪਈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦਿਨ, ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ (1956-57) ਤਕ ਮੇਰੀ ਉਮਰ 14-15 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ 16-17 ਸਾਲ ਦੀ।"

ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ 'ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ' ਲੰਮੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਆਖਰ ਉਹਦੇ ਤਖੱਲਸ 'ਪਾਗਲ' ਤਕ ਵੀ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਭਾਊ ਪਰਿਵਾਰ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਪਈ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਅਜਮੇਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਿੱਥ ਉਤੇ ਸੀ। ਅੱਧ-ਵਿਚਾਲੇ ਨਾਈ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਸੀ ਜੋ ਬੇਔਲਾਦ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਭਾਨੋ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਾਸੜ। ਉਹ ਸਕੂਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਮ ਵਰਕ ਲੈ ਕੇ ਮਾਸੜ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਧਰੋਂ ਦਰਸ਼ੋ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਕੋਲ ਆ ਬਹਿੰਦੀ। ਚੌਂਕੇ ਦੀ ਝਲਾਨੀ ਉਹਲੇ ਬੈਠੀਆਂ ਦੋਹੇਂ ਜਣੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜੋ ਅਜਮੇਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਾਸੜ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਵਧ ਹੀ ਸੁਣਦੀਆਂ।

ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਕਪੜੇ ਸਿਓਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੂੰਹ-ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁੰਨਣ ਦਾ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਧੰਦਾ ਵੀ। ਉਹ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਿਤਾਬੜੀਆਂ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਕਿੱਸੇ ਅਜਮੇਰ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਕਪੜੇ ਸਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਭਾਨੋ ਤੇ ਦਰਸ਼ੋ ਗੱਲੀਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੁਸਖੇ ਤੇ ਟੋਟਕੇ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਕੀ ਸਬਾਤ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੇ ਬੂਹਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਹਵਾ-ਹਾਰੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਭਾਨੋ ਕਈ ਵਾਰ ਸਬਾਤ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਆ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ੋ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਚਾਦਰ ਕਢਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਜਮੇਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ੋ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਤਦੇ ਹੋਵੇ ਜੇ ਕੋਈ 'ਗੱਲ' ਹੋਵੇ। ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਵੀ ਘੱਟ ਕਿ ਕੋਈ ਵੇਖ ਨਾ ਲਵੇ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਹ ਅਜਬ ਰੁਮਾਂਸ ਸੀ! ਹੋ ਸਕਦੈ, ਅਜਮੇਰ ਮਾਸੜ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਦਾ ਹੋਵੇ! ਤੇ ਦਰਸ਼ੋ ਵੀ ਚਾਦਰ ਉਤੇ ਵੇਲ-ਬੂਟੇ ਪਾਉਂਦੀ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚਿਤਵਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੀ ਭਾਨੋ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀ ਹੋਵੇ! ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਦਿਲ ਦਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ ਕੌਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ!

ਉਂਜ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਵਰਗਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਤੇ ਦਰਸ਼ੋ ਵਰਗੀ ਸਾਊ ਧੀ ਇੰਜ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਭਾਨੋ ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ੋ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੁਛਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਝੇ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਹੀ ਕਰਦੀ। ਭਾਨੋ ਅਕਸਰ ਆਖਦੀ, "ਸਿਆਣੇ ਐ ਭਾਈ ਥੋਡੇ ਕੰਨੀ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਨਿਰੇ ਡੰਗਰ ਐ! ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਸੂਹ, ਨਾ ਪਹਿਨਣ-ਪਚਰਣ ਦੀ।"

ਭਾਨੋ ਦੀ ਗੱਲ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚੀ ਲੱਗਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ੋ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ 'ਚ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਤੇ ਵਿਚ ਦੀ ਕਦੇ ਅਜਮੇਰ ਤੇ ਕਦੇ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਂਦੀ।

ਮਾਸੀ-ਮਾਸੜ ਦੇ ਘਰ ਉਹ ਆਮ ਹੀ 'ਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਦੇ 'ਗੱਲ-ਬਾਤ' ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਭਾਨੋ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ। ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਜਮੇਰ ਆਪਣੇ ਮਾਸੜ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਦਰਸ਼ੋ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਥਵੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਵੀ, "ਜਦ ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਦੋਂ ਬਹੁਤਾ ਕਮਲ ਨੀ ਮਾਰੀਦਾ ਕਮਲਿਆ ਪੁੱਤਾ!"

ਪਰ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ, ਬਈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਮਲ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ? ਉਹ ਕਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੱਲ ਟੇਢਾ-ਮੇਢਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝਾਕਦਾ, ਪਰ ਮਨੋਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਸੜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਪਤਾ ਦਰਸ਼ੋ ਵੀ ਭਾਨੋ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਜਮੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ!

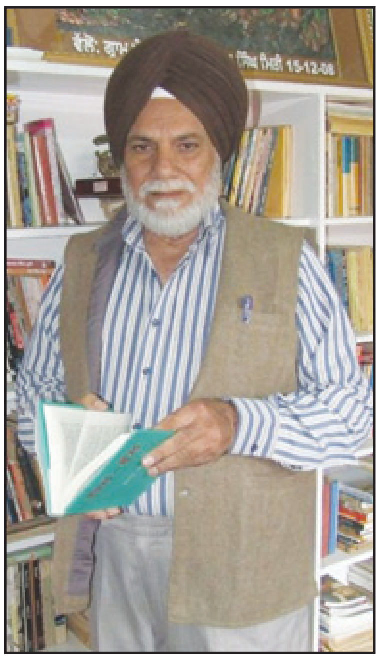

ਅਜਮੇਰ ਲਿਖਦੈ, "ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ, ਉਲਟਾ ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਦਰਸ਼ੋ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਬਈ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਪਾਗਲ ਐ! ਉਈਂ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਗੂੰ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦੈ। ਤਾਂਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਨੀ ਆਂ ਪੁੱਤਾ, ਬਈ ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਐਵੇਂ ਨੀ ਚਪੜ-ਚਪੜ ਕਰੀਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਨੀ ਪੈਂਦਾ ਬਗਾਨੀ ਧੀ 'ਤੇ।"

ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਦੀ ਐਵੇਂ ਚਪੜ-ਚਪੜ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 'ਖਿਆਲੀ' ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਖਿਆਲੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ, 'ਖਿਆਲੀ' ਦਾ ਤਖੱਲਸ ਉਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਿਆ ਨਿਰਾ 'ਪਾਗਲ' ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਇਉਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ 'ਪਾਗਲ' ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਦਸਵੀਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਫਾਰਮ ਭਰੇ ਗਏ। ਕਵੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, 'ਪਾਗਲ' ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਲੱਗੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗੋਤ ਔਲਖ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਗਲ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਬੀ. ਏ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨੀ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਗਲ ਚਲਦਾ ਗਿਆ। ਐਮ.ਏ. ਦਾ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵੇਲੇ ਅਜਮੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਉਹ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਪਾਗਲ' ਲਿਖਣਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਗੋਤ ਔਲਖ ਲਿਖ ਬੈਠਾ। ਇਉਂ 'ਭੁਲ-ਭੁਲੇਖੇ' ਹੀ ਉਹਦਾ 'ਪਾਗਲ' ਹੋਣ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟ ਗਿਆ!

ਕਿੱਸਾ ਅੱਗੇ ਸੁਣੋ। ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਚਪੜ-ਚਪੜ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੋਂ ਇਸ ਲਈ ਰੋਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਬੁਣਤੀ ਬੁਣ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਈ ਦਰਸ਼ੋ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੀ ਰਹੂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਮਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, 'ਨੀ ਭੈਣੇ ਕਿਥੇ! ਸਾਨੂੰ ਥੁੜਿਆਂ-ਟੁੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀ ਦੇਣਾ ਭਾਊਆਂ ਨੇ ਆਵਦੀ ਧੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ।' ਜਾਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇ, 'ਮਝੈਲਣਾਂ ਤਾਂ ਭੈਣੇ ਬਾਹਲੀਆਂ ਈ ਚਲਾਕ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪੱਟਿਆ ਜਾਊ ਮੇਰਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ!'

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ 'ਈਸ਼ਰ ਰੋਡਾ' ਉਹਦੇ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਿਆਇਆ। ਕੁੜੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ 'ਕੱਲੀਕਾਰੀ ਧੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਕਿੱਲੇ ਜਮੀਨ ਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜਮੇਰ ਤੋਂ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ-ਅਮਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ, ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਕਿੱਲੇ ਈ ਦਿਸਦੇ ਸਨ। ਅਜਮੇਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰ ਰਿਹਾ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਹੋਰ ਤੂੰ ਭਾਊਆਂ ਦੀ ਦਰਸ਼ੋ ਲਿਆਵੇਂਗਾ ਵਿਆਹ ਕੇ? ਭਾਊਆਂ ਨੇ ਨੀ ਵਿਆਹੁਣੀ ਆਵਦੀ ਕੁੜੀ ਆਪਣੇ ਘਰ। ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਈ ਭੁਲੇਖਿਆਂ 'ਚ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰੇਂ! ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਂਈਂ ਡੰਗਰ-ਪਸੂ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਓਧਰ ਦੇ ਲੋਕ। ਬਹੁਤ ਚਲਾਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਹ।"

ਪਰ 'ਪਾਗਲ' ਕਹਾਉਂਦੇ ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੀ ਹਰ ਕਾਪੀ-ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਾਗਲਪਨ ਕਾਪੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਉਤਰਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਕ ਛੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਕੰਧਾਂ ਗਾਰੇ ਨਾਲ ਚਿਣੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ ਕੱਚੇ ਗੁੰਮਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਲਿਪ-ਪੋਚ ਕੇ, ਉਸ ਉਤੇ ਪਾਂਡੂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੋਚਾ ਮਾਰ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੇ ਕੰਧਾਂ ਵਰਗੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਉਸ ਕੰਧ ਉਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ: ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਿ ਜੀਵਾਂ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਤੇਰਾ। ਅਜਮੇਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇੱਲ ਦਾ ਨਾਂ ਕੋਕੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਨਕਲੀ ਤੁਕ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਸੀ? ਤਦ ਤਕ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓਂ ਉਹਦਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਹਾਕਮ ਦਾ ਬਾਪ ਉਸ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਗੋਤੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਜਮੇਰ ਉਹਨੂੰ ਮਾਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣੂੰ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੱਲ ਵੀ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਕੱਚੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜਮੇਰ, ਤੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ ਗਲਤ ਤਾਂ ਨੀ ਲਿਖ ਰੱਖੀ? 'ਦਰਸ਼ਨ' ਦੇ ਨਾਲ 'ਗੁਰ' ਨੀ ਸੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਭਲਾ? ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਈ ਭੁਲੇਖਾ ਐ?" ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ, "ਨਹੀਂ ਮਾਮਾ ਜੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਐਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈ ਪੜ੍ਹੀ ਐ!"

ਸ਼ੁਕਰ ਐ ਮਾਮਾ 'ਕੱਟੜ' ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਸ਼ਕ ਬਣੇ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਦਰਸ਼ੋ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨ! ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ। ਪਾਗਲ ਬਣੇ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਅਜੇ ਅਸਲੀ ਪਾਗਲਪਨ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਓਂ ਤੋਂ ਹਾਕਮ ਤੇ ਭੀਖੀ ਦਾ ਗੁਰਚਰਨ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨੇ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਨੇੜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਭੀਖੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਕ ਬਾਣੀਏ ਦਾ ਚੁਬਾਰਾ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ, ਬਈ 'ਕੱਠੇ ਰਹਿ ਕੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤਿਆਰੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਗੁਰਚਰਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਗੁਰਚਰਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕੱਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ। ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਓਦੂੰ ਘੱਟ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਓਦੂੰ ਵੀ ਘੱਟ। ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਮਿੱਤਰ ਹਾਕਮ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤਕ ਕਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਤਦ ਕਰਦਾ, ਜੇ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ 'ਉਂਜ' ਈ ਬੈਠਕ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਨਾਲ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਲਿਖ ਰੱਖਿਆ ਸੀ!

ਇੱਕ ਰਾਤ ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਬਈ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਐਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਆਂ। ਗਾਲ੍ਹ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਬਈ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਨਾ ਦੱਸੂ, ਉਹ ਹਰਾਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੋਊ। ਝੂਠੀ ਚਾਹੇ ਸੱਚੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਹਾਕਮ ਨੇ। ਫਸ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰਾ ਅਜਮੇਰ 'ਪਾਗਲ।' ਹਰਾਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਅਖਵਾਉਣਾ ਕਿਹੜਾ ਸੌਖਾ ਸੀ? ਪਰ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ 'ਝੂਠੀ ਤੇ ਕਲਪਿਤ' ਕਹਾਣੀ ਜੋੜ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ-ਉਹ ਕਿੱਸੇ ਜੋੜ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਕਿ ਹਾਕਮ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ! ਕਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ।

ਫੱਕਰਾਂ ਦੀ ਹੂਕ

ਸਿੰਮਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੂਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰਮਯੋਗੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਜੀਵ ਲਈ ਜਿਊਣ-ਜੋਗਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹੂਕ ਮਨ ਦੀ ਵੇਦਨਾ, ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਭਰ ਵਹਿੰਦਾ ਦਰਿਆ। ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਉਗਿਆ ਤਰਲਾ। ਤਰਸ ਦਾ ਸਿੰਮਦਾ ਸੈਲਾਬ।

ਹੂਕ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ, ਦੀਦਿਆਂ 'ਚ ਹੰਗਾਲਣਾ ਇਕ ਸਾਗਰ-ਖਾਰਾ ਅਤੇ ਖਾਰੇਪਣ 'ਚ ਖੁਰ ਜਾਣਾ ਅੰਬਰ ਦਾ ਤਾਰਾ।

ਹੂਕ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕਾ ਵਿਚ ਅਬਲਾ ਦੀ ਲੇਰ, ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਉਤਰੀ ਧੁੱਖਦੀ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਸਰਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੇਰ।

ਹੂਕ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਨਿਤਾਣੇਪਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਸਾਹ ਧਰੀਕਦੀ ਜਿਊਣ-ਆਸ ਅਤੇ ਜਿੰਦ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕਟੋਰੇ ਵਿਚ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਪੈਣ ਦਾ ਧਰਵਾਸ।

ਹੂਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹੀਂ ਜ਼ਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਰੇ ਤੇ ਅੱਲੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਕੋਸੀ ਕੋਸੀ ਟਕੋਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਰਹਮ ਦਾ ਫੇਹਾ ਧਰਨਾ।

ਹੂਕ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਸੰਗ ਸੰਵਾਦ, ਲੋਕ-ਸੁਰ ਲਈ ਆਗਾਜ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਬਗੈਰ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਜਿਊਣ-ਅੰਦਾਜ਼।

ਹੂਕ ਪਰਿੰਦੇ ਦੇ ਨੋਚੇ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ, ਪਿਆਸੇ ਜੀਵ ਦੇ ਬੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਬੂੰਦ ਕਟੋਰਾ ਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਿਰਖ ਦੀ ਠੰਡੀ ਆਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਲਾਉਣਾ।

ਹੂਕ ਕੁਝ ਕੁ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਉਡਾਣ, ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲੋੜਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਚਾਣ।

ਹੂਕ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਰਖ ਮੁਹਾਂਦਰਾ, ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦਾ ਸੰਜੀਵ ਵਰਕਾ ਅਤੇ ਹਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰਫ, ਜੋ ਸਦਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ।

ਹੂਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਰਮਯੋਗੀ ਹੁੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਧਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਜੀਵ ਲਈ ਜਿਊਣ-ਜੋਗਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੰਦੇ।

ਸਾਡੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੂਕਾਂ ਹੀ ਹੂਕਾਂ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਹੀ ਕੂਕਾਂ ਪਰ ਵਿਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਤਰਲੇ, ਫਰਿਆਦਾਂ ਅਤੇ ਲਿੱਲਕੜੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਵਿਰਲੇ ਭਰਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਿਜ ਸ਼ੁਗਲ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚੋਂ ਭਾਲਦੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਾਹਾ।

ਜਦ ਬਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਉਤਰਦੀ ਏ, ਜਦ ਸਿੱਦਕ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ 'ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ' ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਏ, ਜਦ ਲਾਚਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਏ, ਜਦ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ 'ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ', 'ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਵਾਰੀਖ ਸਿਰਜਦਾ ਏ, ਜਦ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਿਸਕੀਆਂ ਬੀਜਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦ ਬਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਉਤਰਦੀ ਏ, ਜਦ ਸਿੱਦਕ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ 'ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ' ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਏ, ਜਦ ਲਾਚਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਏ, ਜਦ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ 'ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ', 'ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਵਾਰੀਖ ਸਿਰਜਦਾ ਏ, ਜਦ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਿਸਕੀਆਂ ਬੀਜਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦ ਇਹ ਹੂਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੋਚ 'ਚ ਛੌਕ ਕਰਦੀ ਏ ਤਾਂ ਅਲੋਕਾਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਨਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜੋ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਵੀਨ ਨੁਹਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਧੰਨਭਾਗ ਸਮਝਦੀ ਏ।

ਜਦ ਬਿਰਖ ਵਿਹੂਣੀ ਧਰਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਲਹਿਰੀ ਏ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹਣ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਧਰਾਤਲ 'ਚੋਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਜਨਮਦੀ ਏ, ਦੂਰ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਪਰਿੰਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸੁਗਮ-ਸੰਗੀਤ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਉਪਮਾ ਗਾਉਂਦਾ ਏ। ਜਦ ਕੋਈ ਪਲੀਤ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਸੁਣਦਾ ਏ ਤਾਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ 'ਚੋਂ ਇਕ ਲੋਰ ਉਭਰਦੀ ਏ ਜੋ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਸਮਝ, ਪਲੀਤਪੁਣੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਜਦ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ, ਵਾਲ ਖਿਲਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਮੀਢੀਆਂ ਗੁੰਦਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਏ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਸ਼ਖਸ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਏ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਏ।

ਜਦ ਸ਼ਬਦ ਸਿਸਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰਫਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਬੁੱਲੇਸ਼ਾਹ,

ਵਾਰਸ ਜਾਂ ਹਾਸ਼ਮ ਦਾ ਲਕਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਏ। ਜਦ ਕੋਈ ਜਾਗਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਕੈਂਸਰ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਨੀਂ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ 'ਰੋਕੋ ਕੈਂਸਰ' ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਦਾ ਏ।

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹੂਕ ਹੀ ਏ ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵੇਂ ਅੱਖਰ ਜੋਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਅ ਭਰੀ। ਨਿਜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਮੁਫਾਦ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਆਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਥਿਕ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁੱਚਮ ਪਰ ਬਹੁਤ ਵਿਰਲਿਆਂ ਦੇ ਭਾਗੀਂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਅਜਿਹਾ ਕਰਮ-ਧਰਮ।

ਇਹ ਹੂਕ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜੋ ਕਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦੀ, ਕਦੇ ਹਰਫਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਲੇਰ ਮਾਰਦੀ ਏ ਪਰ ਕਦੇ ਚੁੱਪ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦੀ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ! ਜਦ ਕੋਈ ਲੇਰ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਜੰਮ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੂਕ-ਸੰਵਾਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਇਨਕਲਾਬ, ਰਾਜ ਪਲਟੇ, ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਚਮ, ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰਾਖ ਹੋਣਾ, ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ, ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰ ਬਣਨਾ ਆਦਿ ਦਰਅਸਲ ਮਰਨਹਾਰੀ ਹੂਕ 'ਚੋਂ ਉਗੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ।

ਵਾਸਤਾ ਈ! ਹੂਕ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰੋ। ਬੜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਏ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਸ ਦਾ ਗੁੰਗੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਕੋਹਣਾ। ਮੂਕ ਹੂਕ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚੋਂ ਉਗੇ ਬੋਲ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹੰਗਾਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਬਾਲ ਗਲੀਜ਼ਤਾ ਨੂੰ ਗਾਲ ਦਿੰਦਾ ਏ।

ਤਰਲਾ ਈ! ਚੌਗਿਰਦੇ 'ਚ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹੂਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰੋ।

ਕਿੱਸਾ ਅਜਮੇਰ ਔਲਖ ਦੀ 'ਆਸ਼ਕੀ' ਦਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੁਰਝਾਏ-ਜੇ ਮੁਹੱਬਤਨਾਮੇ ਤੇ ਕਿਥੇ ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਖਿੜਿਆ-ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਸੰਗ?

ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਹੀ ਭਾਨੋ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ 'ਮਿਲਦੇ' ਹਾਂ।"

ਮਿਲਦੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਗੱਪ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਭਾਨੋ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਘੰਟਾ-ਘੰਟਾ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਭੀਖੀ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ-ਮਿਲਣ ਕੁਛ ਘਟ ਗਿਐ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਦਿਨੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਨਾਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਉਨਾਂ।"

ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਪ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ, "ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ 'ਚ ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਐ। ਮਾਸੀ ਭਾਨੋ ਕਹਿੰਦੀ ਐ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ।" ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੱਪ ਮਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਨਾਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ, "ਅੱਜ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਨੋ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

"ਫੇਰ ਅੱਜ ਜਾਏਂਗਾ ਆਵਦੇ ਪਿੰਡ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ?" ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਆਸ਼ਕੀ ਦੇ ਜਾਦੂ-ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਹਾਂ' ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਪੱਕੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਵਾਂਗ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ। ਉਹਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਹਾਕਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਐਵੇਂ ਗੱਪ ਮਾਰਦੈਂ। ਕੋਈ ਮੁਹੱਬਤ-ਮਹੁੱਬਤ ਨੀ ਇਹਦੀ ਦਰਸ਼ੋ-ਪਰਸ਼ੋ ਨਾਲ। ਐਵੇਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਂਦੈ। ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਦਾ? ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕੋਅ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਦਾ?"

ਇਹ ਗੱਲ ਸੀ ਵੀ ਸੱਚ, ਬਈ ਜੇ ਕੋਈ 'ਐਸੀ-ਵੈਸੀ' ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਅਜਮੇਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਲੱਡੂ ਭੋਰਨ ਵਾਲਾ 'ਆਸ਼ਕ' ਸੀ।

"ਹੈਂ! ਉਇ?" ਗੁਰਚਰਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਰਾਈ-ਰਾਈ ਸੱਚ ਹੋਵੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਜਮਾਂ ਪੱਕੀ ਐ। ਪੱਕੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਗਰੀਸ ਦੁਆ ਕੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਉਂਦਾ? ਮੈਂ ਜਾਣੈਂ ਅੱਜ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਮਿਲਣ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ! ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਇਧਰ ਤੋਂ ਇਧਰ ਹੋ-ਜੇ!"

"ਫੇਰ ਤੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੱਸਿਆ?" ਹਾਕਮ ਨੇ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ।

ਕਿੱਸਾ ਹੋਰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਮੇਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣ ਲਈ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਰੋਕਿਆ। ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁੱਟਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਬੂਹਕਣ ਲੱਗਾ, "ਹਾਏ ਦਰਸ਼ਨ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਨੀ ਦਿੰਦੇ! ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਨੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਦੀਂ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾ ਨੀ ਸਕਿਆ ਦਰਸ਼ਨ! ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਦੀਂ!"

ਅਖੀਰ ਹਾਕਮ ਵੀ ਪਿਘਲ ਗਿਆ, "ਜਾਹ ਮਰ, ਜਿਥੇ ਮਰਨੈਂ! ਵੱਡਾ ਆਸ਼ਕ! ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਜਦ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਪਿਉਆਂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਡੰਡਾ ਡੁੱਕਿਆ!"

ਅਜਮੇਰ ਅੱਖਾਂ ਜੀਆਂ ਪੂੰਝਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੈਰ ਪੁੱਟਦਿਆਂ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ। "ਕੋਈ ਖੇਸੀ-ਖੂਸੀ ਤਾਂ ਫੂਕ ਲੈ ਉਤੇ। ਸਿਆਲ ਦੀ ਰਾਤ ਐ। ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਧੀਦੋ ਰਾਂਝੇ ਦੀਆਂ ਭੰਗ ਸਿਆਲ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਝਨਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਦੀਆਂ ਕੋਕੜਾਂ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆ ਹੋਣ!" ਹਾਕਮ ਨੇ ਖੇਸੀ ਅਜਮੇਰ 'ਤੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਹਦਾ ਸਾਈਕਲ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਨੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ, "ਵੇਖਿਆ ਆਸ਼ਕੀ ਦਿਆ! ਕਿਤੇ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਈਕਲ ਨਾ ਖੁਹਾ ਆਈਂ!"

ਲਓ ਜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਜਮੇਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਬੱਕੀ 'ਤੇ। ਜਾਂ ਇਉਂ ਸਮਝ ਲਓ ਰਾਂਝੇ ਵਾਂਗ ਖੇਸੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ ਝੰਗ-ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ! ਉਤੋਂ ਸਿਆਲ ਦੀ ਸਾਂ-ਸਾਂ ਕਰਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ। ਝੂੰਮ-ਝੂੰਮ ਡਰਾਉਂਦੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਦਿਓਆਂ ਵਰਗੇ ਰੁੱਖ। ਡਰ ਨਾਲ ਧੜਕਦਾ ਕਾਲਜਾ। ਰਾਹ 'ਚ ਚੋਰਾਂ-ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਡਰ। ਆਸ਼ਕ ਬਣਿਆ ਅਜਮੇਰ ਐਸੀ ਕਹਾਣੀ ਜੋੜ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਉਹਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ! ਉਹਦਾ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਦਾ ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਂਝਾ ਪੈਦਲ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਹੱਥ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ 'ਤੇ ਸਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਹੱਥ ਫੜ ਜੁੱਤੀ, ਮੋਢੇ ਮਾਰ ਬੁੱਕਲ,
ਰਾਂਝਾ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਜਿਹਾ।

ਅਜਮੇਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ:

ਚੁੱਕ ਸਾਈਕਲ ਖੇਸੀ ਦੀ ਮਾਰ ਬੁੱਕਲ,
ਔਲਖ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਰਾਂਝੇ ਯਾਰ ਜਿਹਾ!

ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਸੀ। ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਭਾਵੇਂ ਆਸ਼ਕਾਂ-ਮਾਸ਼ੂਕਾਂ ਤੇ ਚੋਰਾਂ-ਡਾਕੂਆਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਦੁਨਾਲੇ ਦੀ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਨੀ ਥਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਡਰ ਵਧੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਉਥੋਂ ਈ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ-ਜੇ ਤੇ ਭੀਖੀ ਨਹਿਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਖੇ 'ਕਰ ਆਇਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ।' ਦੂਜੀ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ, ਲੱਖ ਲਾਅਣਤ ਤੇਰੀ ਇਸ ਸੋਚ ਉਤੇ! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਤੈਨੂੰ। ਕੀ ਪਤਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕ ਗਈ ਹੋਵੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਉਹ ਸੱਚੀਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ? ਲਓ ਜੀ 'ਦਰਸ਼ਨ-ਦਰਸ਼ਨ' ਕਰਦੇ ਨੇ ਦੁਨਾਲਾ ਲੰਘ ਲਿਆ। ਡਰ ਲੱਥ ਗਿਆ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨਜ਼ਰ ਘੁੰਮਾਈ ਤਾਂ ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸੋਹਣੀ-ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ-ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਕਲੋਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਚੱਲ ਅਸੀਂ ਵੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ। ਵੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਲਾਜ ਨਾ ਲੱਗ-ਜੇ! ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਚੰਨ-ਮੁਖੜਾ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਦਿਸਣ ਲੱਗਾ।

ਉਹ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇੱਕ-ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਹੌਲੀ ਦੇਣੇ ਭੌਂਕੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਸਿਆਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਬੀਬਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਬੀਬਾ ਮੁੰਡਾ ਆਸ਼ਕੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹੈ! ਅਜਮੇਰ ਭਾਨੋ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਸਾਈਕਲ ਭਾਨੋ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮੂੰਹ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ, ਨਾ ਸੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬੰਦਨਾ ਵਿਚ ਜੋੜ ਕੇ ਅੱਧ-ਮੀਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ, ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਉਦਾਂ ਹੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜ੍ਹਾ ਉਧਰ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣਾ ਸੁੰਦਰ ਚਿਹਰਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇਗੀ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਆਖੇਗੀ, "ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਈ ਪਾਗਲ ਐਂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਮੇਰ!"

ਖਾਸਾ ਚਿਰ ਅਜਮੇਰ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੁੰਦਰ ਚਿਹਰਾ ਨਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਕੱਢਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਮੇਰ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਔਲਖ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਵਰੇਸ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਇਸ਼ਕ!

ਮਿਲਣ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਡਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ 'ਮਿਲਣ' ਮਗਰੋਂ ਉਹਦਾ ਡਰ ਭਉ ਕਫੂਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਮਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਵੀ ਲਿਸ਼ਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ, ਰੁੱਖ-ਬੂਟੇ, ਕਰੀਰ ਤੇ ਮਲ੍ਹਿਆਂ-ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਕਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ!

ਦਸਵੀਂ ਕਰ ਕੇ ਅਜਮੇਰ ਤੇ ਹਾਕਮ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਗਏ ਤਾਂ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਦਾ ਕੋਰਸ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਰਟਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਕੇ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਆਏ। ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਘਰ ਮੁੜੇ ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਮੇਰ ਸਿਆਂ ਪੁੱਤਾ, ਭਾਊ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ।"

ਮਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ 'ਭਾਊਆਂ ਦੇ ਜਾਣ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੱਲੇ ਭਾਊ ਈ ਤਾਂ ਨੀ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਵੀ ਤਾਂ ਗਏ ਨੇ।"

ਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਨੀਂ ਐਂ। ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਹਲਾ ਈ ਮੋਹ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਐ ਚੰਦਰੀ ਦਾ! ਬਾਹਲੀ ਸਿਆਣੀ ਕੁੜੀ ਸੀ, ਜੇ ਕਿਤੇ...।"

ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੇ ਅਜਮੇਰ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਠਿਆ ਤੇ ਜਿਧਰ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਪੇਨ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ 'ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ' ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਦੇਸ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰਮਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

11

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ
ਫੋਨ: 34602835897

ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਚੌਕੀ ਤੋਂ ਦੋ ਫੌਜੀ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡਿਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਰੁਕੇ, ਜਿਥੇ 3 ਮੋਰੱਕੀ ਬੰਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਗਿੱਟ-ਮਿੱਟ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸਲਾਹਾਂ-ਸਮਝੌਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ, ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਉਧਰ ਹੀ ਪਰਤ ਗਏ ਜਿਧਰੋਂ ਅਸੀਂ ਆਏ ਸਾਂ। ਸਾਡੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ!

ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਉਮਰ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਬੋਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਪੇਨ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ 25 ਜਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਅਲਜ਼ੀਰੀਆ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਉਮਰ ਖਾਨ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ, "ਤੁਮ ਲੋਗ ਇਨ ਕੇ ਸਾਥ ਜਾਓ, ਯੇ ਤੁਮਹੇਂ ਕਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਂਗੇ, ਉਧਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿਨਾ, ਫਿਰ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਆਗੇ ਭੇਜ ਦੇਂਗੇ।"

ਅਸੀਂ ਬੇਅਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੌਂਕਰਾਂ (ਮੁਖੀ ਮੁਹੰਮਦ) ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਦੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਉਜਾੜ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ, ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਝਾ ਕੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ 'ਅਮੀਰ ਮੁੰਡਿਆਂ' ਨੇ ਬੋਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਰੈਡ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਧੇ ਤੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟੁਕੜੇ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੇ। ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਖਿਸਕਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਦੋ ਕੰਬਲਾਂ 'ਚ ਸਾਰੇ ਗੁੱਛ-ਮੁੱਛ ਹੋ ਬਹਿ ਗਏ।

ਘੰਟੇ ਕੁ ਪਿਛੋਂ ਰਸ਼ੀਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਰ੍ਹਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। 13 ਗਰੀਬ ਗਊਆਂ ਸਿਰ ਸੁੱਟੀ ਤੇਜ਼ ਕਦਮੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੇਤੋ-ਖੇਤ ਚਲਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਦਲ ਮਾਰਚ ਪਿਛੋਂ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਗੱਡੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਦਰ ਜਾ ਘੁਸੇ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਵੱਡੇ ਘਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਕਮਰਾ ਸਾਡੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਬਣ ਗਿਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕੰਬਲ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ।

ਸਵੇਰੇ ਰਸ਼ੀਦ ਚਾਹ (ਕਾਹਵਾ) ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਲੱਗੇ ਬਰੈਡ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਪੇਟ ਅਤੇ ਮਨ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਦੁਪਹਿਰੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਲ, ਗੰਢੇ, ਆਲੂ, ਮਿਰਚ-ਮਸਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਏ। ਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਉਮਰ ਖਾਨ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਵਾਇਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਡੌਂਕਰ ਇਥੋਂ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਕਦੋਂ? ਕਿਵੇਂ? ਕਿਥੇ? ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਰਸ਼ੀਦ ਦੇ ਘਰ ਜਿੰਨਾ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਕਿਆਮ ਕੀਤਾ, ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸਭ ਠੀਕ ਸੀ। ਸਟੋਵ 'ਤੇ ਚੌਲ ਬਣਦੇ ਤੇ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਜਣੇ 3 ਮੰਡਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ। ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਕਾਫੀ ਹੁੰਮਸ ਭਰਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਖਿੜਕੀ ਸੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਦੇਸੀ ਟੌਇਲਟ ਸੀ। ਰਸ਼ੀਦ ਦੇ ਕੁਟੰਬ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਦੋ ਭਰਾ ਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਸਨ। ਰਸ਼ੀਦ ਦੀ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਸਾਡੀ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਰਾ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨਿਭਾਉਂਦੇ। ਰਸ਼ੀਦ ਦੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੋ-ਚਹੁੰ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਇੰਡੀਆ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਵੀ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਹੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਕੀ 25 ਮੁੰਡੇ ਅਲਜ਼ੀਰੀਆ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬਚ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੇਨ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਤਲਾ ਤੇ ਖਾਣ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭੁੱਖੜ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਗਲ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਵੱਲ ਲਾਲਚੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਗੱਡੀ ਰੱਖਦਾ। ਛਿੰਦਾ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ 19-21 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਕਦੀ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰਦਾ, ਉਪਰੋਂ ਖਾਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਗਦਾ। ਕੰਧ ਨਾਲ ਢੋਹ ਲਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਫੜੀ ਸੋਚੀਂ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮੱਥਾ ਪਿੱਟਣ ਤੇ ਸਿਰ ਪਿੱਛੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹਰਕਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਵੀ ਅਸਹਿਜ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਛਿਆਸੀ ਤਕਰੀਬਨ ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹਸਾਉਣੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਲੈ ਆਉਂਦਾ।

ਰਸ਼ੀਦ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਿਗਰਟਾਂ ਛਿਆਸੀ, ਸਤਾਸੀ, ਨੀਲਾ ਤੇ ਬੰਟੀ-2 ਫੂਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਰਣਜੀਤ, ਮਾਣਕ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਛਿੰਦਾ ਅਮੂਮਨ ਬਾਰਾਂ ਟਹਿਣੀ ਖੇਡਦੇ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਪਈ ਕਾਪੀ ਦੇ ਵਰਕੇ ਪਾੜ ਕੇ ਤਾਸ਼ ਬਣਾ ਲਈ ਤੇ ਭਾਬੀ ਦਿਓਰ, ਸੀਪ ਵਗੈਰਾ ਖੇਡਣ ਲਈ ਬੰਦੇ ਰਲਾ ਲਏ। ਤਾਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਟੀਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਜ਼ਰੀਏ ਵੀ ਘੜ ਲਈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਸ਼ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਗੇਮ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਬਲਾਈਂਡ ਚਾਲਾਂ ਖੇਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੰਦ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਏ। ਸ਼ਾਇਦ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੰਜ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਚੋਰ-ਸਿਪਾਹੀ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਰਦੇ। ਟੈਪੂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਟੋਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ। ਚਮਕੀਲਾ, ਬਹੁਤਾ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਾਂ ਬੀਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਜਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਰੇ ਜੋ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

ਮੋਹਕਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਰੱਖਦਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਬੋਲਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਉਚੀ ਬੋਲਦਾ। ਅਸੀਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਵੀ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੜਾ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜੋ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਖਾ ਲੈਣਾ; ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਨਾ ਸਹੀ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ 2000 ਡਾਲਰ ਸਨ। ਉਹ ਮੈਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਤੇ ਪੈਂਟ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਟਿਕਾਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਦੌਰ ਦੀ ਇਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਝਲਕ।

ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਬੋਲਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ। ਸੱਤ ਦਿਨ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚਰਦੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਘਰ 'ਚ 13 ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਹਨ। ਅੱਠਵੀਂ ਰਾਤ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਮਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾਰ 'ਚ ਲਿਜਾ ਤੁੰਨਿਆ। ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਗੀ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਕ ਜਣਾ ਅੱਗੇ ਦੋ ਡੌਂਕਰਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨੌਂ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਉਖਾੜ ਕੇ ਬਣਾਈ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੋਲ-ਕਬੋਲ, ਹਾਏ-ਹਾਏ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ, ਮੇਰੀ ਲੱਤ, ਮੇਰਾ ਪੈਰ, ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਰੋਂਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ। ਡੌਂਕਰ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਕੇ, ਭਿਅੰਕਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਰਬੀ ਉਗਲਦੇ ਹੱਥੋ-ਪਾਈ ਕਰਦੇ। ਡਿੱਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪਈ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੀ ਚੱਲੀ ਕਾਰ ਤੜਕੇ 5 ਕੁ ਵਜੇ ਉਜਾੜ ਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਅੱਪੜੀ। ਦੂਰ ਤਕ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਰ ਤਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛੋਟੀ ਕੱਚੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਵਲਗਣ ਵਿਚ ਢਹਿੰਦੇ-ਡਿੱਗਦੇ ਕੱਚੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਖਸਤਾ-ਹਾਲ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਖਾਣੇ-ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਮਿਲਿਆ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਸਭ ਲਿਟ ਗਏ। ਪੱਕਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਦਿਨ ਇਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਰੇ ਬਣੇ ਕੱਚੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਗੱਡੀਆਂ, ਇੱਕ ਦੋ-ਵਾਰ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਆਜੜੀਆਂ ਦੇ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਜੜ ਲੰਘੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਬਰੈਡ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਡੱਬੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੈਨੀ ਮਿਲ ਗਏ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੀ ਅਰਬੀ, ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਦੇ ਵੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਸਫਾਈ ਦਿੰਦਾ, "ਇਥੇ ਦੀ ਅਰਬੀ ਦਾ ਤੇ ਡੁਬਈ ਦੀ ਅਰਬੀ ਦਾ ਬੜਾ ਫਰਕ ਏ।" ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਲਫਜ਼ ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ, ਫਿਰ ਬੜੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਬੀ ਬੋਚਦਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਲਝੀ ਜਿਹੀ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੰਦਾ। ਮੋਰੱਕੀ ਕੁਝ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, ਬੰਟੀ ਕੁਝ ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝਾਉਂਦਾ। ਅਖੀਰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਬਸ ਮੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਮਰ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਏਗਾ। 'ਨੋ ਮਨੀ' ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ 'ਰਬਾਤ-ਰਬਾਤ' ਦੋਹਰਾਉਂਦੇ ਸਾਡੇ ਇੰਡੀਅਨ ਹਬੀਬਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ (ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ ਰਬਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ)। ਕੁਝ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਏ? ਕਿਸ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਏ? ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਏ? ਚਾਰ ਦਿਨ ਸਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਡੌਂਕਰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਸੀ, ਉਮਰ ਖਾਨ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਣਾ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਫਸਾ ਛੱਡਿਆ ਸੀ!

ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਤਿੰਨ ਆਜੜੀ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਜੜ ਨਾਲ ਮਕਾਨ ਦੀ ਵਲਗਣ 'ਚ ਆ ਵੜੇ। ਅਸੀਂ ਬੌਂਦਲੇ-ਘਬਰਾਏ ਲੁਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲੋਏ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅਰਬੀ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਇਸਪਾਨੀਆ ਗੋ, ਮਲੀਲੀਆ। ਤੇ ਹੋਰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਉਲਝੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾਦੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਲੀਲੀਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸਪਾਨੀਆ (ਸਪੇਨ) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਹੀ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਮੋਰੱਕੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲਾ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਦਿਖਾਇਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ 'ਮਲੀਲੀਆ-ਇਸਪਾਨੀਆ' ਵਿਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਭੁੱਖ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਸ, ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਘਾਹ ਚਰਦੀਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੱਲ ਝਪਟੇ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਸੀਂ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕੇ ਫੜੀਆਂ ਤੇ ਚੋਈਆਂ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਬੱਕਰੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੋਈਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਘੁੱਟਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸਭ ਨੇ ਦੁੱਧ ਪੀ ਲਿਆ। ਇਹ ਲੋਕ ਬਾਹਰ ਬਣਾਏ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ (ਜਿਸ ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਢੱਕਣ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ) ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੈਨੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੋਤੇ 'ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਬਣੇ।

ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਵਾਂਗ ਡੌਂਕਰ ਪੁਰਾਣੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਖਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਵਰਗਾ ਫੋਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਉਮਰ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਏਗਾ। ਉਮਰ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਦਰਦ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ 12-1 ਵਜੇ ਅਹਿਮਦ ਆਏਗਾ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ।

12 ਕੁ ਵਜੇ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆਇਆ, "ਬਤਾਓ ਤੁਮ ਕਿਸ ਜਗਹ ਹੋ, ਕੌਨ ਸਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਸ ਮੇਂ ਕੋਈ ਸੜਕ ਹੈ?" ਸਾਨੂੰ ਭਲਾ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਖੇਹ ਤੇ ਸੁਆਹ। ਮੈਂ ਤੇ ਛਿਆਸੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੂਰ ਚਮਕਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦੇ, ਟਾਂਵੇਂ-ਟਾਂਵੇਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਭੌਂਕਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ, ਇੱਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕੋਈ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੜਕ ਪਾਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹੇੜ ਸਕਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਵਾਹਨ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੋਨ ਖੜਕ ਪੈਂਦਾ, "ਪਤਾ ਚਲਾ ਕਹਾਂ ਪਰ ਹੋ?" ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਥਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਤਲੀਆਂ ਵੀ ਛਿੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਥੋੜ੍ਹਾ ਤੇਜ਼ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸਾਹੋ-ਸਾਹੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਦੌੜਨਾ ਮੁਹਾਲ ਸੀ। ਭੁੱਖ-ਪਿਆਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਸਨ। ਗੁਜ਼ਰੇ ਬੇਰਹਿਮ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੱਟੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਗਰਮੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਘੁਣ ਬਣ ਕੇ ਚੂਸ ਲਿਆ ਸੀ।

ਡਿੱਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਉਚੀ ਮੀਨਾਰ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਨ ਦਾ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਬੇਵਕਤੀ, ਬੇਤਕੱਲੁਫ ਦਸਤਕਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਚਿੜਚਿੜੀ, ਗੁਸੈਲ ਅਰਬੀ ਦਹਾੜੀ। ਮੈਂ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੇਟ ਉਪਰੋਂ ਫੋਨ ਦਿਖਾਇਆ। ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਉਚੀ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ, ਭੜਕਦਾ ਗਿਆ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ, ਉਪਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ, ਉਸ ਦਾ ਕਰੋਧ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਲ ਦੋ ਜੁਦਾ ਬੋਲੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਖਹਿਬੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬੇਗਾਨੇ ਲਫਜ਼ ਭਿੜਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਛਿਆਸੀ ਨੇ ਫੋਨ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਫੜਿਆ ਤੇ ਕੰਧ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮੋਘੇ ਰਾਹੀਂ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਫੜਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸੇ, ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੌਰਨ ਹੀ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਗਿਆ। ਘਬਰਾਏ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਓ ਭਰਾਵਾ! ਉਹ ਤਾਂ ਹੱਥ 'ਚ ਤਲਵਾਰ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਏ, ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਕਿਤੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੂੰ ਪਿਸਤੌਲ ਸਮਝ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਈ ਨਹੀਂ ਗੁੱਟ ਨਾਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।"

ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਫੋਨ-ਫੋਨ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ, ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਗੇਟ ਉਪਰੋਂ ਮੋਬਾਇਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਨ ਨਾਲ ਅਰਬੀ ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਖਾਨ ਨੇ ਪਤਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸਮਝ ਕੇ, ਫਿਰ ਨਵੇਂ ਡੌਂਕਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਨਯਾ ਡੌਂਕਰ ਅਹਿਮਦ ਏਕ ਘੰਟੇ ਮੇਂ ਤੁਮ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗਾ, ਕਹੀਂ ਪਾਸ ਹੀ ਛੁਪ ਜਾਓ।" ਅਸੀਂ ਗੇਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਮਦਦਗਾਰ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ।

ਸੜਕ 'ਤੇ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਾਹਨ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਸੀ। ਘੰਟੇ ਕੁ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਟਵਾਂ, ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਆ ਖਲੋਏ ਤਾਂ ਕਿ ਡੌਂਕਰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਲਵੇ। ਅਖੀਰ ਤੇਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਕਾਰ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਆਣ ਰੁਕੀ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਡਰਾਇਵਰ ਸਾਧਾਰਨ ਕੱਦ ਦਾ ਮੋਟਾ ਮੋਰੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਪਲਸਤਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਅਸੀਂ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਦੋ-ਢਾਈ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਡੌਂਕਰ ਕਾਰ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਚਾਲੇ ਭਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੜਕੋਂ ਉਤਰੇ, ਆਪਣੇ ਕੱਚੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਅਗਾਂਹ ਆਏ ਤਾਂ ਕਾਰ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ 'ਚ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਰਾਹ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਦਿਖੇ। ਅਸੀਂ ਚਕਰਾ ਗਏ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਕਿਸ ਰਸਤਿਓਂ ਆਏ ਸਾਂ। ਡੌਂਕਰ ਦਿਸ਼ਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵਿਫਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਥੱਲੇ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਇੱਕ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਦੌੜ ਪਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਰਸਤਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੁੜਿਆ, ਕਾਰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਾਰ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾ ਘਟੀ। ਮੈਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਇਡ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਨਾਲ ਘਿਸੜ ਗਈ, ਮੈਂ ਲੜਖੜਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਮੋਰੱਕੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਮੋਟੀ-ਗਾੜ੍ਹੀ ਅਰਬੀ ਉਗਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਉਠਿਆ, ਸੱਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਲਕਾ ਦਰਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦਈਪੁਣੇ 'ਤੇ ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਇਸ ਜੱਲਾਦ ਡੌਂਕਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਸੀ, ਕਾਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਮਰ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੌਣ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ! ਇੱਕ ਪਲ ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਉਠਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਚੇ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਗੁਸੈਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬੜੇ ਸਬਰ ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ-ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਦੌੜਦਾ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਡੰਡੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਡੰਡੀਆਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਹਾੜੀ-ਟਿੱਲੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਰਾਹ ਭੱਜਦਾ ਫਿਰ ਅਨਜਾਣ, ਗਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਉਂਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਾਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਨਾ ਮੋਰੱਕੀ ਸੀ, ਨਾ ਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛਿਆਸੀ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਫਿਰ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਘਸਮੈਲੀਆਂ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਦੌੜ ਪਿਆ-ਕਦੇ ਇਧਰ, ਕਦੇ ਉਧਰ। ਗਗਤੀ ਸਾਡੀ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲਾਤ, ਹਨੇਰੇ, ਰਾਹ-ਡੰਡੀਆਂ, ਖੇਤ-ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚ ਉਲਝ ਕੇ ਮੁੜਨ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਗੁਆ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ। ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਛਿਆਸੀ, ਬੰਟੀ, ਸਤਾਸੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦਾ, ਡਿਗਦਾ-ਸੰਭਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਈ ਜਾਂਦਾ, "ਰਾਸਤਾ ਮਿਲ ਗਿਆ?" ਮੈਂ ਝੂਠਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ 'ਨਹੀਂ' ਆਖ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੌੜ ਪੈਂਦਾ।

ਪਹੁ ਫਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਸੱਜਰੀ ਲੋਅ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਕੈਨਵਸ ਦੇ ਰੰਗ ਉਘਾੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਦੌੜ-ਭੱਜ ਕਾਰਨ, ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰ ਖਾਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੋਨ ਆਇਆ, "ਰਾਤ ਕੋ ਅਹਿਮਦ ਤੁਮਹੇਂ ਫਿਰ ਲੇਨੇ ਆਏਗਾ, ਪੁਰਾਨੇ ਡੌਂਕਰੋਂ ਕੋ ਕਾਨੋਂ-ਕਾਨ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਤੁਮ ਯਹਾਂ ਸੇ ਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਹੋ।"

ਅਚਾਨਕ ਦੇਖਿਆ, ਖੂਹ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਪਾੜਛਾ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗੰਧਲਾ ਪਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਵਿਚ ਸੀ ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਂਗਣਾਂ। ਖੂਹ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ, ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਡਿੱਗਿਆ ਕਿ ਡਿੱਗਿਆ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਚਣ ਨਾਲੋਂ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਉਹ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਬੁੱਕ ਭਰ ਕੇ ਪੀਤਾ। ਫਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 'ਹਬੀਬ ਹਬੀਬ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਜਾੜਾਂ 'ਚ ਮੋਰੱਕੀ ਲੋਕ ਇੰਡੀਅਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਜੜਿਆ ਮਕਾਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਭਲਾਮਾਣਸ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਵੱਤਰ ਅਤੇ ਵਾਟਰ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

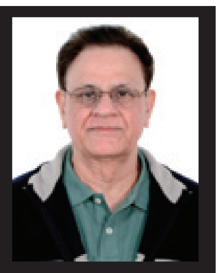

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

'ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕੋਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, 'ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭੋਂ ਦੀ ਵਾਹੁਣ-ਬੀਜਣਯੋਗ ਨਮੀ ਦੀ ਹਾਲਤ।' ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਤ੍ਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਰੇ ਮਨ ਵਤ੍ਰ ਬੀਜਣ ਨਾਉ॥' (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ); 'ਲਬੁ ਵਤ੍ਰ ਦਰੋਗੁ ਬੀਉ ਹਾਲੀ ਰਾਹਕੁ ਹੇਤ॥', 'ਹਲੁ ਹਲੇਮੀ ਹਾਲੀ ਚਿਤੁ ਚੇਤਾ ਵਤ੍ਰ ਵਖਤ ਸੰਜੋਗੁ॥' (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ)

ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੈ ਗਏ ਦੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ-ਪਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਮਿਤੋਜ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ,

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਾਣੀ ਹੋਵੇ
ਗੰਡ 'ਚ ਜੰਮਦੇ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਦੀ ਮਹਿਕ
ਅਤੇ ਤੱਕਿਆ ਹੋਵੇ
ਸੁਹਾਗੀ ਹੋਈ ਵੱਤਰ ਭੋਂ ਦਾ
ਚੰਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਚਮਕਣਾ
ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਰੂਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਕਰੋਗੇ
ਹਾਬੜੀ ਹੋਈ ਵੋਟ ਦੀ ਉਸ ਪਰਚੀ ਦਾ
ਜੋ ਲਾਲਾਂ ਸਿੱਟ ਰਹੀ ਹੈ
ਸਾਡੇ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ 'ਤੇ। (ਪਾਸ਼)

ਤੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ
ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਇੱਕ ਸੰਸਾ ਸੀ।
ਜਿਵੇਂ ਮਾੜੇ ਵੱਤਰ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਦੇ
ਢੰਗੂਰ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਤੌਖਲਾ ਲੱਗਾ ਰਹੇ।
(ਅਮਿਤੋਜ)

ਵੱਤਰੇ ਦਾਣੇ ਦੇ ਫੁੱਟੇ ਅੰਗੂਰ ਨੂੰ ਢੰਗੂਰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅੰਕੁਰ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਅੰਗੂਰ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਹੈ-ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਫਕ ਵੇਲਾ ਜਾਂ ਸਹੀ ਮੌਕਾ। ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, 'ਵੱਤਰ ਆਈ ਕੀ ਵਾਹਣਾ' ਅਰਥਾਤ ਮੁਆਫਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ। 'ਵੱਤਰ ਵਾਹ ਜਾਣਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ-ਚਲਾਕੀਆਂ ਕਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ 'ਵੱਤਰ ਲੱਗੀ ਜਾਣਾ' ਥੁੱਕ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟਾਕਰੇ ਵਜੋਂ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਗਾਰ, ਮੁਆਫਕ, ਢੁਕਦਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Opportune ਇਕ ਲਾਤੀਨੀ ਉਕਤੀ Ob portum veniens ਤੋਂ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, 'ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ (ਹਵਾ)।' ਅਜਿਹੀ ਹਵਾ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹੈ। ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਏਨੀ ਕੁ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਨਮੀ, ਗਿੱਲ ਦੇ ਅਰਥ ਝਲਕ ਰਹੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਕੋਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਨਮੀ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵੱਤਰ ਦਾ ਇਕ ਰੁਪਾਂਤਰ ਵੱਤ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, 'ਵਤ ਲਗੀ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਜੋ ਬੀਜੇ ਸੋ ਖਾਇ॥' (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਦੁਆਬੀ ਵਿਚ 'ਵ' ਧੁਨੀ ਅਕਸਰ 'ਬ' ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵੱਤ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬੱਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਵੱਤੇ ਈ ਆ' ਉਕਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਠੀਕ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ, 'ਵਿਚਾਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਤੇ ਈ ਸੀ।' ਇੱਥੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦ 'ਸਾਵਾਂ' ਦਾ ਉਂਜ ਤਾਂ ਅਰਥ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ 'ਮਸਾਂ ਬਰਾਬਰ' ਬਣਦਾ ਹੈ। ਵੱਤ-ਕੁਵੱਤ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਯੋਗ-ਅਯੋਗ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਢਕਣ ਸਮੇਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਵੱਤ-ਕੁਵੱਤ ਵੀ ਪਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਢਕਣ ਵੇਲੇ ਦੁੱਧ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਗ.ਸ. ਰਿਆਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੁਕਤ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਤਰ ਜਾਂ ਵੱਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਭਾਵ 'ਮੁੜ ਉਚਿਤ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ' ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਹੈ, ਸਿੰਜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਗਿੱਲ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ਵ੍ਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣਾ, ਫਿਰਨਾ, ਮੁੜ ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਇਹ ਧਾਤੂ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਇਸੇ ਹਮਨਾਮ ਸ਼ਬਦ 'ਵੱਤ' ਵਿਚ ਮੁੜਨ, ਘੁੰਮਣ, ਫਿਰਨ ਦੇ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ। ਲਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਕਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, "ਵੱਤ ਕੀ ਕਰੇਂਦਾ ਪਿਐਂ?" ਮਤਲਬ, ਮੁੜ ਕੀ ਕਰਦਾ ਏਂ? "ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰੀਦਾ, ਵੱਤ ਆਰਾਮ ਕਰੀਦਾ।"

ਕਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਏ,

ਤੂੰ ਹੀ ਜੀਂਵਦਾ ਦੀਦਨਾ ਦਏਂ ਸਾਨੂੰ
ਅਸਾਂ ਵੱਤ ਨਾ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਆਵਣਾ ਈ।
(ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ)

ਰਾਤੀਂ ਸਵੇਂ ਦਿਹੇਂ ਫਿਰਦੀ ਤੂੰ ਵੱਤੇ,
ਤੇਰਾ ਖੇਡਣਿ ਨਾਲ ਬਪਾਰ, ਜਿੰਦੂ,
ਕਦੀ ਉਠ ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਮਾਰ, ਜਿੰਦੂ।
(ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਫੇਰਨ, ਮੁੜਨ ਆਦਿ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆ ਰੂਪ ਵਰਤੇ ਹਨ, 'ਮਾਗਰਮਛੁ ਫਹਾਈਐ ਕੁੰਡੀ ਜਾਲੁ ਵਤਾਇ॥' ਹੋਰ ਦੇਖੋ, 'ਮਨਿ ਸਾਂਈ ਮੁਖਿ ਉਚਰਾ ਵਤਾ ਹਭੇ ਲੋਅ॥' (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ); 'ਹਰਿ ਕੇ ਸਖਾ ਸਾਧ ਜਨ ਨੀਕੇ ਤਿਨ ਊਪਰਿ ਹਾਥੁ ਵਤਾਵੈ॥' (ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਆਲ ਦੇ ਤਰਕ ਨੇ (ਬਿਜਾਈ ਲਈ) ਢੁਕਵੀਂ ਗਿੱਲ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਹਮਨਾਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਿਆਲ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਲਫ ਲਿਲੀ ਟਰਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ 'ਹਿੰਦ-ਆਰੀਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਕੋਸ਼' ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮਤਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਮੁਤਬਾਦਲ ਵਿਉਤਪਤੀਆਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਟਰਨਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਨਿਰੁਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਸਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਟਰਨਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਿਆਮ ਦੇਵ ਪਰਾਸ਼ਰ ਨੇ ਵੀ ਇਧਰ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟਰਨਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਤਰ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਵਪਤਰ' ਤੋਂ ਵਿਉਤਪਤ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਬੀਜਣਾ, ਬੀਜੀ ਧਰਤੀ। ਸਿੰਧੀ ਵਤਰਣੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਪਾਣੀ ਛਿੜਕ ਕੇ ਗਿੱਲਾ ਜਾਂ ਨਮ ਕਰਨਾ। ਲਹਿੰਦਾ ਵਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਵਤਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਗਿੱਲ। ਪੱਛਮੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਬਟਲ' ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਅਰਥ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਧੂੜ-ਬਟਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ-ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਗਿਲ ਦੀ ਕਮੀ ਅਰਥਾਤ ਧੂੜ ਵਿਚ ਬੀਜਣਾ।

ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਤਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਪ' ਧੁਨੀ ਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ 'ਰ' ਧੁਨੀ ਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਵੱਤ। ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਗਿੱਲ, ਨਮੀ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਵਪਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ 'ਵਪ' ਧਾਤੂ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਖਿਲਾਰਨਾ, ਛਿੜਕਣਾ (ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਜ)। ਇਸੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਬੀਜਣ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਜ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਹੀ ਬੀਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਛਿੜਕਣਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ 'ਵਪ' ਤਰਲ ਲਈ ਵੀ ਅਤੇ ਦਾਣੇਦਾਰ ਵਸਤੂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਸੁੱਟਣਾ (ਪਾਸਾ ਆਦਿ), (ਸੰਤਾਨ) ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਬੀਜ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਜਾਂ ਛਿੜਕ ਕੇ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਾਪ, ਅੱਪਾ, ਅੱਬਾ, ਬਾਬਾ, ਬਾਬੂ, ਬਾਊ, ਬਾਬਲ, ਬੱਪਾ, ਬਾਪੂ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਤਾਨ ਉਤਪਤੀ ਲਈ (ਵੀਰਜ) ਛਿੜਕਣ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ! ਖੈਰ, ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪਰਖ ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਤਰ 'ਬੀਜ ਖਿਲਾਰੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ' ਹੈ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੰਡਤ ਗਿਆਨੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ "ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਤਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਫੇਰ ਨਮੀ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੋ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪਦ ਵਾਟਰ=ਪਾਣੀ, ਜਰਮਨੀ ਵਥਰ=ਪਾਣੀ।" ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਜਰਮਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਨਿਰੀ ਕਿਆਸਅਰਾਈ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਵੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਪਾਣੀ ਵਜੋਂ ਕਿੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਫੋਲੇ ਬਿਨਾ ਨਿਰੀ ਧੁਨੀ ਤੇ ਅਰਥ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣਾ ਮਨਘੜਤ ਵਿਉਤਪਤੀ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਟਰ ਸ਼ਬਦ ਜ਼ਰੂਰ ਭਾਰੋਪੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ Wod ਜਾਂ Wed ਕਲਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ, ਨਮੀ, ਗਿੱਲ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਈ ਜਰਮੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਰਮਨ ਵਾਸਾ, ਗੌਥਿਕ ਵਾਟੋ, ਡੱਚ ਵਾਟਰ, ਰੂਸੀ ਵਾਦੀ, ਕਰੋਸ਼ੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੋਦਾ, ਲਿਥੂਏਨੀਅਨ ਵੰਦੁਓ, ਗਰੀਕ ਹਾਈਡਰੋ ਆਦਿ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਧਾਤੂ ਹੈ, 'ਉਦ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਉਦ ਦਾ ਇਕ ਅਨੁਨਾਸਕ ਰੂਪ ਉਂਦ ਵੀ ਹੈ। ਉਦ ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਵਹਿਣਾ, ਚਸ਼ਮੇ ਦਾ ਫੁੱਟਣਾ, ਗਿੱਲਾ ਹੋਣਾ, ਨਹਾਉਣਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਾਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਦ-ਪਾਤਰ ਅਰਥਾਤ ਜਲਪਾਤਰ; ਕੁਝ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਾਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਕ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਹੈ, 'ਆਠ ਪਹਰ ਉਦਕ ਇਸਨਾਨੀ॥' (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ); 'ਰਾਮ ਉਦਕਿ ਤਨੁ ਜਲਤ ਬੁਝਾਇਆ॥' (ਭਗਤ ਕਬੀਰ)। ਉਦਧ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਸਮੁੰਦਰ, 'ਉਦਧਿ ਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਅੰਤੁ ਹਰਿ॥' (ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ)। ਸਮੁੰਦਰ (ਸਮ+ਉਂਦ) ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਉਦ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਊਦਬਲਾਉ (ਇਕ ਮੱਛਖੋਰ ਜਾਨਵਰ) ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਿੱਲਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ Otter ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੂਪ Udros ਵਿਚ ਵੀ Udro, ਇਹੋ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਉਦਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਉਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਊਦਬਿਲਾਊ ਹੈ।

ਪਲੈਟਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਊਤ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਉਦ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਸਿੱਧੜਾ, ਮੂਰਖ ਹੈ। ਅਵੇਸਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਦਰਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਫਾਰਸੀ ਰੂਪ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਰੂਸੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲਈ ਵੋਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੋਦਕਾ ਸ਼ਬਦ ਵੋਦਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਘੁਤਾਸੂਚਕ ਪਿਛੇਤਰ 'ਕਾ' ਲਗ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ-ਥੋੜਾ ਪਾਣੀ। ਵਿਸਕੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਰੂਪ ਸੀ, Ud-skio ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਵਿਸਕੀ ਪੀਏਗਾ?

ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਜਰਮੈਨਿਕ, ਗਰੀਕ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਸਲਾਵਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਏ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: Abound, Dropsy, Hydra, Hydrangea, Hydraulic, Hydrogen, Inundate, Redound, Redundant, Surround, Undulate, Wash, Wet, Winter.

ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤਕ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ ਪਾ ਆਇਆ। ਅੱਗੇ ਰਸਤਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪ-ਬੀਤੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਛਿਆਸੀ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਵੀ ਹੁਣੇ ਪਹੁੰਚਾਂ, ਰਾਹ ਮਸੀਂ ਲੱਭਿਆ।"

ਫਿਲਹਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਪਸਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਡੌਂਕਰ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਦਾਸ ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਖਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਉਹ ਫਿਰ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਫਟ ਪਏ ਤੇ ਉਮਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਗੁਝੀ ਮੁਸਕਣੀ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਡਿਓੜੀ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਬੋਤਲਾਂ ਭਰ ਲਈਆਂ, ਕੰਬਲ ਵਗੈਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਕੈਨੀ ਵਿਚੋਂ ਬਚਿਆ ਪਾਣੀ ਜਿੰਨਾ ਕੋਈ ਪੀ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪੀ ਲਿਆ। ਛਿਆਸੀ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦ 10 ਵਜੇ ਦਾ ਵਕਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਗ੍ਹਾ ਦੱਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨੌਂ ਵਜੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਟਿਕਾਣੇ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਾ ਆਲਮ ਸਨਸਨਾਉਂਦੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰੋਬਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ 26-26 ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਹਲਚਲ ਨੇ ਉਸ ਮਗਨਤਾ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਸਤਾ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਛੁਪੇ।

ਕਾਰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਅੱਜ ਅਹਿਮਦ ਨਾਲ ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅਲੀ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੌੜ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰ 'ਚ ਘੁਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਹਿਮਦ ਬਿਫਰੇ ਸਾਨ੍ਹ ਵਾਂਗ ਲੱਤਾਂ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੋ ਜਣੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਡਿੱਕੀ ਵਿਚ ਖੁਦ ਹੀ ਜਾ ਪਏ ਸਨ। ਤੀਜੇ ਨਗ, ਯਾਨਿ ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਅਲੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁਚਕਾਰਦਾ ਵਿਚ ਵਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਤੰਗ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਹਿਮਦ ਦੌੜਦਾ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਲੱਤ ਹਵਾ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਚਪੇੜ, ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਨੇ ਡਿੱਕੀ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਡਿੱਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈ। ਇੰਨੇ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸਭ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਜਣਾ ਅੱਗੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨੌਂ ਜਣੇ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਹਰੇ-ਤੀਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਸੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਕਾਰ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁੜੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਦੌੜ ਪਈ। ਅਸੀਂ ਦਰਦ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਅਹਿਮਦ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਪਲੱਸਤਰ ਲੱਗੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘਸੁੰਨ ਮਾਰਦਾ। ਪਲੱਸਤਰ ਕੀਤੇ ਹੱਥ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਜਿਹੜਾ ਚਿਹਰਾ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਫਦਾ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਸ ਨੇ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਥੁੱਕ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਪੌਣੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਦੇ ਬੇਹੂਦਾ, ਜ਼ਲੀਲ ਸਫਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰੋ-ਬਾਹਰ ਹੀ ਕਾਰ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲੇ ਉਜਾੜ 'ਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ।

ਸਭ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਤੁਰਦੇ ਗਏ। ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬੋਲਚਾਲ ਜਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ 'ਤੇ ਡੌਂਕਰ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਰੋੜੇ-ਵੱਟੇ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਫਾਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਹਮਣੇ 8-9 ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਸੀ ਜੋ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 100-120 ਮੀਟਰ ਲੰਮੀ ਤੇ 25-30 ਮੀਟਰ ਚੌੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਸੜਕ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੰਧ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਇੱਕ ਜਣੇ ਦੇ ਲੰਘਣ ਜੋਗਾ ਮਘੋਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਕੇਤ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਪਲ ਫਾਲਤੂ ਲੱਗਦਾ, ਅਹਿਮਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ 'ਤੇ ਠੁੱਡ ਮਾਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ।

ਅੰਦਰਵਾਰ ਦੂਰ ਤਕ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਘਾਹ ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੀ ਪਗਡੰਡੀ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹ ਡਿੱਗਦੀਆਂ-ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਬਿਨਾ ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕਮਰੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਏ। ਸਿਰਫ ਦੋ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਮਰੇ ਹੀ ਕੁਝ ਸਾਬਤ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਪਈ, ਬੰਦ ਹੋ ਚੁਕੀ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਫੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਪਰਲੀ ਬਾਹਰੀ ਉਚੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੇਟ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਵਾਹਨ ਸੜਕ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਜੋਗਾ ਰਾਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਸਤਾ-ਹਾਲ ਦੂਜੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਲਗਣ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਲਾਈਟਰ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਉਰਫ 'ਮੋਟਾ ਟੁੰਡਾ' ਨੇ ਇੱਕ ਖੂੰਜਿਓਂ ਕੰਬਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਵਿਛਾਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ-ਪਰੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ। ਉਹ ਅਰਬੀ 'ਚ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਮਝਣ ਦਾ ਭਾਵ ਲਈ ਮੂੰਹ ਬਿਟ-ਬਿਟ ਤੱਕਦੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਲੱਤਾਂ-ਹੱਥ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗਦਾ। ਮਜਬੂਰੀਵਸ ਲੱਗੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਪਲੱਸਤਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਉਹ ਬਾਖੂਬੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਕਮਰੇ 'ਚ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕੰਬਲ-ਬੋਤਲਾਂ ਫੜੀ ਅਸੀਂ ਭੱਜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਲੱਤਾਂ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦਾ 'ਮੋਟਾ ਟੁੰਡਾ'। ਇੱਕ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਥੁੱਕਿਆ। ਹਾਲਾਤ ਭਾਵੇਂ ਗੰਭੀਰ ਸਨ, ਪਰ ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੁਲੱਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੋਹਕਮ ਹੀ ਬਚੇ ਸਾਂ। ਖੈਰ! ਕੰਬਲ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੂਟਾਂ ਸਣੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਮੋਟਾ ਟੁੰਡਾ ਦੌੜ ਕੇ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਜਾ ਜੁੜਿਆ, ਲੱਤਾਂ ਖਾਂਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਪਸ ਭੱਜਿਆ। ਸਭ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਡਰਦੇ-ਡਰਦੇ ਬੂਟ-ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਕੰਬਲਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕੀਮਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ 5 ਬੋਤਲਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਬੋਤਲਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਹਿਮਦ ਟੁੰਡੇ ਨੇ ਖੋਹ ਕੇ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ, ਪੁਲਿਸ ਫਿਰਦੀ ਏ। ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਨੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਹਿਮਦ ਮੋਟੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਾਵ ਨਾਲ ਉਸ ਬਹੁਤ ਲਾਇਕ-ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝਾਇਆ। ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਚਕਾਚੌਂਧ ਕੀਤਾ, "ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਪੈਣਾ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ...।" ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਕਿਲ (ਭੋਜਨ) ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕੁਝ ਧਮਕਾਉਂਦਾ, ਫਿਰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਡੇਲੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਉਹ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਘੂਰਦਿਆਂ, ਕੁਝ ਲੱਭਦਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਸਾਡੀ ਗਿਣਤੀ 13 ਸੀ ਜੋ ਅੰਕ ਈਸਾਈਆਂ 'ਚ ਮਨਹੂਸ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਤਹਿਤ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਜਾਬਰਾਂ ਨੇ ਸਲੀਬ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਤਾਂ 13 ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ 13 ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁਭ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ, ਅੰਕ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਅੰਕ ਹੀ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਸਾਂ ਜੋ ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਿਫਰ ਸਾਂ...ਜ਼ੀਰੋ!

(ਚਲਦਾ)

ਬੇਬੇ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ

ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਬੇਬੇ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ' ਵਿਚ ਉਸ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ-ਬੁੱਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਕਸਰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਬੇਹੱਦ ਭਿਅੰਕਰ ਹੋ ਕੇ ਟੱਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੰਭਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਅਫਸੋਸ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਦੋ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਆਈ। ਕਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੇਤਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਏ, ਪਰ ਹੋਣਾ ਕੀ ਸੀ! ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਉਥੇ ਦੀ ਉਥੇ ਰਹੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਹਾਂ! ਹੁਣ ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ, ਆਏ-ਗਏ ਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਕਰ ਕੇ।

ਮੁੰਡਾ ਹੁਣ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮਾਂ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਗਮ ਹੋਰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ-ਮੁੰਡਾ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ? ਪਸੂ ਭੁਖੇ-

ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 815-356-9535

ਪਿਆਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਸ ਪਾਸ ਤਾਂ ਆਪ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵੇ, ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਵੇ? ਰੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਹੜੇ ਵੜਦਿਆਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, "ਚਰਨਜੀਤ ਘਰੇ ਆ?"

"ਲੰਘ ਆ ਵੀਰਾ।" ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਕਿਉਂ ਭਾਬੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਕਿਤੇ ਗਿਆ?... ਪਸੂ ਤੁਹਾਡੇ ਧੁੱਪੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆ।"

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

"ਭਾਬੀ ਸਬਰ ਕਰ। ਰੋਇਆਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ।"

"ਰੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਹੈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਮੁੰਡਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ! ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਤੁਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਤੁਰ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਖੋਲ੍ਹ ਆਉਂਦੀ। ਚਰਨਜੀਤ ਕੀ ਕਰਦਾ, ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ? ਨਾ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਨਾ ਆ ਕੇ ਦੱਸਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਤੱਕ ਛੱਡ ਆ, ਬਸ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਊ।"

"ਭਾਬੀ ਕੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਊ?" ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਮੈਂ ਵੀ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਛਾਲ।"

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੁ। ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਜੀਅ ਮੂਰਖਤਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਸਭ ਨੇ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ।" ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦੇ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦੇਵੇ, ਨਾਲੇ ਛਾਂਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇ।

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਕੋਲ ਪਏ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਬਹਿ ਜਾ ਵੀਰਾ।"

"ਅੱਜ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਰੋਜ਼ ਕੌਣ ਕਰੂ! ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਵਾ-ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਬਿਨਾ ਦੱਸੇ।"

"ਭਾਬੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾਂ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਰੂੰਗਾ ਗੱਲ। ਉਹ ਧੰਨਾ ਭਗਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਰੱਬ ਨੇ ਕਰ ਜਾਣਾ।" ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਭਾਬੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹਾਰ। ਜੇ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੋ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਓਟ ਆਸਰਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁੱਛਾਂ 'ਤੇ ਐਵੇਂ ਤਾਓ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।"

ਦੋ ਮਿੰਟ ਰੁਕ ਕੇ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਵਾਹ! ਹਿੰਮਤ ਦੇਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੋੜੇ ਭਾਪੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਿਆ, ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਉਧਰੋਂ ਬੜੇ ਵਪਾਰੀ ਆਏ, ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਘਰ ਹੋ ਆ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ। ਭਾਬੀ, ਜੋ ਕੰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਅਗਲਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਛੇ-ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮੂੰਗਫਲੀ, ਗੋਲੀਆਂ ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਵੇਚੀਆਂ। ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜੇ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ ਬਣਾਏ।"

ਥੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਬੜੇ ਬਜਾਜ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਘਰ-ਬਾਰ, ਮਾਲ-ਪਸੂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਲਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਮਰ ਜਾਓ! ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਜਗੀਰਾਂ ਭੇਜਣਗੇ!"

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਬੈਠੀ ਰੋਈ ਗਈ।

"ਰੋਣ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨੋ, ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ ਜਾਵੋ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ ਉਜੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਅੱਜ ਕਰੋੜਪਤੀ ਹਨ। ਆਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ 'ਕਰੋੜੀ ਮੱਲ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲੇ ਸੋਨੇ ਤੇ ਹੀਰਿਆਂ-ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸਟੋਰ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੂਟ ਪਾਲਸ਼ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਡਿੱਗੀ ਬੰਨ੍ਹ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾਂਦੇ। ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸ਼ਾਲਾਂ ਵੇਚੀਆਂ। ਇਕ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਗਏ। ਜਿੰਨੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ। ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਾਂ। ਸਿਆੜ ਵੀ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਹੈਗੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰ ਲਵੋ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਕਾਰ ਖਰੀਦੀ, ਮੌਜ ਕੀਤੀ। ਬੜੇ ਬਣ ਕੇ ਵਿਆਹ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਜੇ ਧੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਕੁਆਰੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਿਸ ਘਰੋਂ ਧੀ ਚਹੁੰ ਖੂੰਜੀ ਚੌਲ ਛਿੜਕਦੀ ਵਿਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਘਰ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਨਿਕਲੀ। ਡੋਲੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਾਂ ਛੱਤਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਦੀਆਂ। ਭਾਬੀ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਮੰਨੀ! ਨਾ ਤਾਂ ਖਾਦ ਲਈ ਐਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਨਾ ਬੀਜ ਲਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲ੍ਹਾ ਖਤਮ ਕਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੋੜ ਕੇ ਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਸਕਦੇ ਆ-ਸੋਚ ਨਾਲ ਚੱਲ ਕੇ, ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ।"

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਰੋਂਦੀ-ਰੋਂਦੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਵੇ ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ! ਮੇਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਸਵਾਰ ਜੇ ਕੁਝ ਸਵਾਰ ਸਕਦਾ ਤੂੰ।"

"ਭਾਬੀ, ਸਵਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਖਾਵੇਂਗੀ। ਤੇਰੇ ਓਹਲੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੀਂ, ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਾਵਾਂਗੇ।" ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਆਪ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਆਪਣੀ ਬੇਬੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਬੇਬੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਫਿਕਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲ ਦੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕੰਮ ਲਗਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ।"

ਫਿਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਨਹਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ, ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸੇ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਬੇਬੇ ਜੋ ਹੋ ਗਿਆ, ਓਹ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੇ। ਮੈਂ ਕਦੀ ਤੈਨੂੰ ਬਿਨਾ ਦੱਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਪਰਸੋਂ ਭੈਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦੀ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ ਜੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚ। ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।"

"ਅੱਛਾ ਪੁੱਤਰਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਸੰਕਟ ਕੱਟੇ।" ਬੇਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਅੰਦਰ ਆਏ। ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ, ਚਾਚੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਵਰਾਂਡੇ ਦੀ ਲਾਈਟ ਜਗਾਈ। ਮੰਜਾ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਕੇ ਦਰੀ ਵਿਛਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਦੋਨੋਂ ਬੋਲ ਪਏ, "ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਐ, ਤੂੰ ਦਰੀ ਵਿਛਾਉਣ ਲੱਗਾਂ, ਰਹਿਣ ਦੇਹ।"

ਦਰੀ ਛੱਡ, ਉਸ ਪੱਖਾ ਵੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਬੈਠ ਗਏ।

ਚਰਨਜੀਤ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਚਾਚਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਐਨੀ ਤਕਲੀਫ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੱਸਿਆ ਨਹਾਉਣ ਫਿਲੌਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।" ਸਾਰੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸੀ। ਨਾਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਬੇਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਦੀ ਬਿਨਾ ਦੱਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਸ਼ਾਬਾਸ਼।" ਉਹ ਦੋਵੇਂ 'ਕੱਠੇ ਬੋਲੇ।

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਹੈ, ਕਹੋ ਤਾਂ ਪੱਤੀ ਪਾ ਲਿਆਵਾਂ।"

"ਨਾ ਕਾਕਾ, ਅਸੀਂ ਓਪਰੇ ਆਂ ਕਿਤੇ! ਤੂੰ ਬੈਠ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ।"

ਉਹ ਵੀ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆ, "ਦੇਖ ਜਵਾਨਾ, ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ, ਤੇ ਮੈਂ ਅਨਪੜ੍ਹ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਕੀ ਪਤਾ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਮੰਨ ਜਾਵੇਂ।"

ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਚਾਚਾ

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, "ਭਰਾਵਾ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤੀ, ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਦਬ ਕੇ, ਚਾਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੋ, ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ। ਜੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਵੋ ਨਾ, ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੋ ਬੇਹਿਸਾਬ, ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਨਾਸ। ਹੁਣ ਇਸੇ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਗਲ ਪਾ ਲਿਆ। ਜੋ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਖਾਉਣਾ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਦੇਖਣਾ।"

ਜੀ, ਦੱਸੋ, ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ। 'ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੈ' ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।" ਚਰਨਜੀਤ ਹਉਕੇ ਲੈਂਦਾ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਰੋ ਕੇ ਕੁਝ ਬਣਨਾ? ਗੱਲ ਸੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰ। ਨਾਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਗੱਠ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਜੋ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਂਝੀ ਤੇਰਾ ਚਾਚਾ ਹੈ, ਜੀਹਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਹੈ।"

ਕੁਝ ਦੇਰ ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆ, "ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੈਠੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ! ਦੁੱਧ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਮੇਰੀ ਮੰਨ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਲੋ ਦੋ ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਦੇ ਆਵੋ। ਦੂਜੀ ਮੱਝ ਨੇ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸੂ ਪੈਣਾ, ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਦੁੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰਦਿਆਲ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੱਝਾਂ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਇਕ ਉਸ ਭੇਜ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰਾ ਬੀਜ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਤੂੜੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਉਡੌਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹਰਦਿਆਲ ਵੀ। ਐਨਾ ਬੜਾ ਵਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਇਥੇ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੱਝਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਮ ਕਰ। ਭਾਬੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰੂ। ਸੈਂਟਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਇਥੋਂ ਦੁੱਧ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਤੂੰ ਨੌਕਰੀ ਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਮੁੜ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਾ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤਗੇ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਨਾਲੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ।"

ਚਰਨਜੀਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਕਿਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਹਨੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੇ, "ਉਠ ਕਮਲਾ ਪੁੱਤ! ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।" ਨਾਲੇ ਆਪ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਭਾਬੀ ਸਵੇਰੇ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਲਈ ਦੁੱਧ ਰੱਖ ਲਵੀਂ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾ ਦੇਵੀਂ।"

ਚਰਨਜੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਤੱਕ ਗਿਆ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਦ ਮੁੜਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਦਰੀ ਚਾਦਰ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਵਿਛਾ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਸੌਂ ਗਏ।

ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਚਾਚੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਚਰਨਜੀਤ ਦੀ ਭੈਣ ਚੰਨੋ, ਭਣੋਈਆ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਾਮੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਹਰਦਿਆਲ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਟਰਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀਮਿੰਟ ਤੇ ਰੇਤੇ ਦੇ ਬੋਰੇ ਉਤਰਵਾ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰੱਖਵਾ ਲਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਮੋਟਰ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਰੱਖਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਪੁਟਵਾ ਲਿਆ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੁਰਲੀ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ।"

ਚਰਨਜੀਤ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਟਰਾਲੀ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਆ ਗਈ। ਦੋ ਆਦਮੀ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਖੁਰਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚਰਨਜੀਤ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੜ ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ ਕੰਮ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਖੁਰਲੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ।

ਚਾਚਾ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਚੰਨੋ ਨੇ ਚਾਹ ਬਣਾਈ। ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਚਾਚਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾਂ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇ, ਤੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ।"

"ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੂੰ ਹਰਦਿਆਲ ਬੇਟਾ, ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।" ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈਆ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਡੁਬਦੇ ਦੀ ਬੇੜੀ ਦੇ ਚੱਪੂ ਤੇ ਮਲਾਹ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਹੋ।"

ਹਰਦਿਆਲ ਬੋਲਿਆ, "ਫਿਰ ਸੁਣੋ, ਮੈਂ ਤੇ ਚੰਨੋ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਖੇਤ ਫਿਰਨੀ ਉਪਰ ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਲਏ। ਮੈਂ ਚੰਨੋ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤ ਛੁਡਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸੌ ਗਜ਼ ਦਾ ਪਲਾਟ ਕੱਟ ਕੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਵਿਚ ਵਿਕ ਜਾਣਾ। ਬਾਕੀ ਪੌਣੇ ਦੋ ਖੇਤ ਚਰਨਜੀਤ ਕੋਲ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਚੰਨੋ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਇਕ ਇੰਚ ਦੀ ਵੀ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ।"

"ਵਾਹ ਪੁੱਤਰਾ! ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਦਿਮਾਗ।" ਚਾਚਾ ਜੀ ਬੋਲੇ।

"ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਹੁਣੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਣੀਏ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਤ ਕਰ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।" ਹਰਦਿਆਲ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਚਰਨਜੀਤ ਆਪ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ, ਰੋਜ਼ ਪੱਚੀ ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ। ਚਾਰ ਖੇਤ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਬੇ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖਦੀ ਫਿਰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਰੋਂਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੋਚਦੀ, ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਰਾਹ ਲੱਭ ਜਾਣਾ ਸੀ! ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਭੈਣੇ! ਘਰ ਦੇ ਖਰਚੇ-ਆਮਦਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ। ਵਿਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਾਣੋ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰੋ। ਜੇ ਦਸ ਬੰਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ, ਗਿਆਰਵਾਂ ਬਣ ਜਾਊ। ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਹਾਈ ਦੇਵੋ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਨਾ ਛੁਪਾਓ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁੱਖ। ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਇਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ, ਫੇਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੂੰਹ ਛੁਪਾ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਹੀ ਦੇਖੋ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵਲ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹ ਦੇਣਾ ਹੁਣ ਜੀਣ ਜੋਗੇ ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ। ਸੁੱਖ ਭੋਗਣ, ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਰਾਹੇ ਪਾਇਆ, ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ।"

ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਦੇਖ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ। ਕਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀਆਂ, "ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦੀ, "ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੋ, ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ।"

ਕੱਲ੍ਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਨ। ਪੰਚ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, "ਬੀਬੀ ਕੀ ਹਾਲ ਚਾਲ ਐ?"

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਵੀਰਾ ਸਭ ਭਲਾ।" ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਦੁਖੜੇ ਰੋਵੇਗੀ। ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹੂ, ਕੁਝ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ। ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਮਦਦ ਜੁ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵੀ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਫਿਰ ਆਪੇ ਬੋਲਿਆ, "ਭੈਣੇ ਭਲਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਵਾਹ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ, ਨਾ ਹੀ ਬੰਦਿਆਂ ਅੱਗੇ।"

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ, "ਭਰਾਵਾ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤੀ, ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਦਬ ਕੇ, ਚਾਦਰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੋ, ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ। ਜੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਵੋ ਨਾ, ਤੇ ਖਰਚ ਕਰੋ ਬੇਹਿਸਾਬ, ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਨਾਸ। ਹੁਣ ਇਸੇ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਗਲ ਪਾ ਲਿਆ। ਜੋ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਖਾਉਣਾ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਦੇਖਣਾ।"

ਕੁਝ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਬੋਲੇ, "ਬੇਬੇ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ।"

ਹੋਰ ਵੀ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਪੰਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਐਨਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਖੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਜਾਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇ।

ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, "ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਾਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਆਬਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵੱਢ ਕੇ ਉਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ, ਉਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵਾਹ-ਸੁਹਾਗ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਈਆਂ। ਉਹ ਜਮੀਨ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਸੋਨੇ ਜਿਹੀ ਕਣਕ ਉਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਆਹ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆ, ਜਦ ਯੂ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਆਪਣਾ ਤਰਾਈ ਦਾ ਬੰਜਰ, ਜੰਗਲੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਪੰਜਾਬੀ। ਕਿਹੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਥੇ-ਸ਼ੇਰ, ਚੀਤੇ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਸੱਪ ਜੀਭਾਂ ਕੱਢਦੇ। ਮੱਛਰ ਐਸੇ ਕਿ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੜ ਜਾਵੇ, ਐਸਾ ਬਖਾਰ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਵਰਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਬਾਹਰ। ਸਾਡੀ ਹੋਣੀ ਇਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੰਦਿਆਂ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਫਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਫਸਲ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਇਹੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰੋ, ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਤੇ ਸੂਏ ਸੰਭਾਲੋ, 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਫਾਈ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਲਵੋ।"

ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਟੁੱਟਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਲੱਤਾਂ ਕੰਬਦੀਆਂ, ਪਰ ਬੋਲੀ ਗਈ, "ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਝੋ। ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਨਸ਼ੇ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਉਜੜਦੇ ਵਸ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਪੱਲੇ ਵਿਛਾਈਏ, ਬੱ...ਸ!"

ਭਾਈ ਜੀ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਜੀ ਬੋਲੇ, "ਹੁਣ ਜਵਾਨੋ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੇਬੇ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਕੇ ਰਹੇਗਾ।"

ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ, ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਤੇ ਭੱਠਲਾਂ ਦਾ ਗੁੰਮਨਾਮ ਕਵੀ

ਸ਼ਾਇਰ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ ਬਹੁਤਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਇਰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰੰਗ' (1979) ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਬਾਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ' (2006) ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਜਲੌਅ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ/ਡਾਕਟਰ ਅਮਨਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾ 'ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ' ਬਾਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਦਰਦ ਜਾਗ ਉਠਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਾ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਪੁੱਜੀ, ਤੇ ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਰਚਣਹਾਰ ਕਿਸੇ ਇਨਾਮ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤਕ ਅੱਪੜਿਆ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਨਾਟਕ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜੀ। ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਿਆਂ!

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਿਰਫ਼ 37 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਮਹਾਂਨਾਸ਼ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਧਿਰ ਜਿੱਤ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਪਾਗਲ ਪੰਜੋ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੇ...।

1984 ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਹਾਲੇ ਸੁਲਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੜਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਧੂੰਏਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਹਾਲੇ ਗੰਧਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਕੇ ਬਰਨਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੱਠਲਾਂ ਦੇ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਨਵਾਨ ਸੀ: ਪੰਜੋ

ਅਮਨਿੰਦਰ ਪਾਲ
ਫੋਨ: +91-94178-65797

ਰਫ਼ੂਜਣ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਲਾਇਲਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਫੁੱਟ ਪਈ। ਰੋਂਦੀ-ਰੋਂਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਦਾ ਨੋਟ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜਦੋਂ 70 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ, ਹੱਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਕੇ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਦੇ ਵੈਣ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਬੁਰਛਾਗਰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਰਚੇ ਗਏ ਸਨ; ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੀ ਉਸ 'ਰਫ਼ੂਜਣ' ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੀ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਕਿੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਸੀ!

ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤਕ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਅੰਦਰਲੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਰੜਕਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਿਖਣ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਦਰਲਾ ਕਵੀ ਦਿੱਲੀ ਨਾ ਰੁਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ 1984 ਦੀ ਥਾਂ 1947 ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਸਗੋਂ 1947 ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਛਾਂਹ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਟੱਪ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਲੌਅ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਜਾਪਦਾ। ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਉਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ:

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਸੀ,
ਜਦ ਉਹ ਨੂਰਾਂ ਤੇ ਪਾਰਬਤੀ ਸੰਗ ਮਿਲ ਕੇ
ਉਚੀ ਹੇਕ ਲਾਉਂਦੀ,
ਗਿੱਧਿਆਂ ਵਿਚ ਧਮਾਲ ਪਾਉਂਦੀ,
ਤਾਂ ਕਾਬਲ-ਕੰਧਾਰ ਤੱਕ ਧਰਤੀ ਹਿਲਦੀ,
ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜੁੜਦੀਆਂ।
...
ਜਦ ਉਹ ਤੜਕੇ ਉਠ ਕੇ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਦੀ,
ਤਾਂ ਰਿੜਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹਿੱਕ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀ,
ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੇਤੋਂ ਭੱਤਾ ਦੇ ਕੇ ਪਰਤਦੀ,
ਤਾਂ ਪਰੇਡ ਕਰਦੇ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਤੋਰ ਰੜਕਦੀ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਨੂਰਾਂ ਕਿਉਂ? ਪਾਰਬਤੀ ਕਿਉਂ?" ਤਾਂ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ: ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਨੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਢੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਂ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਤਕ ਨਾ ਕਰਦਾ? ਇਹ ਮੈਥੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਣਾ ਸੀ?

ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ 'ਅੱਲਾ-ਹੂ-ਅਕਬਰ' ਦੀ ਉਚੀ ਹੋ ਰਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਝੁਮਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਉਹਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ:

ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਹੀ ਉਹਦੇ ਸੰਧੂਰ 'ਚ ਲਿਬੜ ਗਈ,
ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਤਾਜ਼ੀ ਤਕਰੀਰ।
ਤੇ ਨੂਰਾਂ ਦਾ ਵੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ,
ਬੱਦਲਾਂ 'ਚੋਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਖ਼ੈਰ! ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਬਚ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੋ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਹਿਰ ਲਾਗਲੀਆਂ ਬਟੇਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਟੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਵੀ ਉਹ ਸਤਰਾਂ ਲੱਭ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ:

ਉਹਦੇ ਪੇਟ ਅੰਦਰਲਾ ਬੱਚਾ
ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ,
ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ,
ਕਿ ਓ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪੁੱਤੋ
ਜੇ ਇਹਦਾ ਨਹੀਂ,
ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਤਰਸ ਕਰੋ,
ਪਰ ਓਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਬਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਨ
ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਨ
ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸਨ
ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੋ ਨਾਲ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਜੋ ਬੀਤੀ, ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਕਵਿਤਾ ਇਥੇ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਡ-ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਪੰਜਾਬੋ ਦਾ ਕਰਤਾਰਾ ਪੁੱਤ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੋ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ ਵਗੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ ਹਮਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਵਰਗੇ ਭੂਤ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਲੀਡਰ ਬਣ-ਬਣ ਧਮਕਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। 1984 ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਕਰਤਾਰਾ ਪੁੱਤ ਅੱਗ ਲੱਗੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੋ ਮਹਿਜ਼ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੀਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੰਡ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਦੇ ਵਾਕਿਆਤ ਤਾਂ ਸੁਣੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਸੁਣ ਕੇ ਗੱਚ ਨਾ ਭਰੇ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹਰ ਸਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖ਼ੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਕਤਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹੋਣ; ਤੇ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਭਰੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਲਪੁਰੋਂ ਆਈ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਉਸ ਅਧਿਆਪਕਾ ਵਾਂਗ।

ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ 'ਮਿਆਣਾ ਗੋਂਦਲ ਦਾ ਢੋਲਾ' ਵਾਲੀ ਜੰਨਤ ਬੀਬੀ, ਆਪਣੀ ਫਾਤਿਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਮੁਨਸ਼ੀ ਖਾਨ ਜਾਂ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਪਾ ਰਹੀ ਹੀਰ ਨਾਲ ਕੀ ਮੇਲ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ੁਦ ਆਪ ਸਮਝਣ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੱਖਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅੰਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਭੈਣੋਂ ਨੀ! ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਤੋਂ
ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜੋ ਰਹਿ ਗਈ,
ਮੇਰਾ ਪਿਛਲਾ 'ਸਭ'
ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੈ ਗਈ,
ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਐਨਾ ਹੀ
ਬਸ ਕਰ ਦਿਓ,
ਉਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਦਾ
ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਪਤਾ ਕਰ ਦਿਓ,
ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਖ਼ੂਨ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਲੂਣ ਵਾਂਗ ਖੋਰ ਕੇ,
ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਤੋਂ ਪੰਜੋ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ,
ਤੇ ਮੇਰਾ ਦੋ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਦਾ ਲਹੂ
ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ,
ਫਿਰ ਮੈਂ ਜਾਣਾ, ਸੋ ਮੈਂ ਜਾਣਾ
ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ
ਕਿ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ,
ਕਿ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ 1947 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਹ ਨਾਮ ਲੈ-ਲੈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੀਡਰ 1984 ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਸ਼ੈਅ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਆਪਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਰ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਫਿਊਜੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ।

ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ' ਵੰਡ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਦੁਹਾਈ ਸੀ। ਔਰਤ ਦੀ ਹੂਕ ਵਿਚਲਾ ਦਰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਸਤਾਉਂਦੈ।" ਪਰ ਜਦ 'ਵਾਰਿਸ ਦੀ ਹੀਰ' 1984 ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਗਈ ਤਾਂ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਆਪ ਇਕ ਦੁਹਾਈ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਲਿਖਣ ਤੋਂ 1-2 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਜਦ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੋਈ ਕਰਤਾਰਾ ਪੁੱਤ ਕਤਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ:

ਯਾਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹਾ
ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਆਖਾਂ
ਕਿ ਤੂੰ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲ।
ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ 'ਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ
ਇੰਜ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ
ਕਰੰਗਾਵਾੜੀ 'ਚ ਜਿਉਂ ਕੁੱਤੇ।
ਸੈਦਾ ਖੇੜਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ 'ਚ
ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ,
ਹੀਰ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ
ਚੂਚਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ
ਤੇ ਧੀਦੋ ਰਾਂਝਾ ਭੁੱਖਣ ਭਾਣਾ
ਬੇਲਿਆਂ 'ਚ ਭੌਂਦਾ ਫਿਰਦੈ।

ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਦੀ ਖ਼ੌਫ਼ਨਾਕ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਅਣਗੌਲਿਆ, ਸਿੱਧਾ-ਸਾਦਾ, ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤਾ ਤੇ ਸੰਗਾਊ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤਕ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਉਹਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ-ਅੱਧ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਛਪੀ ਸੀ। 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਬਣੀ। ਅਖੀਰ 2006 ਵਿਚ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਉਹਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰੰਗ' 1979 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਪੁਰਜੇ' ਨਾਂ ਦੀ ਮਕਬੂਲ ਕਵਿਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਚੋਟ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਣਫਿੱਟ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਕਲੀਗਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਖੀਰ ਭੱਠਲਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜੋ ਰਫ਼ੂਜਣ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਉਹ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ।

ਮਿੰਦਰਪਾਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਧਨੌਲੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬੱਝੀ ਉਸੇ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ।

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਕੈਸੀ ਚੱਲੀ ਏ ਹਨੇਰੀ

ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਬੀਜੀਆਂ ਸਨ ਫਸਲਾਂ
ਏ ਡਰੱਗ ਉਘ ਕਿੱਥੋਂ ਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਦੁਨੀਆਂ ਰਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਖ਼ੁਦ ਕਿਹੜੇ ਮੋੜ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਲੋਹਾ ਲੱਕੜਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤਰਦਾ
ਏਥੇ ਬੁਢਾਪੇ ਨਾਲ ਜਵਾਨੀ ਮਰ ਗਈ।
ਕੈਸੀ ਚੱਲੀ ਏ ਹਨੇਰੀ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ
ਕਿ ਰੰਗ ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕਰ ਗਈ।

ਧੀ ਘੱਲੀ ਸੀ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨੇ
ਓ ਘਰ ਵਾਪਿਸ ਨਾ ਆਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ।
ਰੱਸਾ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ
ਅੱਕ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਹੀ ਜੰਮੇ ਬਾਲਾਂ ਤੋਂ।
ਡਾਕੇ ਇੱਜਤਾਂ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ
ਮਾਂ ਤਾਂਹੀਂ ਤਾਂ ਜੰਮਣੇ ਤੋਂ ਧੀ ਡਰ ਗਈ।
ਕੈਸੀ ਚੱਲੀ ਏ ਹਨੇਰੀ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ
ਕਿ ਰੰਗ ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕਰ ਗਈ।

ਜਿਹੜਾ ਖੌਲਦਾ ਸੀ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਲਈ
ਖ਼ੂਨ ਹੁਣ ਨਾ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਦਾ।
ਚਾਲਾਂ ਸਮਝ 'ਚੋਂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰ ਨੇ
ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ।
ਅਖੀਰ ਡੁੱਬ ਜਾਣਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਰ ਨਾਲ
ਬੇੜੀ ਜਿਹੜੀ ਪਾਪਾ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ।
ਕੈਸੀ ਚੱਲੀ ਏ ਹਨੇਰੀ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ
ਕਿ ਰੰਗ ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕਰ ਗਈ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਆਲੀਕੇ
ਫੋਨ: 91-94645-62678

ਘਰਵਾਲੀ

ਮਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ, ਸਿਰ ਮੱਥੇ
ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ, ਹੱਟ ਪਿੱਛੇ।
ਭੈਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, ਹਾਂ ਜੀ, ਹਾਂ ਜੀ
ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਜੀ, ਨਾਂਹ ਜੀ।
ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਜੇ ਗੁੱਸਾ ਆਵੇ
ਘਰਵਾਲੀ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਕਾਰ ਦੀ ਜੇਕਰ ਚਾਬੀ ਖੋ ਗਈ
ਘਰਵਾਲੀ ਤੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ।
ਕੰਮ ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਲੇਟ
ਬੱਚੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਵੇਟ।
ਕੱਛਾ-ਬੁਨੈਨ ਜੇ ਲੱਭਦੀ ਨਾਹੀਂ
ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਆਹੀ।
ਕੱਲ੍ਹ ਜਦ ਮੈਂ ਚਿਕਨ ਬਣਾਇਆ
ਘੱਟ ਲੂਣ ਦਾ, ਉਸ ਤਵਾ ਲਾਇਆ।
ਭੁੱਖੇ ਯਾਰ ਆ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ
ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਭੜਥੂ ਪਾਇਆ।
ਘਰਵਾਲੀ ਜੇ ਘਰੇ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਕੱਪੜੇ-ਭਾਂਡੇ ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਧੋਵੇ!
ਜੇਕਰ ਕਿਧਰੇ ਤਾਪ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ'ਜੇ
ਪਾਰਾ ਥੱਲੇ, ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚੜ੍ਹ'ਜੇ।
ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਦਿਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੜਕੇ
ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਬਜ਼ ਹੀ ਖੜ੍ਹ'ਜੇ।
ਜਿੰਦ ਵਿਚ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਬੜੇ ਹੀ ਆਏ
ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਹੰਢਾਏ।
ਬੱਚੇ ਪਲ ਕੇ ਮਾਪੇ ਹੋ ਗਏ
ਉਹਦੇ ਪਲ ਕੁਝ ਸੌਖੇ ਹੋ ਗਏ।
ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ
ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੱਗ ਜਾਊ ਖੋਇਆ।

-ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦ ਦੀ 'ਨਿਊਟਨ' ਵਿਆਖਿਆ

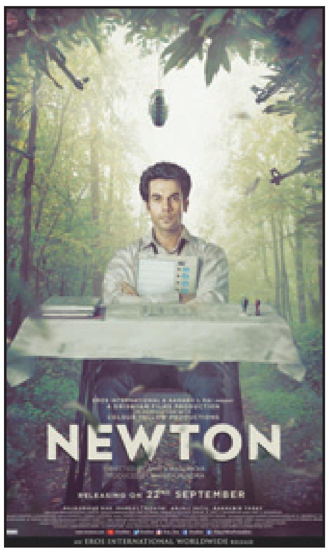

ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਮਿਤ ਮਸਰਕਰ ਅਤੇ (ਹੇਠਾਂ) ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਅਦਾਕਾਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਲੰਘੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਧਮਾਲਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਉਂਝ ਹੀ ਬੜੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੋਈ ਹੈ; ਦੂਜੇ, ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਕਾਰੀ ਆਸਕਰ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਉਤੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ 106 ਮਿੰਟਾਂ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉਤੇ 8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਖਰਚ ਕੱਢ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਿਊਟਨ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਨੂਤਨ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ, ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਾਲੇ ਬੂਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉਠ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ।

ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਮਿਤ ਮਸਰਕਰ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਬੁਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਮਦਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇਲਾਵਾ ਪੰਕਜ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਅੰਜਲੀ ਪਾਠਕ, ਰਘੁਵੀਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਜਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਂਝ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਇਕ ਨਾਂਹਪੱਖੀ ਚਰਚਾ ਇਹ ਵੀ ਚੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਰਾਨ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮ 'ਸੀਕਰਟ ਬੈਲੇਟ' ਦੀ ਨਕਲ ਹਨ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਮਿਤ ਮਸਰਕਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ 'ਸੀਕਰਟ ਬੈਲੇਟ' ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਦਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਅਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਮਿਤ ਮਸਰਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਆਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਈ ਫਿਲਮ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੋਏ ਬਰਲਿਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। 31 ਅਗਸਤ 1984 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁੜਗਾਉਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਰਾਓ ਨੇ ਫਿਲਮ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2010 ਵਿਚ 'ਲਵ ਸੈਕਸ ਔਰ ਧੋਖਾ' ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਉਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਟਨ' ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲੜਾਈ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਤੋਰੀ ਹੈ।

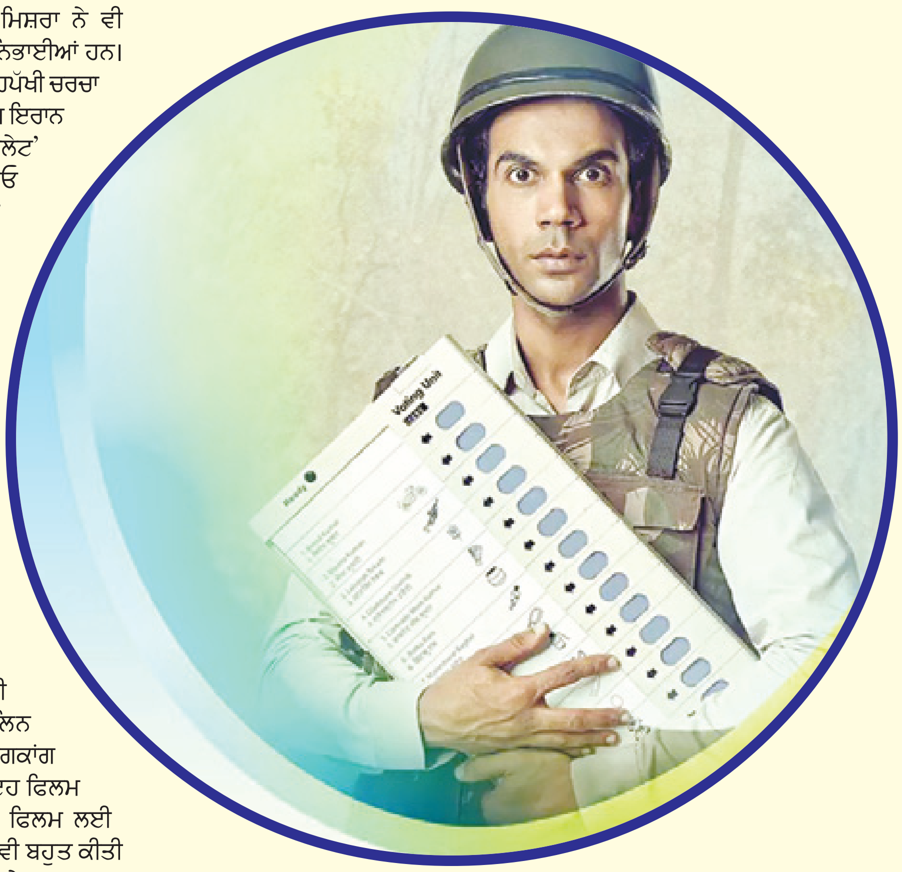

ਗੁਲਾਮੀ

ਹਿੰਸਾ ਵਿਚਕਾਰ ਪਲਦੀ ਮੁਹੱਬਤ

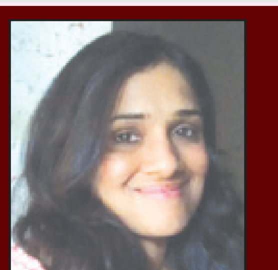

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਤੁਮਹਾਰੇ ਸੀਨੇ ਸੇ ਉਠਤਾ ਧੂੰਆਂ,
ਹਮਾਰੇ ਦਿਲ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹਾ ਹੈ...

ਫਿਲਮ 'ਗੁਲਾਮੀ' ਵਿਚ ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਅਨੀਤਾ ਰਾਜ ਉਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਗਾਣਾ ਆਪਣੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਵਕਤੀ ਨਿਜਾਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਰਮਜ਼ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਤੀ ਤੁਅੱਸਬ ਦੀ ਜ਼ੱਦ ਵਿਚ ਆਏ ਆਵਾਮ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਤ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਭੁਗਤਦੇ ਅਤੇ ਸਾਮੰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਜਬਾੜਿਆਂ ਹੇਠ ਆਏ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਹੁੰਦੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਗੁਲਾਮੀ' ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਮਾਂਨਤਰ ਜਾਤ ਅਤੇ ਕਬੀਲਾਈ ਸਿਆਸਤ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ 'ਸਰਕਾਰਾਂ' ਦੁਆਰਾ ਆਵਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਹੀ-ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਰਣਜੀਤ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਟੱਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬਰਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਰਣਜੀਤ (ਧਰਮਿੰਦਰ) ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਬੇਟੀ ਮੋਰਾਂ (ਰੀਨਾ ਰਾਏ) ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸੁਮਿਤਾ (ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ) ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਇਆ ਰਣਜੀਤ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਠਾਕਰ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੰਘ (ਭਰਤ ਕਪੂਰ) ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਠਾਕੁਰ ਦਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਲਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਰਣਜੀਤ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਖੋਹਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਖਿਝ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚਲੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਣਜੀਤ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਉਸ ਦੀ ਹਮਦਰਦ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਬੇਵਸ ਸੁਮਿਤਾ (ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ) ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ (ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ) ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਮਦਰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਣਜੀਤ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਠਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੇ ਪਾਲੇ ਲਠੈਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਣਜੀਤ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਕ ਫੌਜੀ ਜਬਰ ਪ੍ਰਤਾਪ (ਮਿਥੁਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ) ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਸਾ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ੋਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਦੀ ਵੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਜਗਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

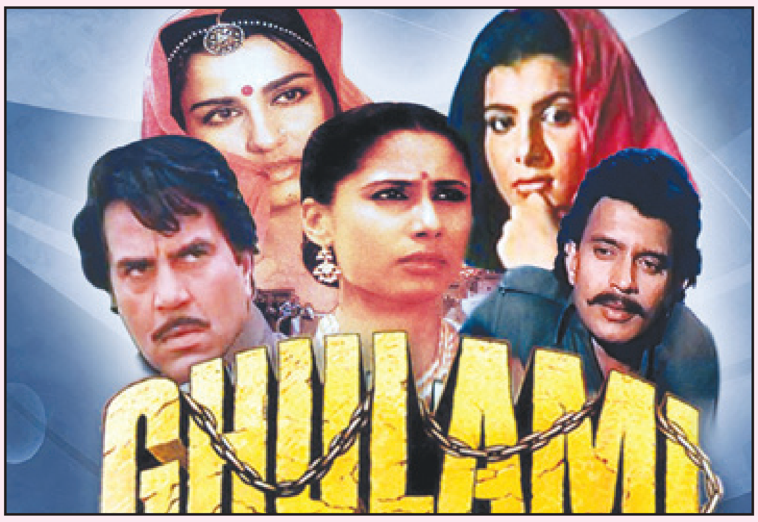

ਫਿਲਮ ਗੁਲਾਮੀ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਜੇ.ਪੀ. ਦੱਤਾ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਜੇ.ਪੀ.ਦੱਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹਤੱਵਪੂਰਨ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂ ਸੀ। ਇਹ ਦੌਰ ਮਾੜੀਆਂ ਪਟਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਂਨਤਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤੇ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ 'ਡਿਸ਼ੂਮ-ਡਿਸ਼ੂਮ' ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਜੇ.ਪੀ. ਦੱਤਾ ਦੀ 'ਗੁਲਾਮੀ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਹਥਿਆਰ' ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਮਾਦੁਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਫਿਲਮ 'ਬਾਰਡਰ' ਵਿੱਚ 'ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ' ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਰੇਤ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦਾ ਮਾਨਵੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਥੇ ਓਹ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਝੂਰਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੱਸਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਝਰਦੇ ਰੇਤਿਆਂ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ। 'ਮੇਰੇ ਪੀ ਕੋ ਪਵਨ ਕਹਾਂ ਲੇ ਚਲੀ' ਅਤੇ 'ਜ਼ਿਹਾਲ-ਏ-ਮਸਤੀ' ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਹੈ, ਹੂਕ ਹੈ, ਤੜਫ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਬਚਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ.ਪੀ. ਦੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

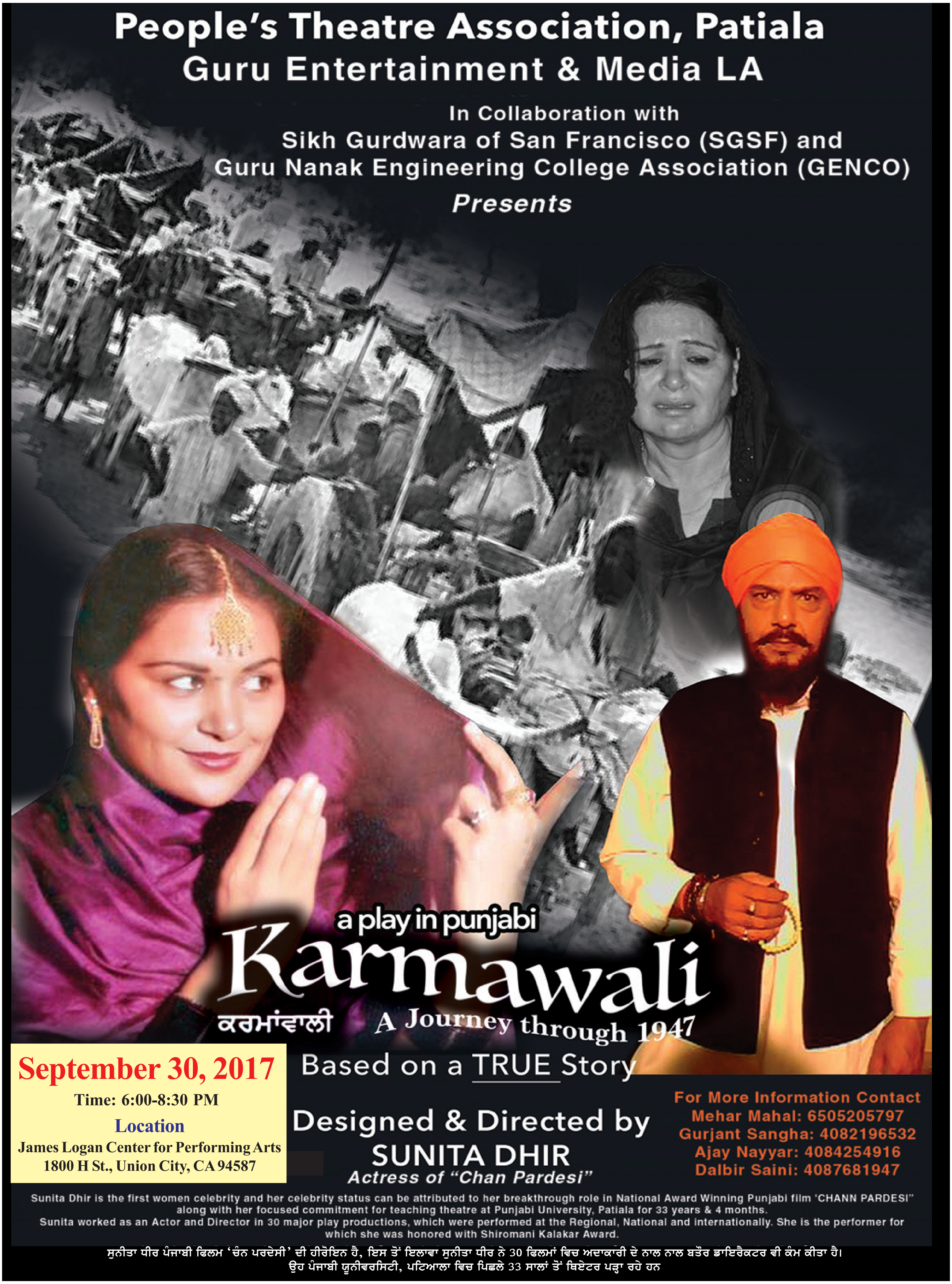

People's Theatre Association, Patiala
Guru Entertainment & Media LA
In Collaboration with
Sikh Gurdwara of San Francisco (SGSF) and
Guru Nanak Engineering College Association (GENCO)
Presents
a play in punjabi
Karmawali
ਕਰਮਾਂਵਾਲੀ
A Journey through 1947
Based on a TRUE Story
September 30, 2017
Time: 6:00-8:30 PM
Location
James Logan Center for Performing Arts
1800 H St., Union City, CA 94587
Designed & Directed by
SUNITA DHIR
Actress of "Chan Pardesi"
For More Information Contact
Mehar Mahal: 6505205797
Gurjant Sangha: 4082196532
Ajay Nayyar: 4084254916
Dalbir Saini: 4087681947
Sunita Dhir is the first women celebrity and her celebrity status can be attributed to her breakthrough role in National Award Winning Punjabi film 'CHANN PARDESI" along with her focused commitment for teaching theatre at Punjabi University, Patiala for 33 years & 4 months.
Sunita worked as an Actor and Director in 30 major play productions, which were performed at the Regional, National and internationally. She is the performer for which she was honored with Shiromani Kalakar Award.
ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ' ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਨੀਤਾ ਧੀਰ ਨੇ 30 ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਤੌਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 33 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਥਿਏਟਰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ

ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

2468 Tierra Buena Rd., Yuba City, CA 95992

ਜੁਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

38ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

5 ਨਵੰਬਰ 2017

ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਵਧਾਓ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ 2 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ 3 ਨਵੰਬਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ 5 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ (ਨਵੇਂ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ) ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ। ਸੋਮਵਾਰ, 2 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਐਤਵਾਰ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਬਿਧੀਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ ਜੀ। ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 13 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਵੀਰਵਾਰ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ ਜੀ।

ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ (ਦੀਵਾਲੀ): ਵੀਰਵਾਰ, ਅਕਤੂਬਰ 19 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਅਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ: ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਹਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਜਣਗੇ ਜੀ।

27, 28 ਤੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੋਂ ਐਤਵਾਰ) ਤੱਕ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ੍ਹਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ: ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਅਕਤੂਬਰ 28 ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢਾਡੀ ਦਰਬਾਰ: ਮੰਗਲਵਾਰ, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਹਾਮ 6 ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢਾਡੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ: ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੱਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੀ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੀ।

ਓਪਨ ਹਾਊਸ/ਸੈਮੀਨਾਰ: ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਓਪਨ ਹਾਊਸ/ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਹਾਲ ਵਿਚ 1 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੀ।

ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ: ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ ਰਾਤ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ ਜੀ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ

ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ), ਭਾਈ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਗਿਆਨੀ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜੀ।

ਨੋਟ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੂਟ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਿਰਫ ਨਿਯਤ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਰਿਵਰ ਵੈਲੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ (801 EI Margarita Rd, Yuba City, CA 95993) ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ 530-673-9918
ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ 530-682-6444
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ 530-682-9300
ਸੈਕਟਰੀ ਸ. ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 530-632-2899
ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 530-713-2805